LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

MISSIONSHUS OCH MISSIONSKYRKOR
Göteborg och Göteborgs södra skärgård

Missionshusinventering inom Svenska Missionskyrkan i Västra Götaland

av Stig Florén

Rapport 2014:34, bilaga 2

Missionshusinventeringen inom Svenska Missionskyrkan i Västra Götaland
Arkitekt Stig Florén, Uddevalla, har sedan 1997 inventerat missionshus, missionskyrkor, sommarhem, ungdomsgårdar och lägergårdar tillhöriga församlingar anslutna till Svenska Missionskyrkan (SMK) i Västra Götalands län.

Arbetet med inventeringen har utförts på ideell basis. Svenska Missionskyrkan (numera Equmeniakyrkan), Västra Götalandsregionen/Västarvet och Länsstyrelsen i Västra Götalands län/kulturmiljöenheten har på olika sätt stöttat arbetet med inventeringen.

De enskilda objekten finns registrerade i Riksantikvarieämbetets Bebyggelseregister. Inventeringsmaterialet är arkiverat hos Västarvet. Rapporterna publiceras och tillgängliggörs i PDF-format genom Länsstyrelsens rapportserie.

Byggnadsdokumentära färgbilder i rapporterna är generellt tagna av Stig Florén. Övriga bilder och illustrationer utgörs av material från föreningsarkiv och från privatpersoner.

VÄSTRA GÖTALANDSREGIONEN
VÄSTARVET

Equmeniakyrkan
REGION VÄST

Rapportnr: 2014:34, bilaga 2

ISSN: 1403-168X

Rapportansvarig: Mats Herklint

Omslagsfoto: Nya Betlehemskyrkan, Göteborg

Utgivare: Länsstyrelsen i Västra Götalands län, kulturmiljöenheten

Rapporten finns som pdf på *www.lansstyrelsen.se/vastragotaland* under Publikationer/Rapporter.

Förord

I takt med den ökade religionsfriheten växte under 1800-talet fram en stark svensk frikyrkorörelse. Så framgångsrik blev väckelsen att dess fysiska uttryck – missionshusen, bönehusen, frikyrkorna – kom att bli utmärkande inslag i landskapet såväl på landsbygden som i städerna. Störst bland frikyrkosamfunden är Svenska Missionskyrkan, numera en del av Equmeniakyrkan.

Till skillnad mot Svenska Kyrkans kyrkobyggnader som omfattas av kulturmiljölagen, har frikyrkorna inte getts någon uppmärksamhet i bevarandelagstiftningen. Många missionshus och missionskyrkor har försvunnit genom rivning eller försäljning. Det har inte heller gjorts några systematiska försök att dokumentera dessa innan det varit för sent. I själva verket förvaltar frikyrkan ett värdefullt kulturarv bestående av såväl anspråkslösa gamla missionshus som konstnärligt påkostade och arkitektoniskt gestaltade kyrkorum. Frikyrkans kulturarv berättar viktig samhällshistoria om hur väckelserörelsens folk levde och arbetade, bad och firade sin gudstjänst.

På initiativ av arkitekt Stig Florén och förre distriktsföreståndaren för Svenska Missionskyrkan i Västra Götaland, Pär Sandstedt, påbörjades 1997 ett arbete med att inventera missionsbyggnaderna. Varken Stig Florén eller Pär Sandstedt kunde då ana hur omfattande och tidskrävande detta arbete skulle komma att bli. I början av 2000-talet vände sig Stig till Regionmuseet (numera Västarvet) för att få hjälp med att systematisera dokumentationen. Länsstyrelsens kulturmiljöenhet har stöttat genomförandet med bl a bidrag till vissa omkostnader.

Samarbetet, men framför allt tack vare Stig Floréns enastående ideella arbetsinsats, har resulterat i att inte mindre än 627 missionshus och missionskyrkor inom Västra Götalandsdelen av distriktet kunnat identifieras och dokumenteras. Inventeringen är kommunvis uppställd och följer huvudsakligen de gamla länsområdena inom Västra Götaland; Göteborgs- och Bohus län, Älvsborgs län samt Skaraborgs län.

Av länets 49 kommuner ligger samtliga utom Mellerud, Färgelanda, Åmål, Bengtfors, Dals-Ed samt Tranemo och Svenljunga kommuner inom Svenska Missionskyrkans Västra Götalandsdistrikt. Eftersom Equmeniakyrkans västra region numera även omfattar Dalsland kommer inventeringen efterhand förhoppningsvis att kunna kompletteras med dessa kommuner.

Originalhandlingarna från inventeringen finns deponerade i Västarvets arkiv i Vänersborg, tillgängliga för intresserade. Större delen av materialet är även inlagt i Riksantikvarieämbetets bebyggelseregister.

Västra Götaland, våren 2014

Mats Herklint	*Karl-Arne Karlsson*	*Urban Erestam*
Länsstyrelsen	Västarvet	Equmeniakyrkan

Innehållsförteckning

MISSIONSHUS OCH MISSIONSKYRKOR I GÖTEBORG, sid 5
PUSTERVIKSSALEN
HAGA MISSIONSHUS
GAMLA BETLEHEMSKYRKAN I GÖTEBORG
NYA BETLEHEMSKYRKAN I GÖTEBORG
EMIGRANTMISSIONSFÖRENINGENS LOKALER
LUNDENS MISSIONSKYRKA (EMIGRANTKYRKAN)
KVILLEBÄCKENS MISSIONSHUS
LUNDBY MISSIONSKYRKA, RAMBERGSKYRKAN
GÅRDAKRETSENS SAMLINGSLOKALER
GÅRDA MISSIONSKYRKA
PREDIKOLOKALEN PÅ HULTMANS HOLME
MAJORNAS MISSIONSHUS
MAJORNAS MISSIONSKYRKA
NYA VARVETS MISSIONSHUS
NYA VARVETS MISSIONSKYRKA
FISKEBÄCKS MISSIONSHUS OCH GAMLA MISSIONSKYRKA
FISKEBÄCKS NYA MISSIONSKYRKA
ÖNNEREDS MISSIONSHUS
ÖNNEREDS SMU-GÅRD
LÅNGEDRAGS MISSIONSHUS
ASKIMS MISSIONSHUS
FLATÅSKYRKAN
JOHANNEBERGS MISSIONSKYRKA
REDBERGSLIDS MISSIONSKYRKA
BETANIAFÖRSAMLINGEN
REDBERGSKYRKAN
KORTEDALAKYRKAN
BELLEVUEKYRKAN
AGNESBERGS MISSIONSHUS
TOMASKYRKAN, HAMMARKULLEN
ANGEREDS MISSIONSKYRKA
LÖVGÄRDETS MISSIONSKYRKA (ROSA HUSET)
BERGUMS MISSIONSHUS
BERGUMS MISSIONSKYRKA

MISSIONSHUS OCH MISSIONSKYRKOR i GÖTEBORGS SÖDRA SKÄRGÅRD, sid 109
OLOFS STUGA PÅ DONSÖ
DONSÖ MISSIONSHUS
DONSÖ 1:A MISSIONSKYRKA
DONSÖ 2:A MISSIONSKYRKA
SMU-GÅRDEN DONSÖ
VRÅNGÖ MISSIONSHUS
VRÅNGÖ MISSIONSKYRKA
STYRSÖ MISSIONSKYRKA

MISSIONSHUS OCH MISSIONSKYRKOR I

GÖTEBORG

Missionshusinventering inom SMK i Västra Götaland

Stig Florén 2007 - 2008

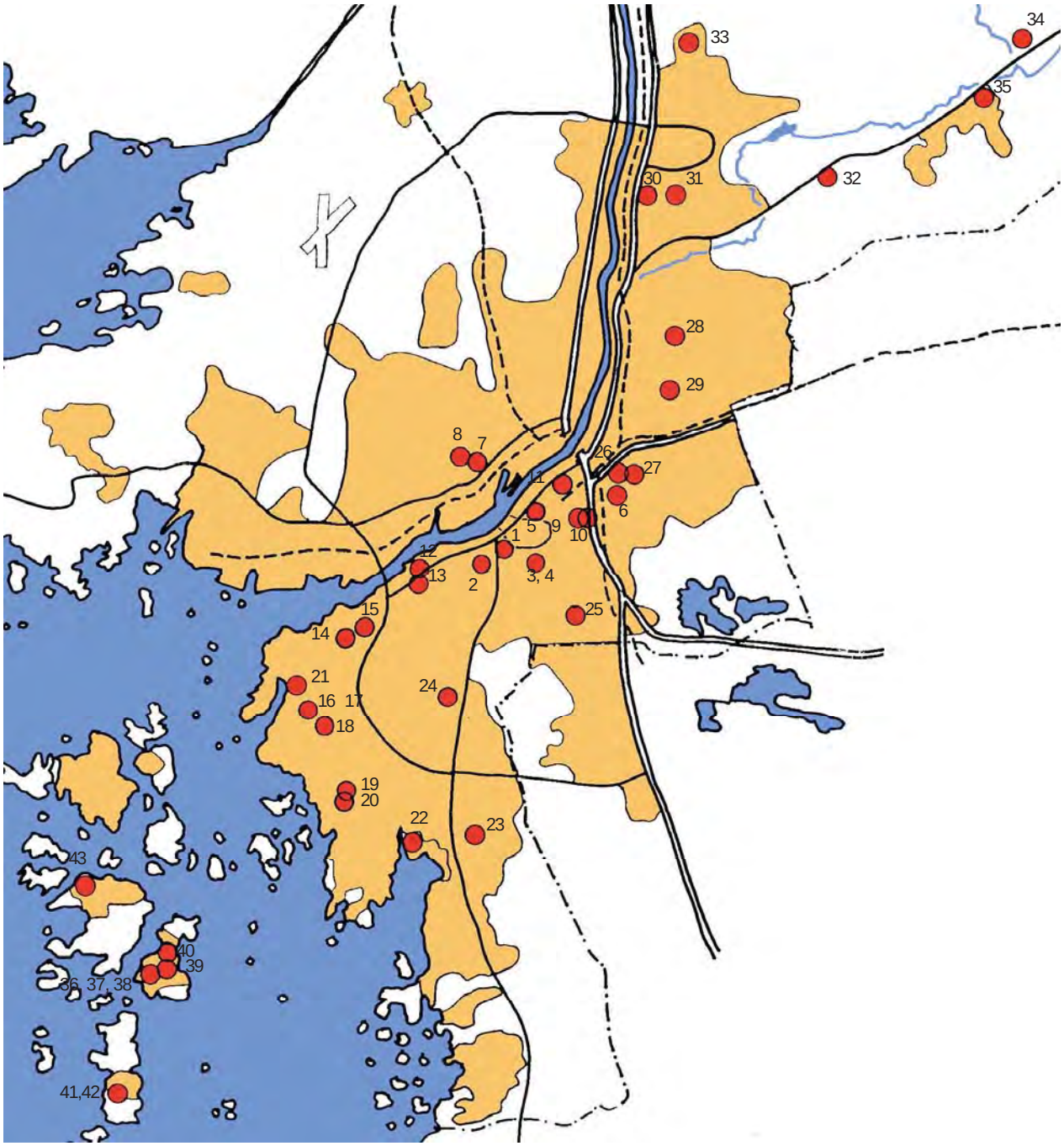

GÖTEBORGS STAD
Missionshus och missionskyrkor som är eller har varit anslutna till SMF - SMK

GÖTEBORGS STAD

Nr	Missionshus och -kyrkor	Byggd år	Nedlagd år	Ursprungligt antal platser	Nuvarande status
1	Pustervikssalen	ca 1860	1867		Kontor m m
2	Haga mh	1867	1881	1000	Rivet
3	Gamla Betlehemskyrkan	1881	1963	ca 4000	Riven
4	Nya Betlehemskyrkan	1966	-	ca 1000	I bruk
5	Emigrantmissionen	1880	1943	150	Rivet
6	Lundens mk	1943	1963	120 - 150	Riven
7	Kvillebäckens mh	1903	1952		Rivet
8	Rambergskyrkan	1952	-	170	I bruk
9	Gårdakretsens lokaler	1898	1924		Rivna
10	Gårda mk	1924	1966	280	Riven
11	Hultmans holme	1910	1960-t	50	Riven
12	Majornas mh	1885	1963	400	Rivet
13	Majornas mk	1963	-	200	I bruk
14	Nya Varvets mh	1896	1931		Rivet
15	Nya varvets mk	1945	1990-t	130	Bostad
16	Fiskebäcks mh	1892	1927	100	Rivet
17	Fiskebäcks g mk	1927	1975		Bostad
18	Fiskebäcks n mk	1975	-	180	I bruk
19	Önnereds mh	1927	1983	50	Förråd
20	Önnereds SMU-gård	1983	-	84	I bruk
21	Långedrags mh	1900	1974		Rivet
22	Askims sh	1946	1958	60	Bostad
23	Askims mh	1955	1970-t		Rivet
24	Flatåskyrkan	1964	-	120	I bruk
25	Johannebergs mk	1921	-	100	I bruk
26	Redbergslids mk	1884	1974	600	Riven
27	Redbergskyrkan	1974	-	260	I bruk
28	Kortedalakyrkan	1960	-	180	I bruk
29	Bellevue mk	1992	-	150	I bruk
30	Agnesbergs mh	1902	1970-t	60	Hobbylokal
31	Tomaskyrkan	1974	-	180	I bruk
32	Angereds mh	1916	2002		Bostad, ateljé
33	Lövgärdets mh	1982	-	100	I bruk
34	Bergums mh	1883	1915	110	Flyttad
35	Bergums mk	1915	-	110	I bruk
36	Olofs stuga, Donsö		1882		Riven
37	Donsö mh	1882	1919		Rivet
38	Donsö 1a mk	1919	1974		Riven
39	Donsö 2a mk	1974	-	250	I bruk
40	Donsö SMU-gård	1950	-	100	I bruk
41	Vrångö mh	1905	1981	80	Rivet
42	Vrångö mk	1981	-	80	I bruk
43	Styrsö mh	1890	-	70	I bruk

1 - 11 redovisas i del 1, 12 - 24 i del 2 , 25 - 35 i del 3 och 36 - 43 i del 4

PUSTERVIKSSALEN

I övervåningen på huset mitt i bilden låg salen som församlingen hyrde. Huset finns fortfarande kvar och inrymmer numera kontor m m.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Pustervik, Brogatan 2
Fastighetsbeteckning: Pustervik 3:7
Ägare: När församlingen hyrde in sig i huset ägdes det av en apotekare Landgren.

Sydvästra delen av Göteborgs centrum, Pustervikssalen markerad med rött.

Byggnadens historia:
De första nyevangeliska samlingarna i Göteborg ägde rum i hemmen och i Hagahedens skola, som låg ungefär där universitetets huvudbyggnad idag ligger. Där höll skolläraren Bengt Carl Rodhe söndagsskola, men han samlade även barnens föräldrar till möten.

Skolan blev så småningom för trång för

Hagahedens Skola där de första nyevangeliska samlingarna hölls av B C Rodhe.

den växande verksamheten, och på 1860-talet hyrde man en lokal på andra våningen i ett hus i Pustervik, och där bildades också församlingen 1861 under namnet Evangelisk-Lutherska Missionsföreningen. Även denna lokal blev så småningom för trång, och vid större samlingar hyrde församlingen Bloms sal i Haglunds hotell vid Drottninggatan i centrala Göteborg.

Församlingen fortsatte emellertid att växa, och snart fick man behov av en ännu rymligare lokal. 1867 lämnade man därför lokalen i Pustervik för nya lokaler i Haga.

Källor:
- *Kallelse och funktion* en bok om Betlehemskyrkan i Göteborg vid 100-årsjubileet 1961 av Gunnar Hallingberg m fl
- Anslagstavla i Betlehemskyrkan

HAGA MISSIONSHUS

Missionshuset i Haga i hörnet av Husargatan och Nygatan i Haga.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Haga, Nygatan 22 i hörnet av Husargatan och Nygatan i Haga
Fastighetsbeteckning: tomt 32 i Nya Haga
Ägare: Evangelisk-Lutherska Missionsföreningen i Göteborg

Stadsdelen Haga, missionshuset markerat med rött.

Byggnadens historia:
Församlingen hade hyrt lokaler i Pustervik, men den växande verksamheten medförde behov av större utrymmen, och helst ville ville man ha ett eget missionshus. Församlingen var emellertid fattig, och insamlingar genomfördes därför bland annat med 10-öreslistor.

1867 kunde församlingen köpa ett brandskadat hus i Haga. Arkitekt J A Westerberg, som var medlem av församlingen, svarade för ritningar, och huset byggdes om till ett missionshus. Ombyggnaden gick snabbt, och redan i oktober samma år stod det färdigt. Huset innehöll en missionssal för drygt 1000 personer, varav några dock fick nöja sig med ståplats. I huset inrymdes även ett barnhem för flickor.

Foto över Haga, missionshuset syns i gathörnet nära bildens mitt.

Källor:
- *Kallelse och funktion* en bok om Betlehemskyrkan i Göteborg vid 100-årsjubileet 1961 av Gunnar Hallingberg m fl
- Anslagstavla i Betlehemskyrkan

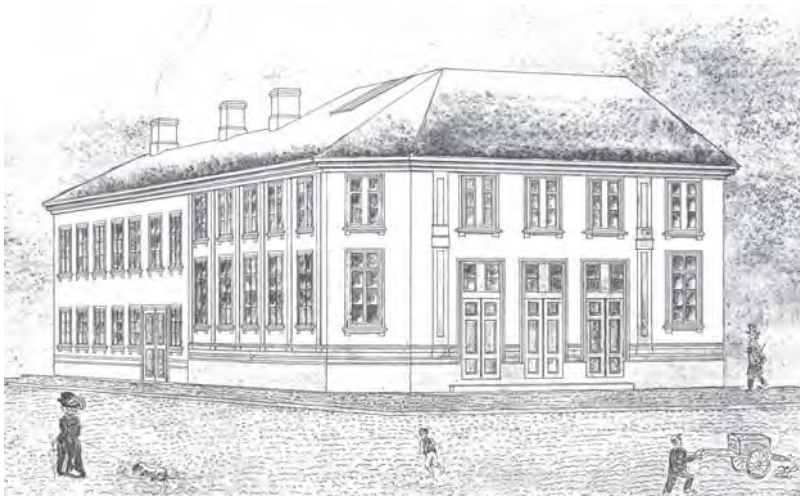

Gammal teckning av missionshuset.

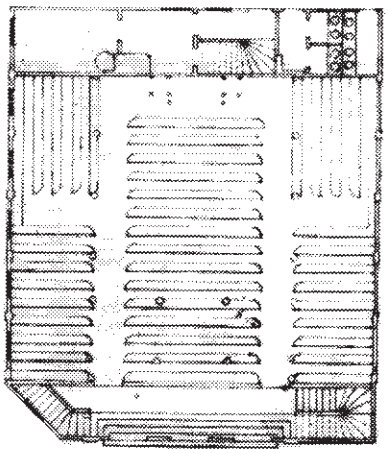

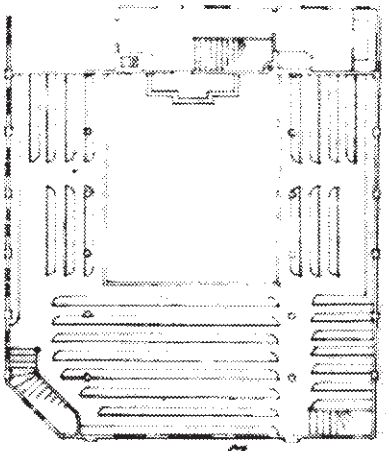

Göteborgs Byggnadsnämnds arkiv.

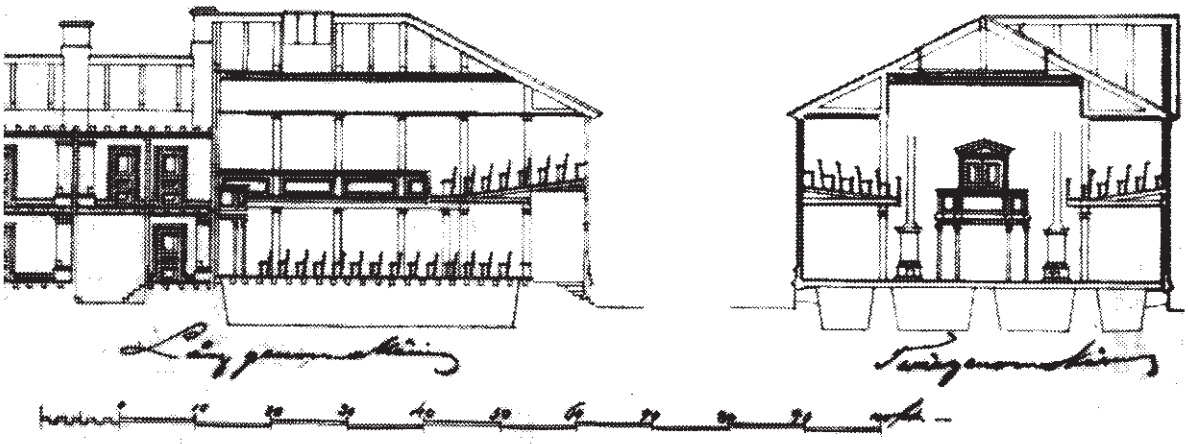

Gammal ritning av missionshuset.

GAMLA BETLEHEMSKYRKAN I GÖTEBORG

Betlehemskyrkan när den var nybyggd, sedd från öster.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Vasastaden
Vasagatan 26 - 30
Fastighetsbeteckning: Vasastaden 6:7
Ägare: Evangelisk-Lutherska Missionsföreningen. Namnet ändrades senare till Betlehemskyrkans Missionsförsamling.

Vasastaden, Betlehemskyrkan markerad med rött.

Byggnadens historia:
Staden Göteborg var stadd i kraftig utveckling under senare delen av 1800-talet, och även församlingen växte. Snart var missionssalen i Haga för liten, och 1876 beslöt man därför att under namnet Göteborgs Betlehemskyrka planera för att uppföra en kyrka med 3 - 4000 sittplatser.

Det blev dock många hinder på vägen. Först blev det problem att få tag på en lämplig tomt, och när man väl hade lyckats förvärva en, visade det sig att djupet till berg var ojämnt och grundläggningen skulle kosta väsentligt mer än beräknat.

Sentida bild av Betlehemskyrkan.

Som arkitekt anlitades Axel Kumlien, som i Stockholm hade ritat det nyligen färdigställda Södra Missionshuset. Kumlien utarbetade ett förslag till en kyrka med 3-4000 platser, men förslaget förkastades av byggnadsnämnden i Göteborg. Uppdraget gick nu över till arkitekt Westerberg, som tidigare ritat församlingens missionshus i Haga. Han gjorde ett nytt förslag, men även detta förkastades av nämnden. Först efter upprepade bearbetningar lyckades han få nämnden att godta kyrkans utformning.

Problemet torde ha bestått i att nämnden hade tänkt sig en byggnad i gotisk stil med torn och stora spetsbågade fönster, som kunde bli representativ i den nya paradgata som Vasagatan avsågs att bli. Församlingen däremot ville ha en byggnad, som rymde

Kyrksalen före 1903 års ombyggnad.

många människor inom syn- och hörhåll för predikanten och hade inte råd med några extravaganser.

Byggarbetena kunde påbörjas 1878, men de ekonomiska problemen var stora. Vid flera tillfällen övervägde församlingen att lägga ned arbetena av brist på pengar, men till slut, i oktober 1881, stod kyrkan färdig och invigdes i närvaro av inte mindre än 4786 personer. De ekonomiska svårigheterna kvarstod dock. Församlingen hade varit tvungen att ta stora lån, vilket tärde svårt på församlingskassan, och 1892 såg sig församlingsstyrelsen nödsakad att föreslå att kyrkan skulle säljas för att ersättas med ett mindre missionshus. En stor insamlingsaktion startades då, och församlingen kunde behålla kyrkan.

Betlehemskyrkans kyrksal var utformad som ett stort auditorium med dubbla läktare på tre sidor av salen. Denna typ av kyrksalar hade tidigare byggts bland annat Spurgeons Tabernakel i London 1861 och Blasieholmskyrkan i Stockholm 1868.

1903 gjordes en ombyggnad i kyrksalen varvid den ursprungliga predikstolen ändrades och kompletterades med en predikstol på den nedre estraden.

1907 ersattes kyrkans kaminer med en centralvärmeanläggning.

1931 gjordes en omfattande renovering av kyrkan. Bland annat sattes fönstren mellan lilla och stora kyrksalen igen.

Betlehemskyrkan var församlingens hem fram till början av 1963, då den revs för att ge plats för den nya Betlehemskyrkan.

Byggnadsmaterial:
Byggnadsstomme och fasad av gult tegel, yttertak av skiffer.

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, ungdomsgrupper, konfirmandundervisning, kör, barnkör, musikförening, hornmusikkår, musikskola, syförening, studiegrupper, bokhandel och bibliotek

Källor:
- *Kallelse och funktion* en bok om Betlehemskyrkan i Göteborg vid 100-årsjubileet 1961 av Gunnar Hallingberg m fl. I boken finns bl a en essä av Greta Bredberg om Betlehemskyrkan och dess arkitekt.
- Anslagstavla i Betlehemskyrkan

Kyrkans fond efter 1903 års ombyggnad.

Fonden efter 1931 års ombyggnad.

Kyrksalen med sina dubbla läktare rymde tusentals åhörare.

En gammal bild från lilla salen.

1939 byggdes lilla salen om. Ena läktaren byggdes om till klubbrum för scouter, och lilla salen fick en ny estrad. Över estraden ses Saga Wallis stora fondmålning Emausvandrarna.

Kristusbilden på kyrksalens fondvägg målades 1904 av konstnären Andreas Toldnäss.

1947 ändrades första läktarens fond och läktarsalen tillkom. Den pryddes med Saga Wallis målning Mästaren, Marta och Maria.

Ungdomshemmet.

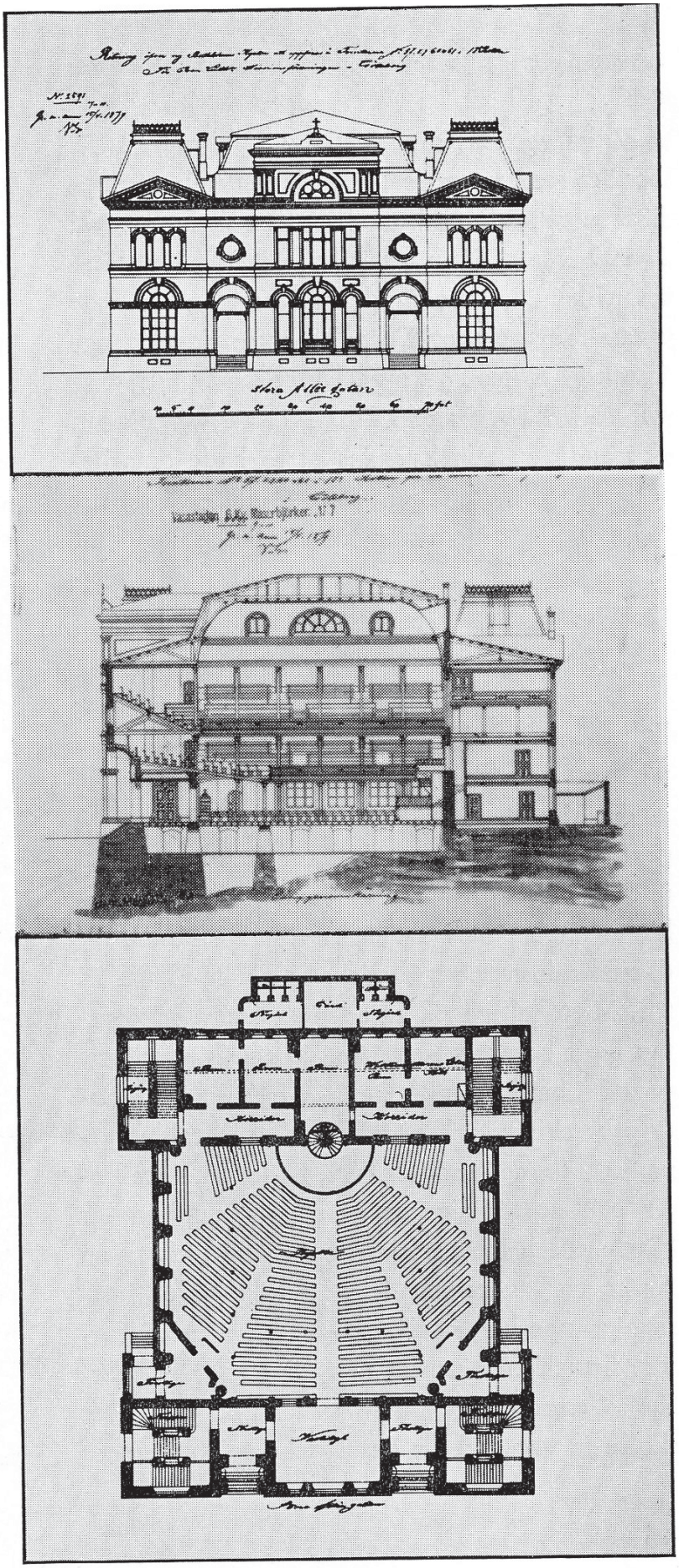

Gamla Betlehemskyrkan ritad av arkitekt J A Westerberg.

NYA BETLEHEMSKYRKAN I GÖTEBORG

Nya Betlehemskyrkans fasad mot Vasagatan.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Vasastaden
Vasagatan 26 - 30
Fastighetsbeteckning: Vasastaden 6:7
Ägare: Betlehemskyrkans Missionsförsamling

Vasastaden, Betlehemskyrkan markerad med rött.

Uppgiftslämnare:
Bengt Lundén m fl, Betlehemskyrkan Gbg

Byggnadens historia:
På 1950-talet kunde den gamla Betlehemskyrkan inte längre fylla alla de krav på lokaler för olika ändamål som församlingsarbetet ställde, och församlingen började planera för en ny kyrka.

Arkitekt Johannes Olivegren fick uppdraget att projektera, och 1957 la han fram flera alternativa förslag till en ny byggnad. Förslagen diskuterades och bearbetades i en intressant och lång process där hela församlingen deltog i resonemang om församlingssyn, arkitektur, liturgi rumsfunktioner och ekonomi.

1963 påbörjades byggnadsarbetena. 1966 kunde kyrkan invigas. Förutom kyrksal och församlingslokaler innehåller byggnaden också en ungdomsgård, Vasagården och ett hem för äldre, Vasahemmet, bostadslägenheter, kontor, butiker och ett stort garage. Byggmästare var Svenska Vägaktiebolaget, Göteborg. Konstnärsparet Ralph Bergholtz och Randi Fischer samarbetade med arkitekten och svarade också för träarbeten och armaturer.

Under byggnadstiden 1963-66 hölls gudstjänsterna i Schillerska Gymnasiets aula.

Byggnadsmaterial:
Grund och stomme av betong, fasad av rött tegel, yttertak av koppar

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, ungdomsgrupper, konfirmandundervisning, kör, barnkör, musikförening, hornmusikkår, musikskola, studiegrupper och syförening

Källor:
- *Kallelse och funktion* en bok om Betlehemskyrkan i Göteborg vid 100-årsjubileet 1961 av Gunnar Hallingberg m fl
- *Betlehemskyrkans Församlingsblad* 1966:1

Interiör av kyrksalen.

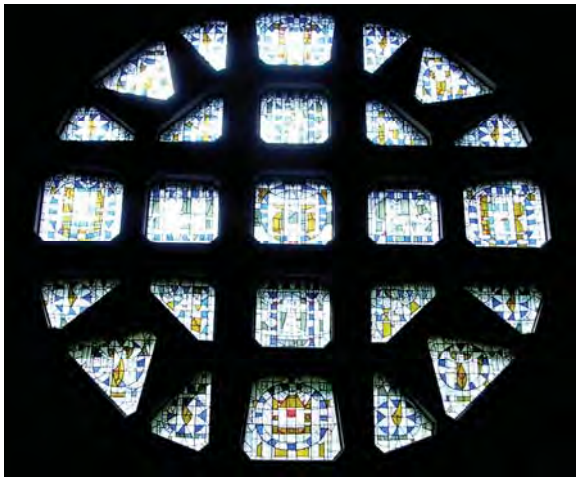

Det stora fönstret på fondväggen är utfört av konstnärsparet Bergholtz-Fisher och skildrar händelser ur Jesu liv.

Nattvardsbordet.

Kyrkans Hammarbergsorgel har 30 stämmor.

Även korfönstret är av Bergholz-Fisher.

Församlingssalen användes vid kyrkkaffen, pensionärssamlingar m m.

Trapphuset.

Sammanträdesrum i kontorsdelen.

Kapellet med ingång från gatan.

Vasagården, ungdomarnas utrymmen.

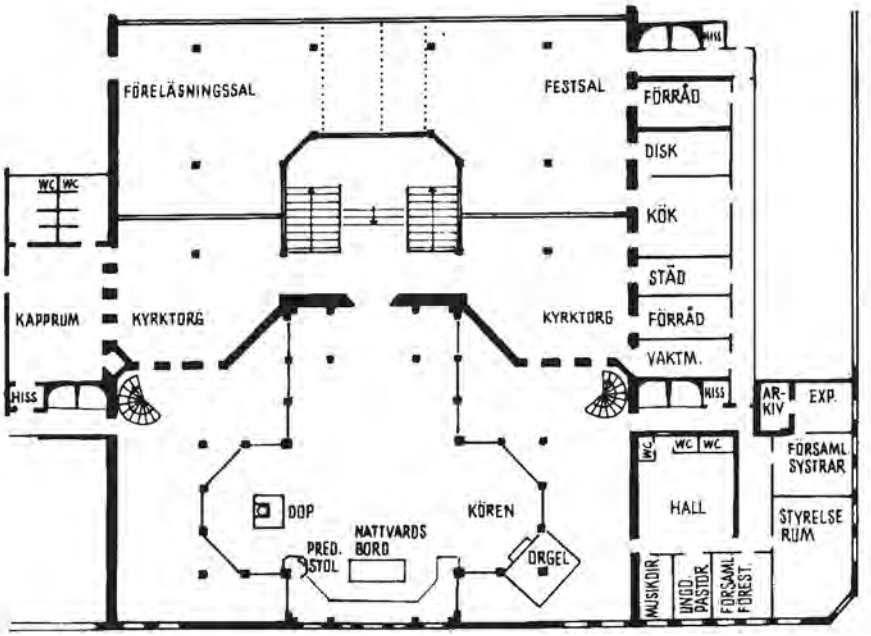

Plan våning 1 tr

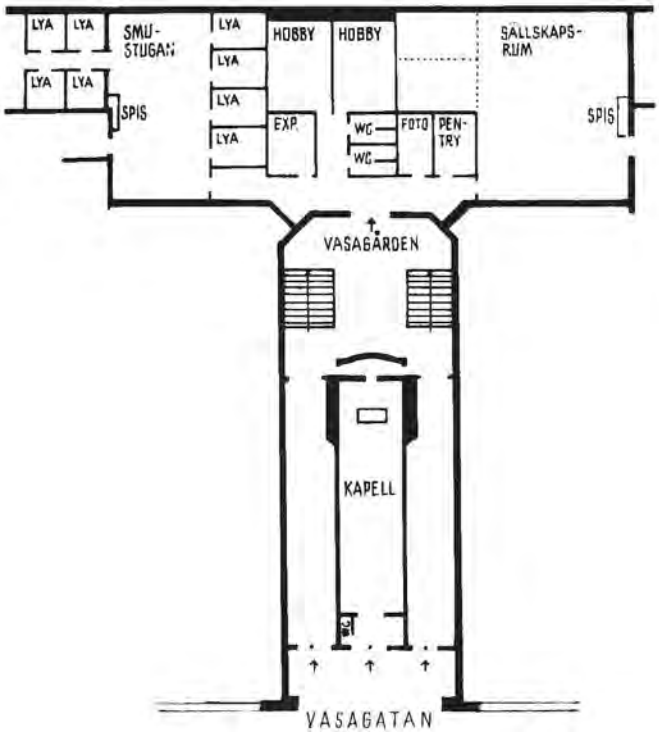

Plan bottenvåning

Nya Betlehemskyrkan, Göteborg 1966
Planer, Skala 1:500
Arkitekt: Johannes Olivegren

EMIGRANTMISSIONSFÖRENINGENS LOKALER

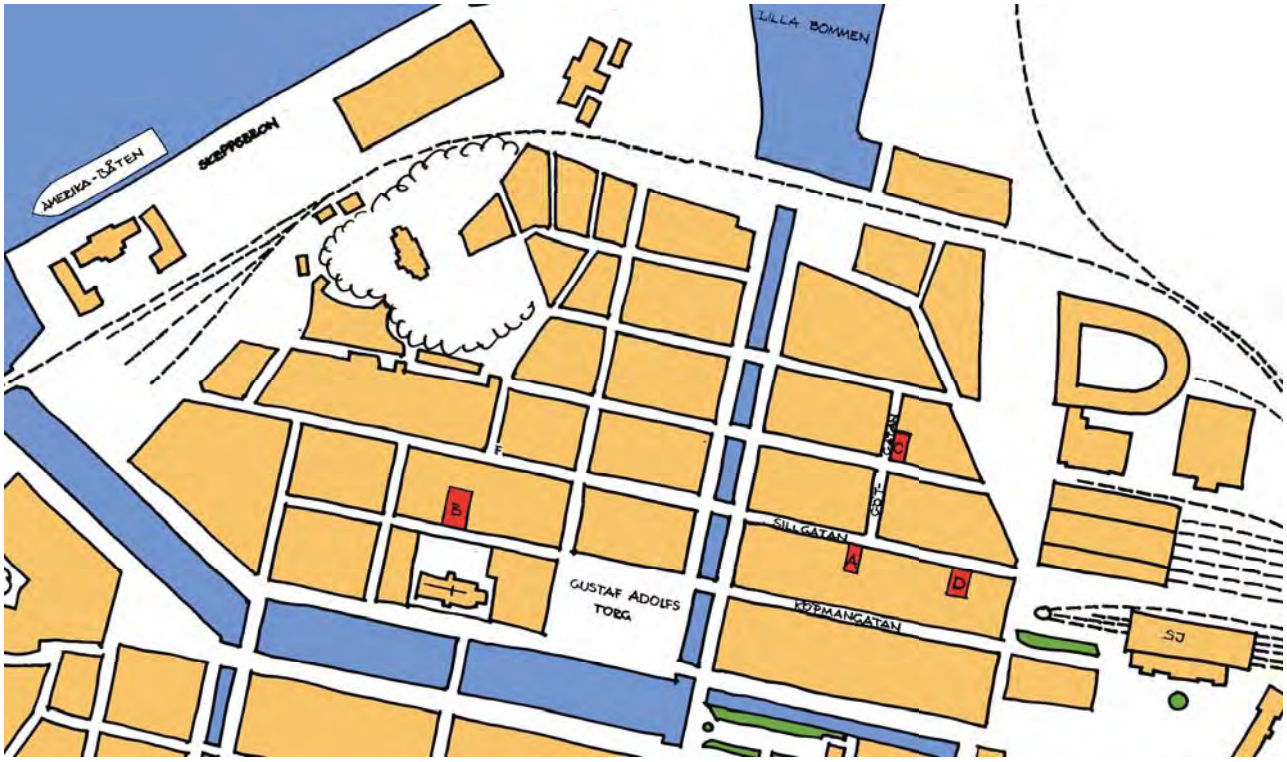

Kartan visar Nordstan vid slutet av 1800-talet. Sillgatan (eller Postgatan som den numera heter) löper direkt från järnvägsstationen till hamnen. Det var på denna gata emigranterna rörde sig och det var här och i dess närhet som Emigrantmissionen verkade.
A= Sillgatan 47, B= Köpmangatan 20, C= Götgatan 4 och D= Sillgatan 57.

Läge: Göteborgs stad, stadsdelen Nordstan Sillgatan 47 och 57 m fl
Ägare: Emigrantmissionsföreningen

Uppgiftslämnare:
Ingemar Svensson, Borås m fl

Byggnadens historia:
1877 startade några missionsvänner i Göteborg Emigrantmissionen för att stödja svenskar på väg att emigrera. De hyrde olika lokaler i Nordstan för sina möten fram till 1880 då de kunde flytta in i en egen hyrd lokal på Sillgatan 47 (nuvarande Postgatan) ungefär där Nordstadstorget nu ligger. Gruppen samlade stora skaror emigranter på väg till amerikabåtarna.

Lokalen på Sillgatan hade tyvärr brister beträffande brandskydd och ventilation vilket gjorde att man snart förbjöds att använda den.

1882 flyttades verksamheten till Köpmansgatan 20 där man stannade till 1885. Nästa adress blev Götgatan 4 där man stannade i fem år. Det blev sedan möjligt att flytta tillbaka till Sillgatan 47 där verksamheten börjat. Gruppen bekostade en ombyggnad av lokalen så att den kunde fylla modernare krav. Lokalen rymde omkring 150 personer och den var oftast fullsatt när mötena för emigranterna hölls.

1892 ombildades gruppen till Emigrantmissionsförsamlingen.

Några år senare blev en näraliggande fastighet, Sillgatan 57, till salu och genom stora ekonomiska uppoffringar från medlemmarnas sida blev det möjligt att köpa huset. Efter att det reparerats invändigt och utvändigt kunde församlingen flytta in där 1903.

Efter hand minskade emigranttrafiken, och församlingen flyttade 1943 sin verksamhet till stadsdelen Lunden och bytte namn till Lundens Missionsförsamling.

Verksamhet:
Gudstjänster, väckelsemöten för emigranter på väg till Amerika, söndagsskola, ungdomsförening, sång- och musikförening

Källor:

- *Redogörelse för Emigrantmissionsförsamlingens uppkomst och utveckling* av Edv. Palmertz 1926
- Göteborgs-Tidningen 1943-09-26
- *Församlingens 60-årsberättelse* 1952
- *Redbergskyrkan 100 år,* minnesskrift utgiven av församlingen 1984
- *Emigrantmissionsföreningen - ett hundraårsminne* av Lennart Jansson ur Göteborgsemigranten 3 utgiven av Landsarkivet i Göteborg 1992

Några av Emigrantmissionsföreningens medlemmar samlade i sin lokal vid mitten av 1920-talet.

Emigrantmissionens sång- och musikförening i slutet av 1920-talet.

LUNDENS MISSIONSKYRKA (EMIGRANTKYRKAN)

Läge: Göteborgs stad, Örgryte, stadsdelen Lunden, S:t Pauligatan 8
Fastighetsbeteckning: Lunden 17:19
Ägare: Lundens Missionsförsamling

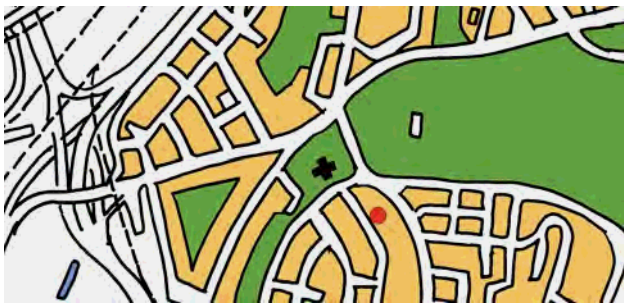

Olskroken, Lundens missionskyrka markerad med rött.

Uppgiftslämnare:
Ragnar Carlsson, Göteborg
Lennart Mönefors, Göteborg

Byggnadens historia:
Emigrantmissionsförsamlingen hade sina lokaler i Nordstan, men efter hand minskade emigranttrafiken, och församlingen flyttade 1943 sin verksamhet till stadsdelen Lunden. Församlingens namn ändrades senare till Lundens Missionsförsamling. Först hyrde man en samlingslokal, som tidigare hade varit Blå-Bandslokal. Senare köpte församlingen huset där lokalen låg och renoverade den. En bostadslägenhet i anslutning till lokalen byggdes om till ungdomslokaler. 1963 gick församlingen samman med Redbergslids Missionsförsamling och huset revs för att ge plats för nybebyggelse.

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, juniorförening, ungdomsförening, gatumöten i Nordstan och tältmötesserier på Nils Erikssonsplatsen. Församlingen startade Göteborgs Räddningsmission med sin församlingspastor Torsten Wingö som ledare.

Kyrkan bar till att börja med namnet Emigrantkyrkan.

Källor:
- Göteborgs-Tidningen 1943-09-26
- *Församlingens 60-årsberättelse* 1952
- *Redbergskyrkan 100 år*, minnesskrift utgiven av församlingen 1984
- *Emigrantmissionsföreningen - ett hundraårsminne* av Lennart Jansson ur Göteborgsemigranten 3 utgiven av Landsarkivet i Göteborg 1992 .

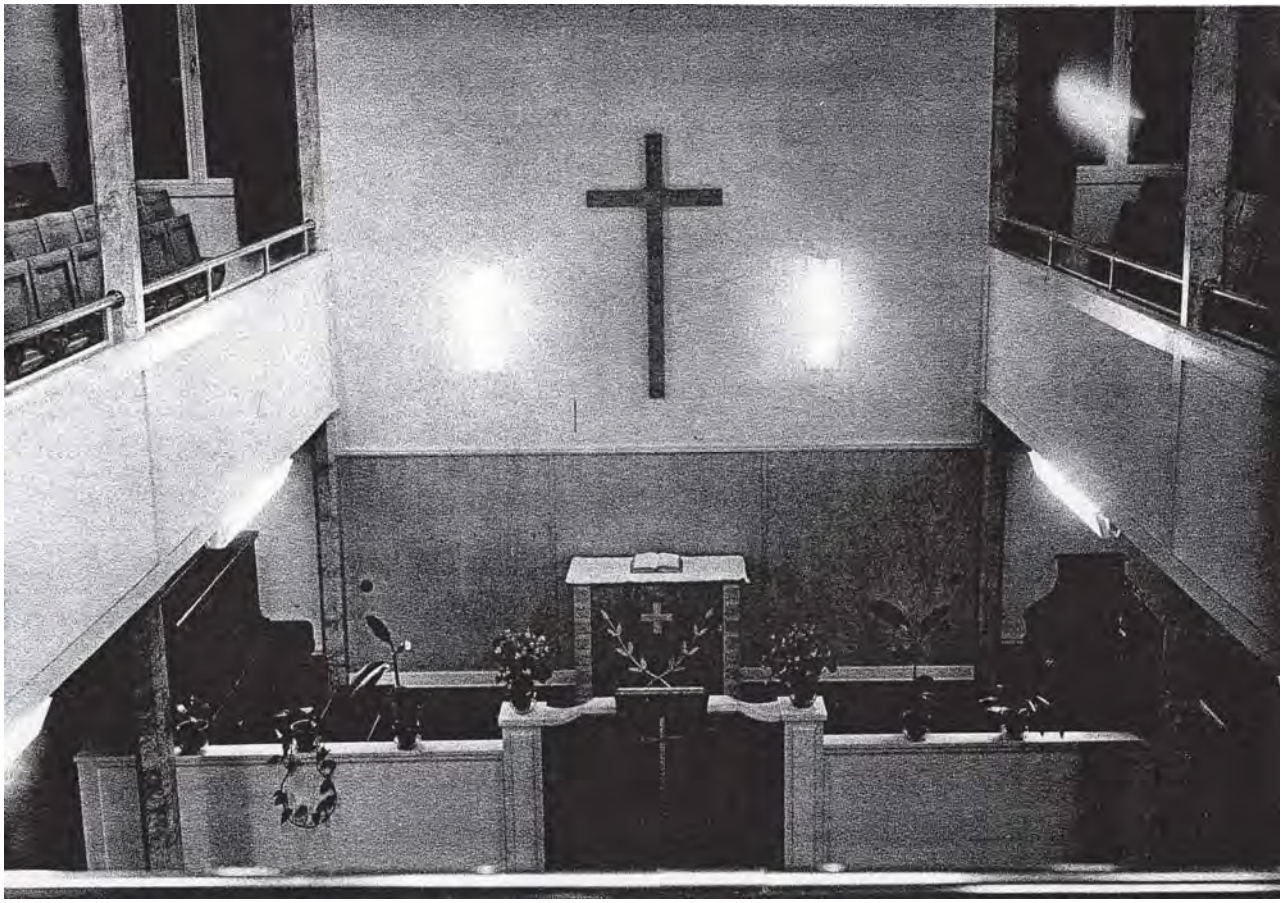

Kyrksalen från fondläktaren.

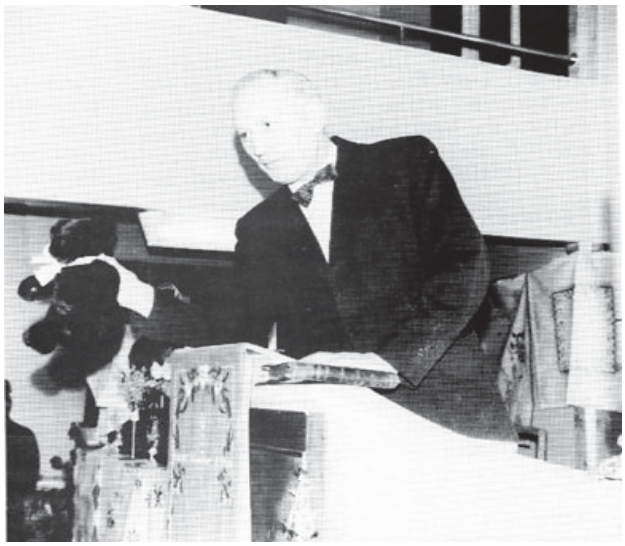

Auktion i Lundens Missionskyrka. Pastor Erik Kristensson håller i klubban.

Styrelsen på kyrksalens mittgång.

KVILLEBÄCKENS MISSIONSHUS

Missionshuset från norr.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Brämaregården, Vindragaregatan
fastighetsbeteckning: Stadsäga nr 2588
Ägare: Betlehemskyrkans Missionsförsamling

Stadsdelen Brämaregården, missionshuset markerat med rött.

Uppgiftslämnare:
Lennart Gustafsson, Göteborg

Byggnadens historia:
Tio medlemmar av Evangeliska Missionsföreningens (Betlehemskyrkans) Lundbykrets startade 1898 evangelisk verksamhet i Kvillebäcken i en liten lokal som man hyrde. Lokalen låg i hörnet av Kville- och Brämarevägarna, och den lilla gruppen hade stor framgång i sin verksamhet.

I mars 1902 anhöll de om att Evangeliska Missionsföreningen skulle medverka till att man fick en lämpligare lokal. Pengar samlades in, en firma lovade bekosta tomtmark, och arbetet gick snabbt framåt. Redan i januari 1903 kunde det nya missionshuset invigas. Byggnadskostnaden uppgick till 20.000 kronor. Verksamheten bedrevs som en utpost till Betlehemskyrkan.

1952 stod den nya missionskyrkan i Lundby klar och verksamheten flyttades över dit. Kvillebäckens missionshus revs för att lämna plats för en ny gata.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä, utvändig klädsel av liggande träpanel

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, ungdomsgrupper, kör, hornmusikkår och syförening

Källor:
- *Kallelse och funktion* en bok om Betlehemskyrkan i Göteborg vid 100-årsjubileet 1961 av Gunnar Hallingberg m fl
- *Rambergskyrkans Missionsförsamling 50 år* utgiven av församlingen 2006

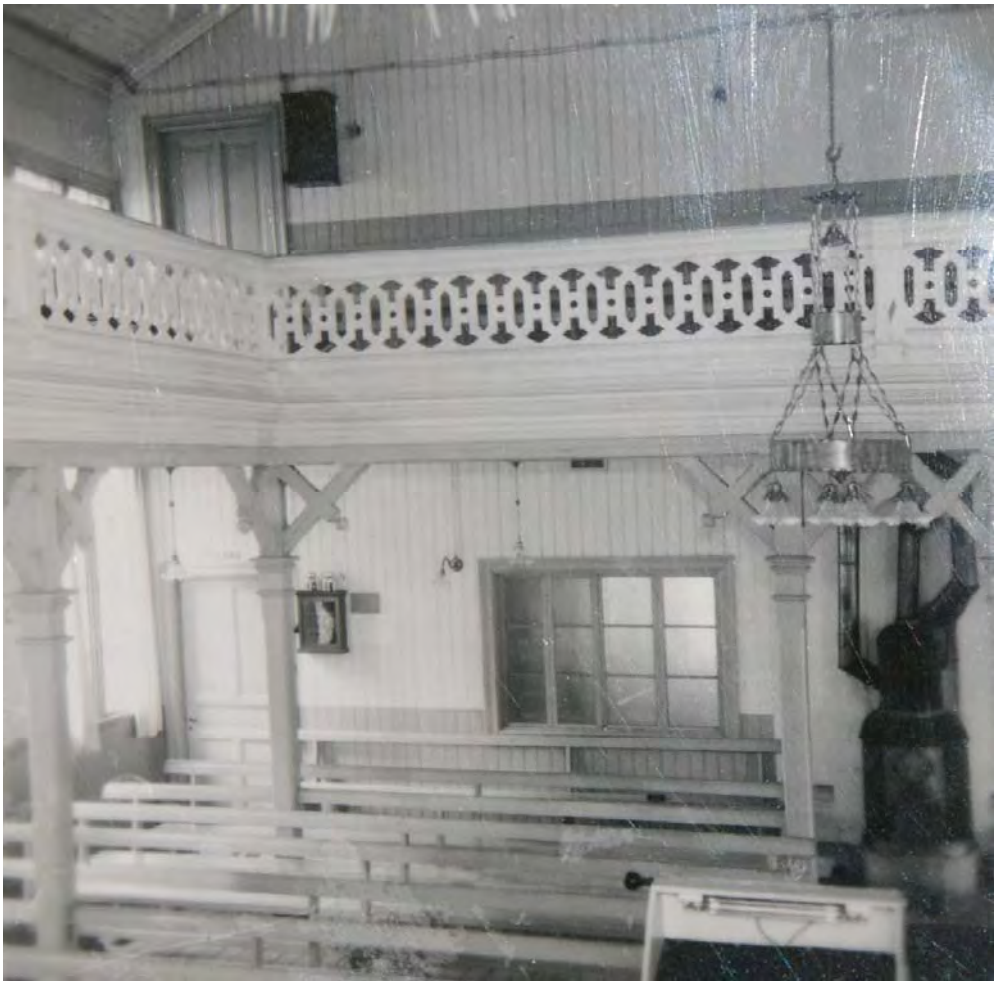

Interiör av missionshuset.

Estraden med predikstolen.

Järnkaminen som värmde upp missionshuset.

LUNDBY MISSIONSKYRKA, RAMBERGSKYRKAN

Rambergskyrkan från nordväst.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Brämaregården, Övre Hallegatan 27
Fastighetsbeteckning: tomt 3, 58 kv Foten
Ägare: Rambergskyrkans Missionsförsamling

Stadsdelen Brämaregården, Rambergskyrkan markerad med rött.

Besök: 2008 03 10 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Lennart Gustafsson, Göteborg

Byggnadens historia:
Kyrkan uppfördes 1952 av Betlehemskyrkans Missionsförsamling som en ersättning för Kvillebäckens Missionshus, som sedan 1903 varit en utpost till Betlehemskyrkan. Arkitekt var Nils Einar Eriksson, en känd göteborgsarkitekt som bland annat skapat Göteborgs Konserthus. Byggnadskostnaden beräknades till cirka 400.000 kronor.

Den ursprungliga sidobyggnaden inrymde en vaktmästarbostad.

Orsaken till att en ny kyrka byggdes var dels att det gamla missionshuset inte tillgodosåg församlingens behov av lokaler för den mångskiftande verksamheten, dels att en ny gata skulle dras fram där missionshuset låg.

Byggnaden fick ursprungligen namnet Lundby Missionskyrka, men namnet ändrades 1976 till Rambergskyrkan.

Kyrksalen 2008.

1956 bildade Lundbykretsen en egen församling och övertog Lundby Missionskyrka.

1962 byggdes estraden om. Predikstol och nattvardsbord flyttades bakåt på estraden, en piporgel installerades och en dopgrav anordnades.

1967 och 1970 inreddes expeditioner i det som tidigare varit lilla salen.

1973 byggdes ungdomslokalerna i undervåningen om och fick en ny entré från gatan.

1977 byggdes kyrksalen om varvid en ny predikstol placerades till vänster på estraden. Det konstverk som tidigare varit placerat på predikstolen monterades på fondväggen, nytt innertak av trä sattes upp och fönstren byttes ut.

1990 gjordes en stor om- och tillbyggnad av kyrkan. Den gamla vaktmästarbostaden revs, och en ny sidobyggnad uppfördes innehållande en stor församlingssal och ungdomslokaler. I undervåningen inreddes expeditionslokaler. Arkitekt denna gång var Rolf Nilsson, Göteborg.

Byggnadsmaterial:
Grund av betong. Den ursprungliga byggnaden är uppförd av sten med putsad fasad, medan 1990 års tillbyggnad har en stomme av trä med utvändig klädsel av träpanel. Taken är belagda med tegel.

Från kyrkans invigning 1952.

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, barntimmar, scouter, ungdomsgrupper, konfirmationsundervisning, kör, musikförening, pensionärsverksamhet och syförening

Källor:
- *Kallelse och funktion* en bok om Betlehemskyrkan i Göteborg vid 100-årsjubileet 1961 av Gunnar Hallingberg m fl
- *Rambergskyrkans Missionsförsamling 50 år* utgiven av församlingen 2006

Den triumferande Kristus, altartavla av Elisabeth Söderberg. Konstverket var ursprungligen placerat på predikstolens front.

Kyrksalen från estraden.

Kyrksalens fond.

Samlingssalen i 1990 års tillbyggnad.

I samlingssalen finns en virkad tavla som församlingsmedlemmarna skapat inför invigningen av de nya lokalerna 1990.

I övervåningen finns utrymmen för barn och ungdom.

Köket är välutrustat.

I källaren under kyrksalen ligger scouternas rum.

Fasad mot norr

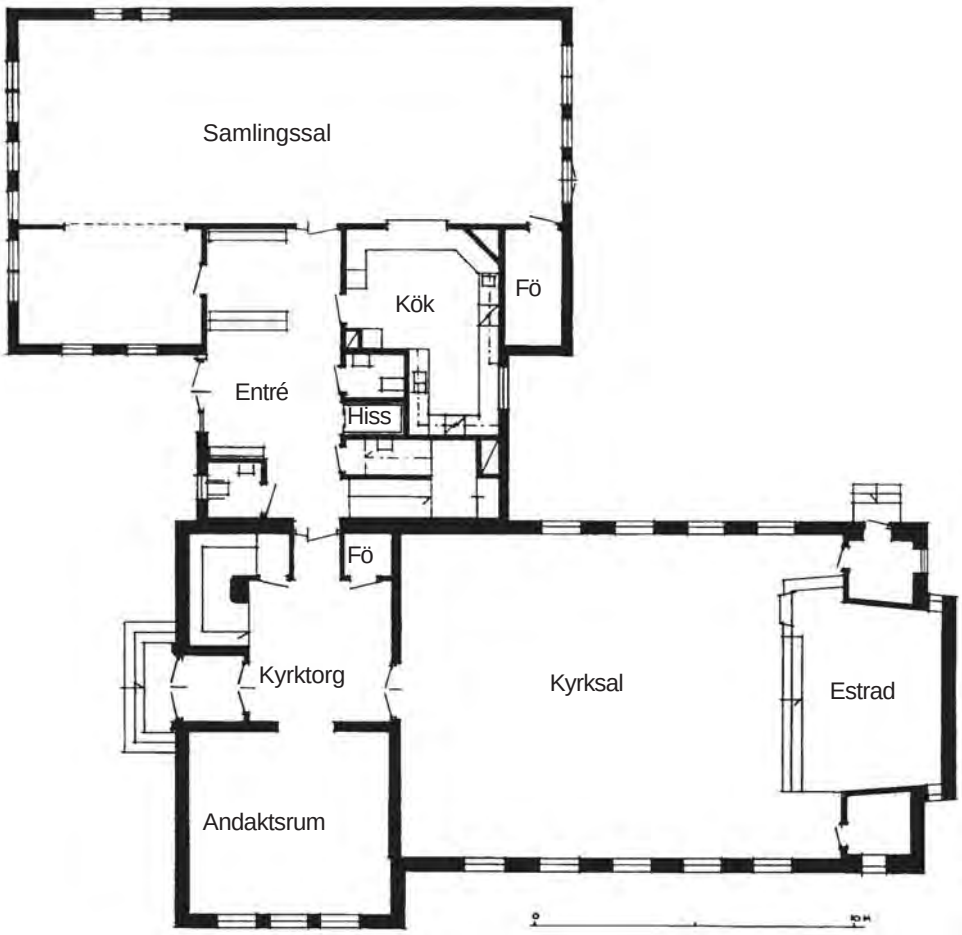

Plan av bottenvåningen

Rambergskyrkan
efter bygglovritningarna

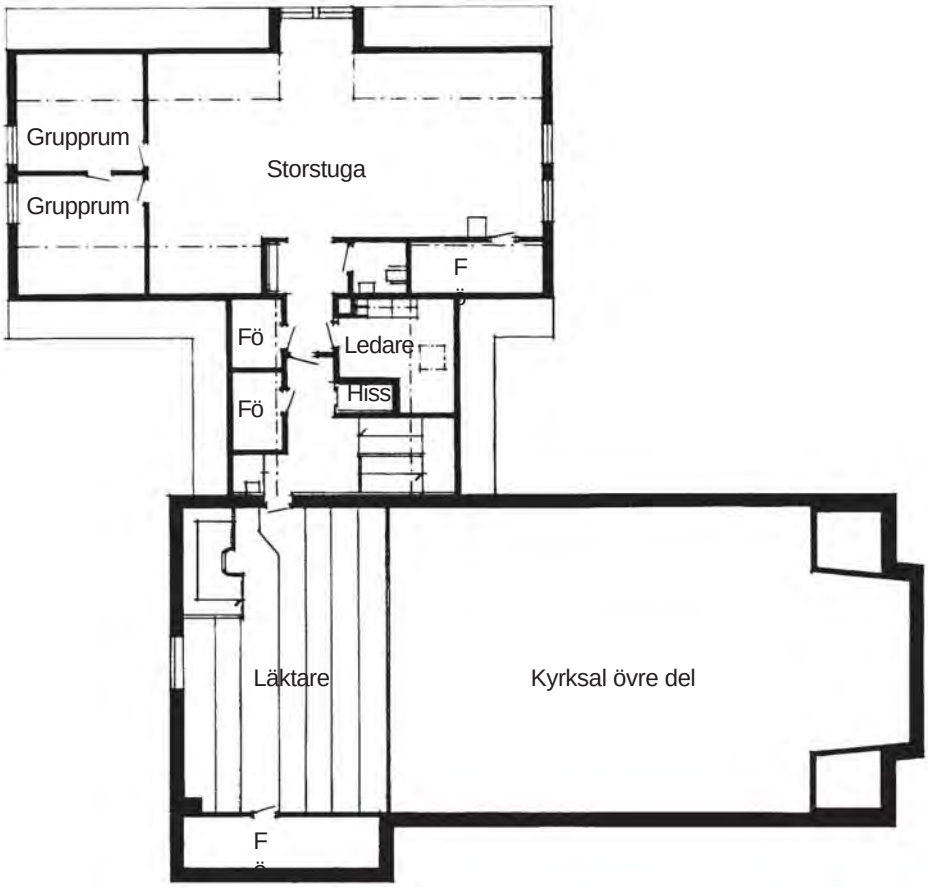

Plan av övervåning

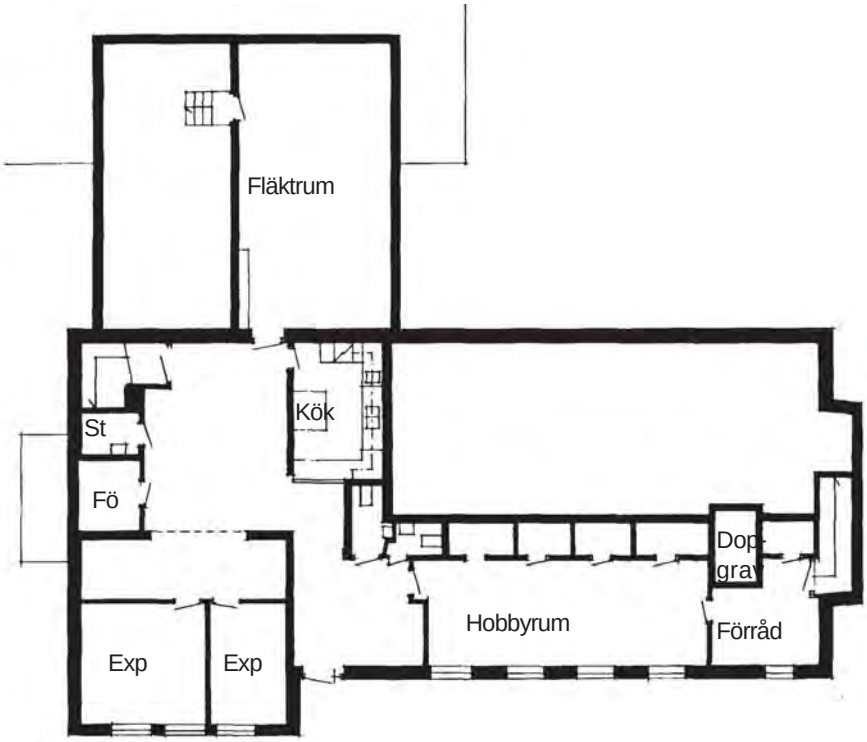

Plan av källarvåning

Rambergskyrkan
efter bygglovritningarna

GÅRDAKRETSENS SAMLINGSLOKALER

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Gårda, Dämmevägen 8, gårdshuset och Rantorget 4
Fastighetsbeteckning 11. kv. Ran 3

Stadsdelen Gårda före 1966. Lokalen Dämmevägen markerad med rött.

Byggnadens historia:
Missionsförsamlingen i Betlehemskyrkan delades 1892 in i kretsar varvid Gårda kom att utgöra en krets. Samlingar hölls till att börja med i hemmen, men 1898 erhöll man en samlingslokal i gårdshuset, Dämmevägen 8, snett emot den tomt där Gårda Missionskyrka senare byggdes. Lokalen hade iordningställts för IOGT, men man kom överens om att Gårdakretsen också skulle få hyra lokalen för sina sammankomster.

Vid lokalens ena kortvägg sattes en talarstol in och över denna stod bibelordet ”Bedjen utan återvändo”. Vid lokalens andra kortvägg stod en talartribun som utnyttjades av IOGT.

1908 fick Gårdakretsen en ny, ljus och trevlig samlingslokal vid Rantorget 4, med direkt ingång från torget och verksamheten fick ytterligare framgång.

1924 uppfördes Gårda Missionskyrka och verksamheten flyttades över dit. De gamla samlingslokalerna är numera rivna.

Verksamhet:
Gudstjänster, veckopredikan, söndagsskola, junior- och ungdomsföreningar, syförening och socialt arbete bland stadsdelens befolkning i synnerhet bland barnen.

Källor:
Gårdakretsen 1892-1966, minnesskrift utgiven av kretsen 1966

Flickklassen i lokalen Rantorget 4.

Gossklassen.

GÅRDA MISSIONSKYRKA

Kyrkan sedd från nordväst

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Gårda i sydvästra hörnet av Dämmevägen och Södra Kustbanegatan
Fastighetsbeteckning: Kv Sparven 12
Ägare: Betlehemskyrkans Missionsförsamling

Stadsdelen Gårda före 1966. Missionskyrkan markerad med rött.

Uppgiftslämnare:
Bengt Lundén och Roland Sundemo, Göteborg m fl

Byggnadens historia:
Missionskyrkan uppfördes 1924 av Betlehemskyrkans Missionsförsamling. Byggnaden innehöll även bostäder för

Kyrkporten

pastor, diakon och vaktmästare.

Verksamheten drevs som en utpost till Betlehemskyrkan fram till 1966, då kyrkan måste rivas för att ge plats för en ny trafikled. När rivningsarbetet påbörjats fattade kyrkan eld och brann ner. Verksamheten hade då flyttats över till den nybyggda Betlehemskyrkan.

Byggnadsmaterial:
Stomme av trä med utvändig klädsel av stående träpanel, tak av tegel

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, ungdomsgrupper, kör, musikförening och syförening

Källor:
- *Gårdakretsen 1862-1966,* minnesskrift 1966
- *Kallelse och funktion* en bok om Betlehemskyrkan i Göteborg vid 100-årsjubileet 1961 av Gunnar Hallingberg m fl

Scouter i kyrksalen.

Kyrksalen.

Lilla salen.

Ungdomsrummet.

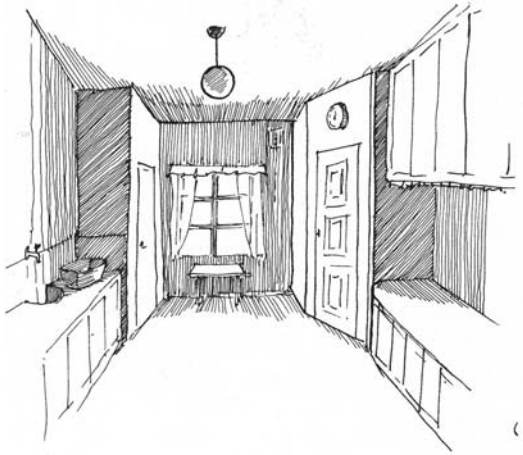

Köket.

PREDIKOLOKALEN PÅ HULTMANS HOLME

Läge:
Göteborgs stad, Hultmans Holme, stadsdelen Gullbergsvass, vid Mårten Krakowgatan, strax öster om Götaälvbron

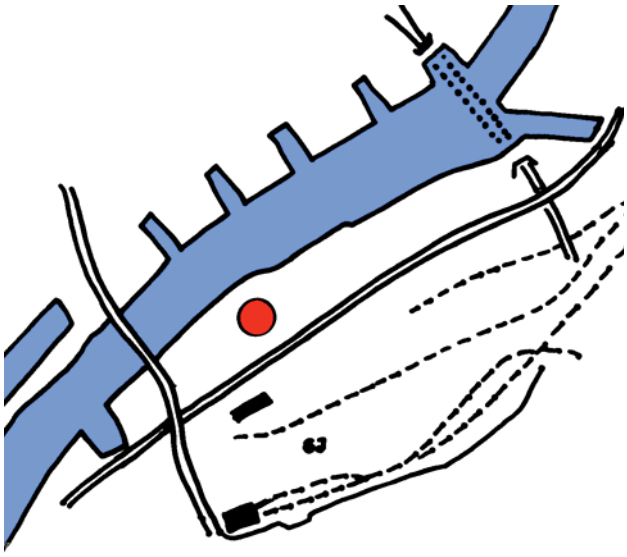

Området vid Götaälvbron, predikolokalens ungefärliga läge markerad med rött

Uppgiftslämnare:
Gunnar Moen, Göteborg
Bertil Attring, Göteborg

Byggnadens historia:
Från omkring 1910 tills början av 1960-talet hyrde Betlehemskyrkans Missionsförsamling en samlingslokal inrymd i ett större hus på Hultmans Holme för att där bedriva sin verksamhet bland befolkningen i området. Till att börja med hyrdes den även av en Blå-Bandsförening, men senare hyrde Betlehemskyrkan ensam lokalen. Den bestod av en lägenhet om två rum och kök där de båda rummen slagits samman till en lokal. Över ingångsdörren satt en skylt med texten: Betlehemskyrkans Predikolokal.

Verksamhet:
Gudstjänst varje söndag, söndagsskola, scouter, ungdomssamlingar, musikförening, syförening, missionsauktioner

MAJORNAS MISSIONSHUS

Foto från 1906 visande den ursprungliga utformningen av fasaden mot gatan.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Majorna, Carl-Johans församling, Betzensgatan 1
Fastighetsbeteckning: nr 14 i 14.e kv Majviken i Maj:s 2:a rote
Ägare: Majornas Missionsförsamling

Stadsdelen Majorna, missionshusets läge markerat med rött.

Besök:
2007 10 11, intervju

Uppgiftslämnare:
Ulf Herngren, Göteborg

Byggnadens historia:
Evangelisk-Lutherska Missionsföreningen i Göteborg bedrev redan på 1860-talet verksamhet i en lokal i Carnegiska småbarnsskolan i Majorna, och 1883 bildades Majornas Missionsförening.

En av initiativtagarna till föreningsbildningen var pastor Edvard Osterman från den närliggande Carl Johans kyrka. Han valdes också till ordförande i församlingen, men avgick när församlingen beslöt att hålla gudstjänst på söndag förmiddag och alltså konkurrerade med verksamheten i Carl Johans kyrka.

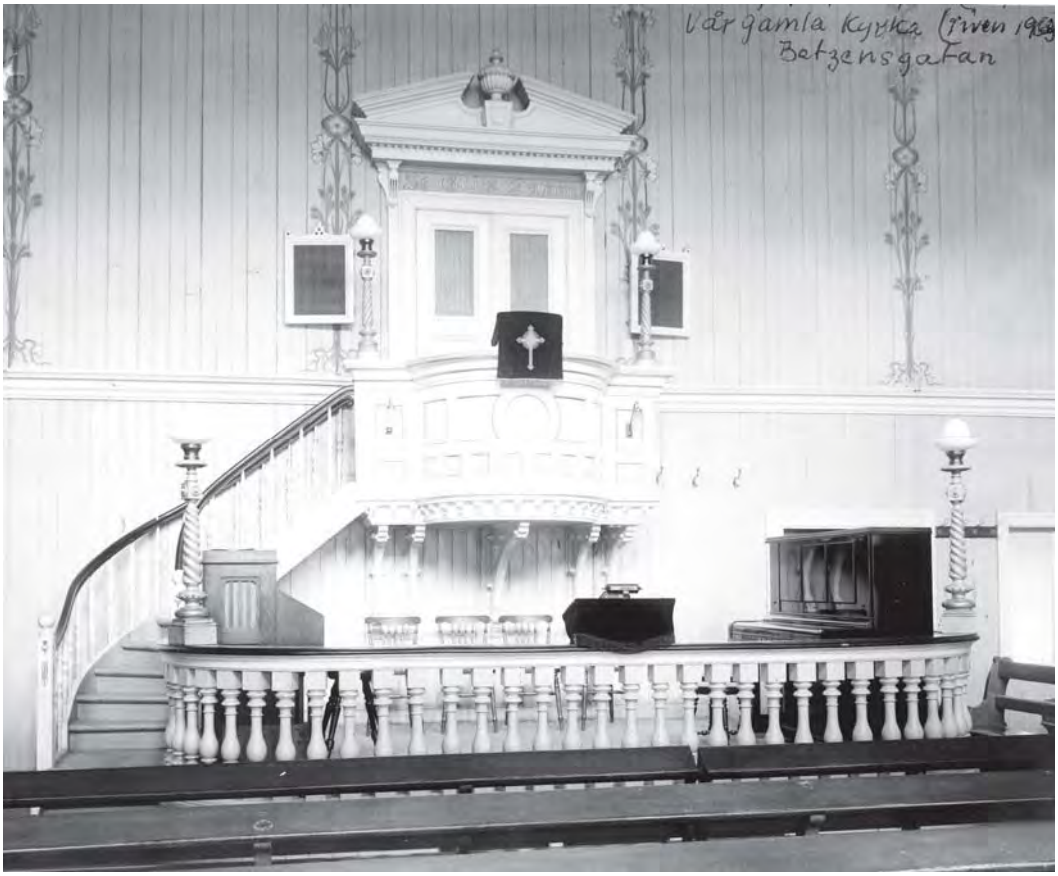

Estraden i ursprunglig utformning.

Evangeliska Missionsföreningen utlovade ett startbidrag på 3000 kronor till ett missionshusbygge. En tomt inköptes på Betzensgatan, och 1885 stod ett missionshus klart. Kyrksalen rymde 400 personer och byggnaden i sin helhet beräknades kosta 18.000 kronor. Byggmästarens namn var B S Hansson. Han levererade även ritningarna till bygget.

1913 byggdes huset till, varvid ett nytt rum erhölls i bottenvåningen, och lilla salen i övervåningen utvidgades.

1925 fick byggnaden ett centralvärmesystem.

1932 gjordes en omfattande inre renovering av byggnaden. Arkitekt Joh. Jarlén svarade för utformningen.

Församlingen bytte namn till Majornas Missionsförsamling, och byggnadens namn ändrades till Majornas Missionskyrka.

1963 var den nya kyrkan vid Chapmans torg klar. Verksamheten flyttades dit, och den gamla kyrkan revs för att ge plats för en trafikled.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä med utvändig beklädnad av liggande träpanel, tak av slätplåt

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, juniorer, ungdomsförening, konfirmationsundervisning, kör, damkör, ungdomskör, hornmusikkår, syförening

Källor:
- *Bildgalleri ur SMF,* A Ohldén 1906
- *Majornas Missionsförsamling 1883- 1933,* minnesskrift utgiven av församlingen
- *Majornas Missionsförsamling 100 år 1883 - 1983,* minnesskrift utgiven av församlingen.

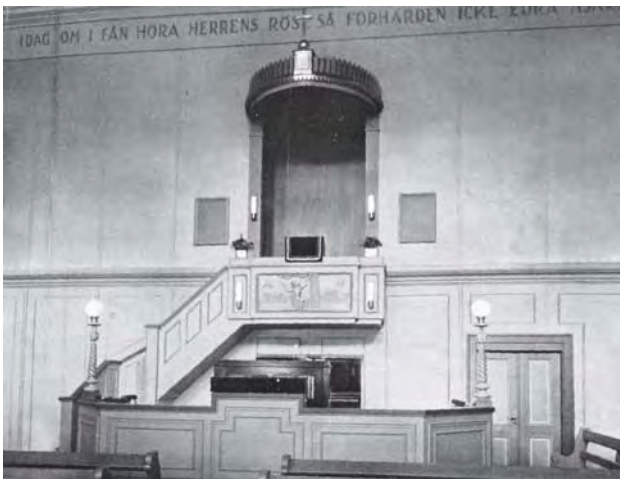

Estraden efter 1932 års ombyggnad.

Läktaren.

Flickavdelningen samlad i lilla salen.

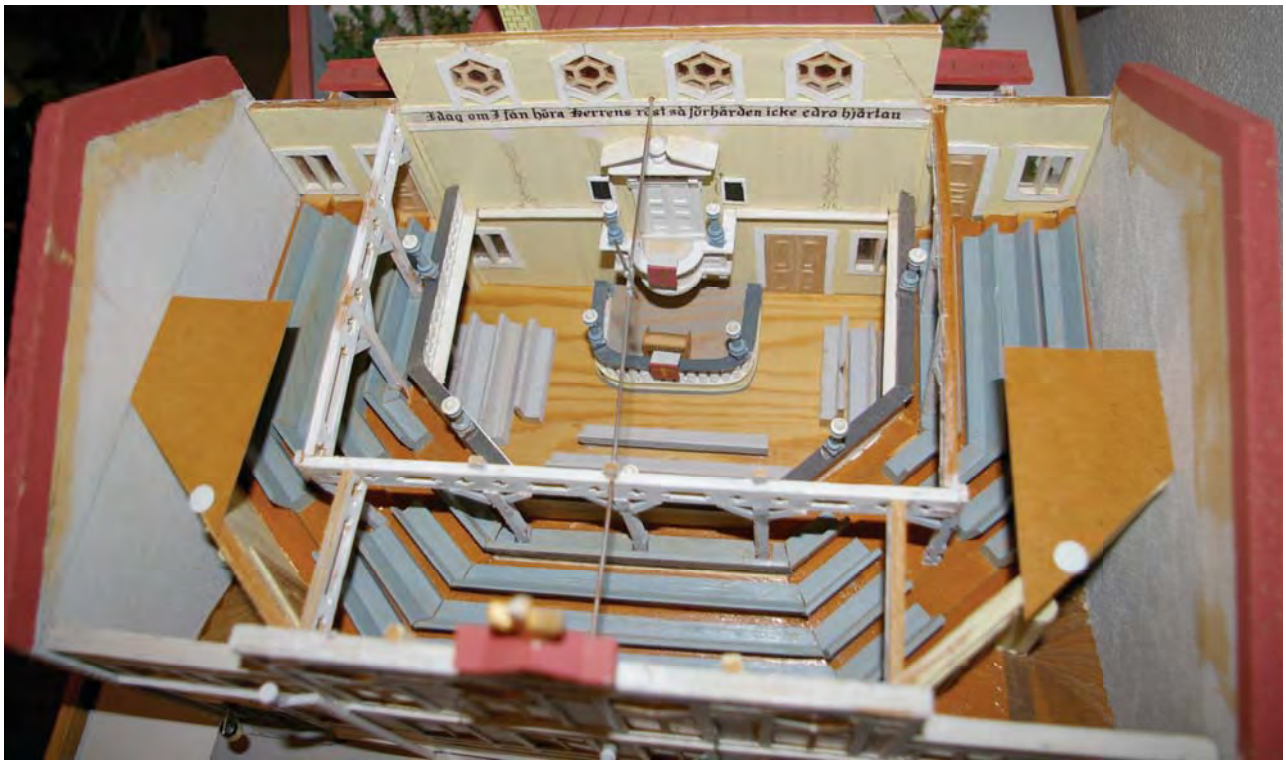

I Majornas nya missionskyrka finns en modell av missionshuset gjord av församlingens tidigare ordförande Gunnar Mattsson.

Kyrksalens läktare hade plats för många besökare.

Missionshuset från gårdssidan.

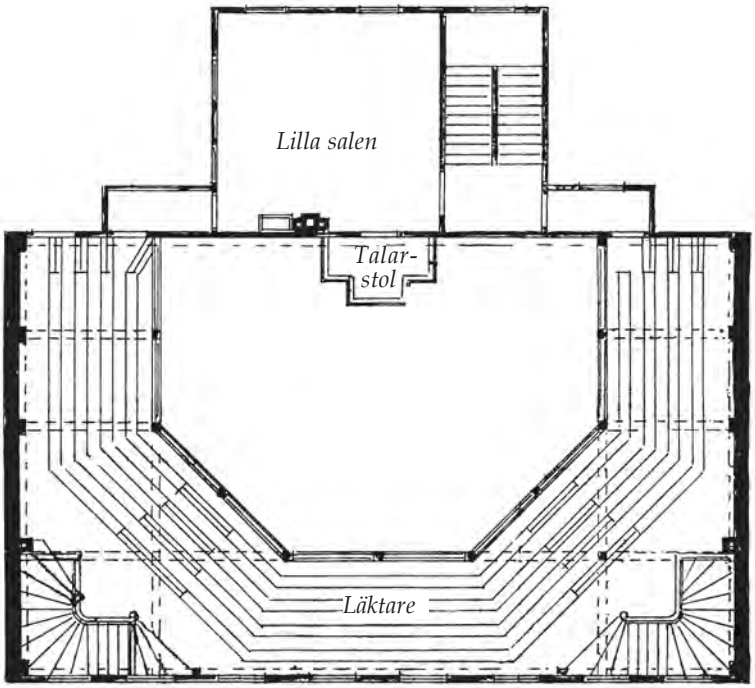

Plan av övervåning.

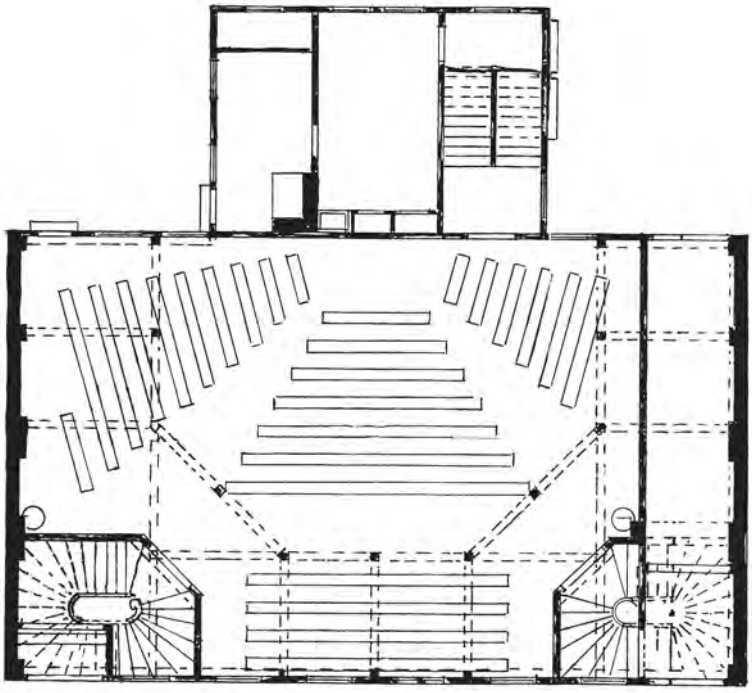

Plan av bottenvåning

Arkitektens bygglovritningar från 1884. Skala 1:200

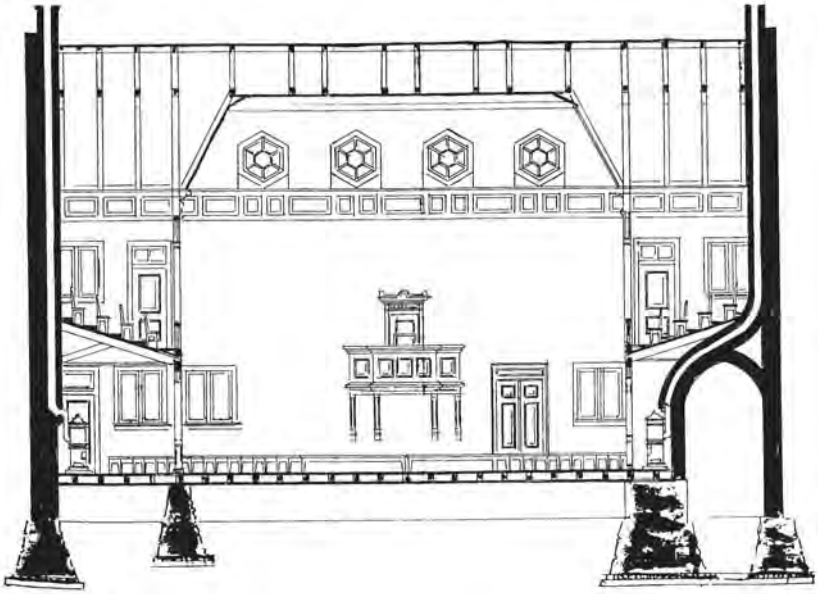

Arkitektens bygglovritningar från 1884. Skala 1:200

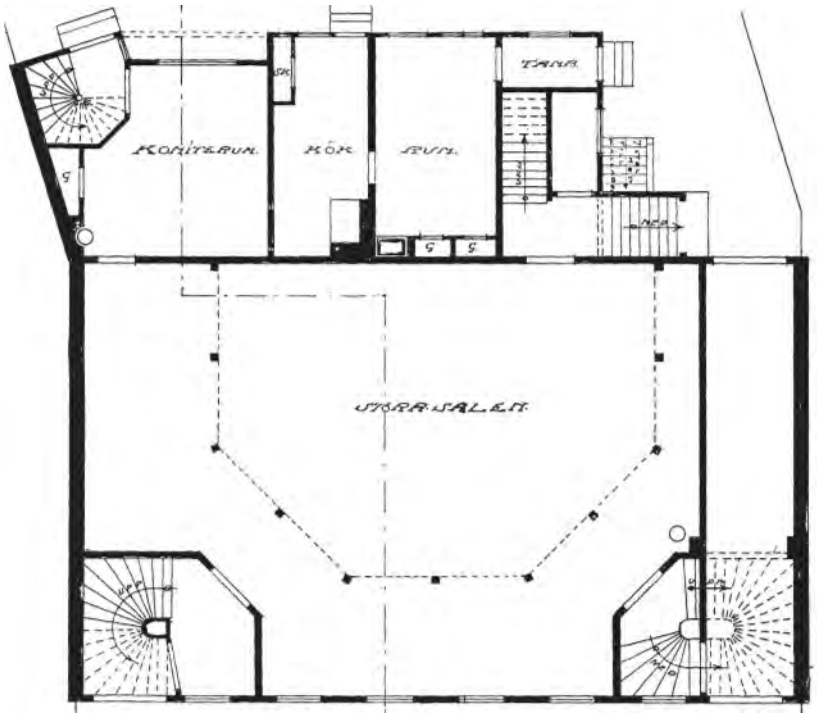

Bottenvåningen efter tillbyggnaden 1913.

MAJORNAS MISSIONSKYRKA

Fasaden mot Chapmans torg.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Majorna, Carl Johans församling, Chapmansgatan 6, 41454 Göteborg
Fastighetsbeteckning: Majorna 116:6
Ägare: Majornas Missionsförsamling

Stadsdelen Majorna, missionskyrkan markerad med rött.

Besök:
2007 o 2008, intervju, foto

Uppgiftslämnare:
Ulf Herngren, Göteborg

Byggnadens historia:
Majornas Missionsförsamling bildades 1883 och hade sin hemvist i missionshuset på Bentzensgatan 1 i Majorna. I mitten av 1900-talet motsvarade inte längre det gamla missionshuset de lokalbehov som församlingen hade, och man började planera

Missionskyrkan från väster.

för ett nybygge. I samband med den omfattande förnyelsen av Majorna på 1960-talet blev det möjligt för församlingen att erhålla en central tomt vid Chapmans torg, och här uppfördes en ny kyrka som stod klar 1963.

Kyrkan projekterades av arkitekt Rune Lund och uppfördes av byggmästare Lennart Wallenstam. Kostnaden uppgick till 4,75 miljoner kronor.

Byggnadsmaterial:
Byggnaden är uppförd i rött fasadtegel, även innerväggarna och golvet i kyrksalen är av rött tegel. Yttertaket är klätt med koppar.

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, scout, tonår, konfirmationsundervisning, barnkör, ung-

Kyrksalen.

domskör, studiegrupper, pensionärsverksamhet och diakonalt arbete. Församlingen inbjuder också till olika arrangemang för allmänheten i Majorna.

Källor:

- *Majornas Missionsförsamling 100 år 1883 - 1983*, minnesskrift utgiven av församlingen

Dopfunten.

Fondväggens konstverk av Birgitta Kärnbo. Hon har hämtat motivet från Matt 7:8 "Den som söker han finner".

Sidosalen med en öppen vägg mot kyrksalen.

Relief på kyrktorgets vägg.

Foajén i övervåningen.

Samlingssalen i övervåningen.

Kaféet i undervåningen.

Samlingssalen i undervåningen.

TV-vrån.

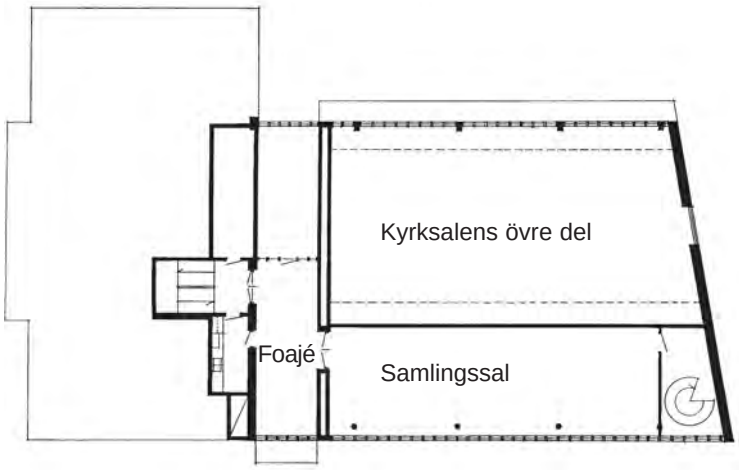

Plan av övervåning

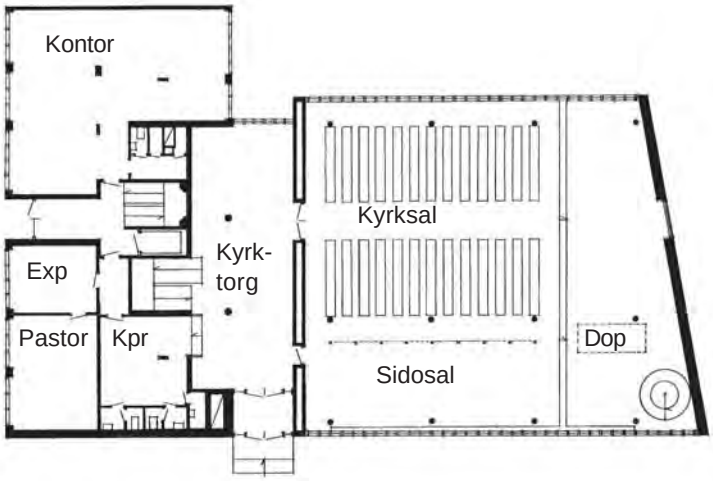

Plan av bottenvåning

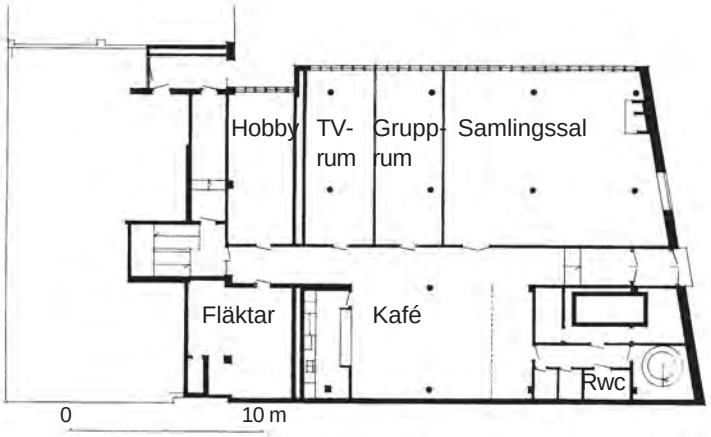

Plan av undervåning

Majornas Missionskyrka
efter bygglovritning
Skala 1:400

NYA VARVETS MISSIONSHUS

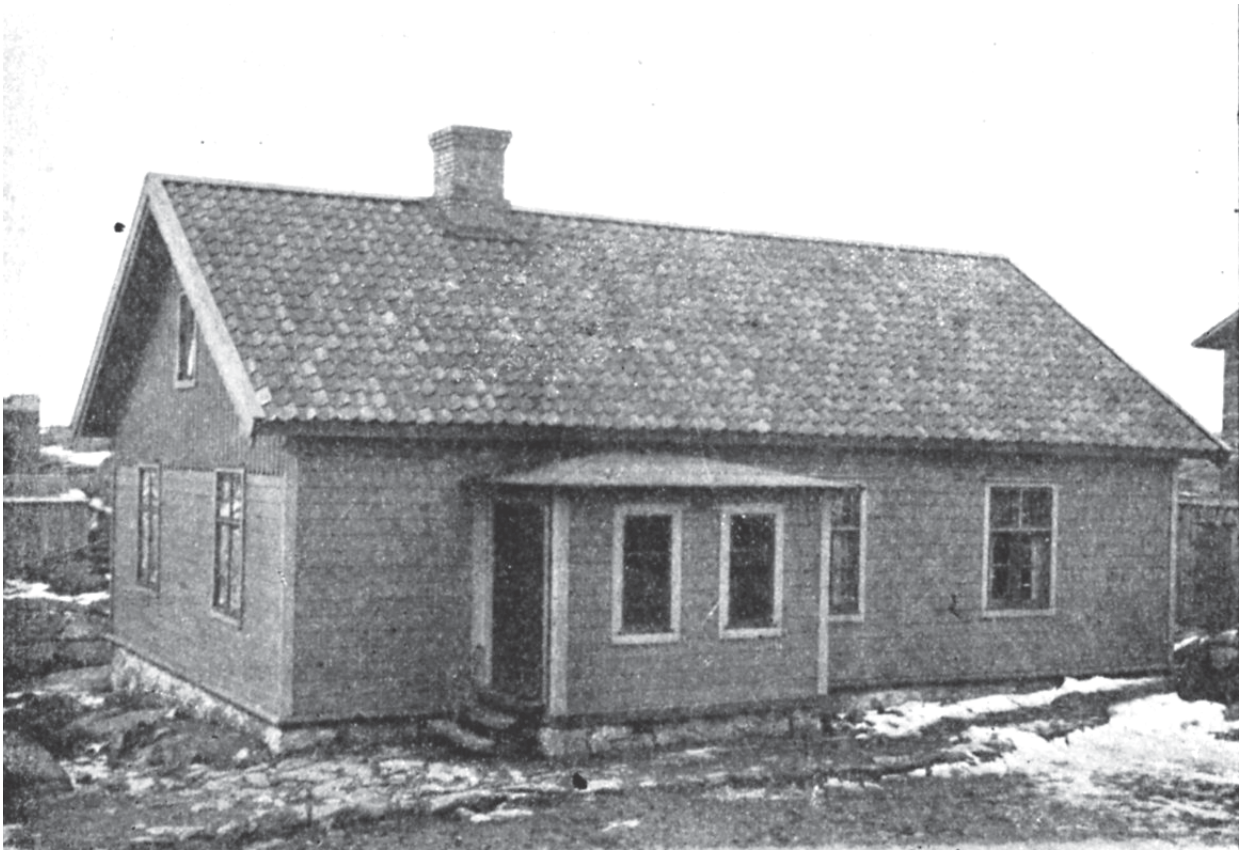

Foto från 1906 av missionshuset som även gick under namnet Hagens Missionshus.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Nya Varvet, Hagens Stationsväg 11, kv Kryssprickan
Fastighetsbeteckning: Älvsborg 55:313
Ägare: Nya Varvets Missionsförening

Karta över Nya Varvet, missionshusets läge markerat med rött.

Uppgiftslämnare:
Ulf Herngren, Göteborg

Byggnadens historia:
Församlingen bildades 1896 under namnet Nya Varvets Missionsförening. Samma år uppfördes det första missionshuset.

1931 byggde församlingen om- och till sitt missionshus men lämnade därefter SMF och bildade en fristående församling. Huset är numera rivet.

1935 bildade ett antal medlemmar i den ursprungliga missionsföreningen en ny missionsförsamling, som 1945 uppförde Nya Varvets Missionskyrka.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä och utvändig beklädnad av liggande träpanel, tak av tegel

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster och söndagsskola. Församlingen anordnade också samlingar för de värnpliktiga som var förlagda i den närliggande flottbasen Nya Varvet.

Källor:
-Bildgalleri ur Svenska Missionsförbundet av A Ohldén 1906

NYA VARVETS MISSIONSKYRKA

Missionskyrkan från sydväst.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Nya Varvet, Nya Varvsallén 3
Fastighetsbeteckning: Älvsborg 755:410
Ägare: Nya Varvets Missionsförsamling

Stadsdelen Nya Varvet, missionshuset markerat med rött.

Besök:
2007 10 11 intervju

Kyrkan från sydost.

Uppgiftslämnare:
Ulf Herngren, Göteborg

Byggnadens historia:
Församlingen bildades 1935 och missionskyrkan byggdes 1945. Arkitekt var Per Mårtensson, Göteborg.

1979 gick församlingen samman med Majornas Missionsförsamling, som därefter ansvarade för byggnaden och verksamheten. 1981 renoverades kyrksalen och ungdomslokalerna.

På 1990-talet lades verksamheten ner

Kyrkan efter renoveringen.

och byggnaden såldes till stiftelsen Alpklyftan som efter en ombyggnad bedrev barn- och skolverksamhet i lokalerna. Huset är numera en privatbostad.

Byggnadsmaterial:
Grund av betongmaterial, stomme av trä, fasader av puts, tak av tegel

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, scoutverksamhet, soldatverksamhet, sång och musikgrupper

Källor:
- *Majornas Missionsförsamling 100 år 1883 - 1983,* minnesskrift utgiven av församlingen

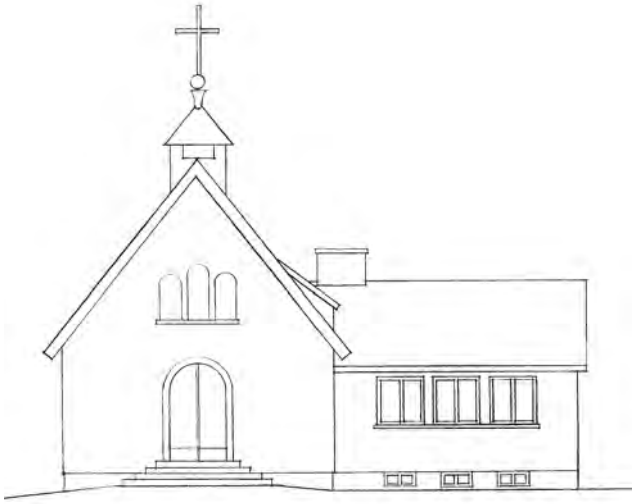

Fasad mot Nya Varvsallén

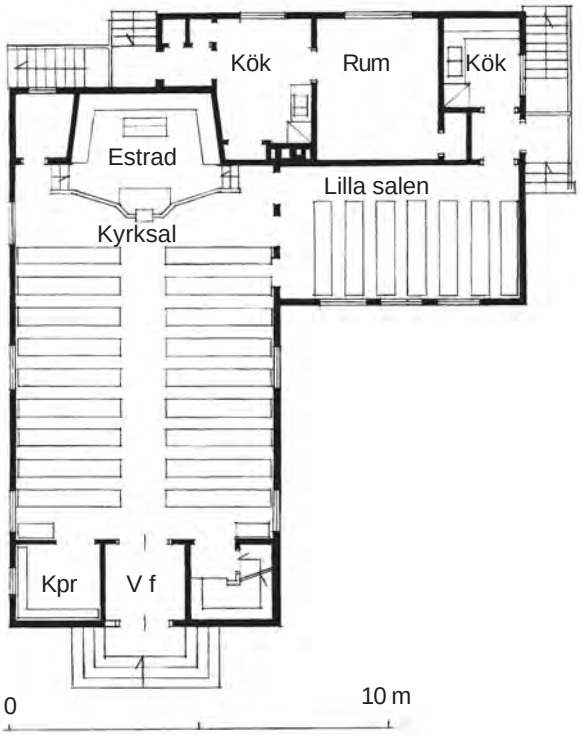

Bottenvåning

Sektion

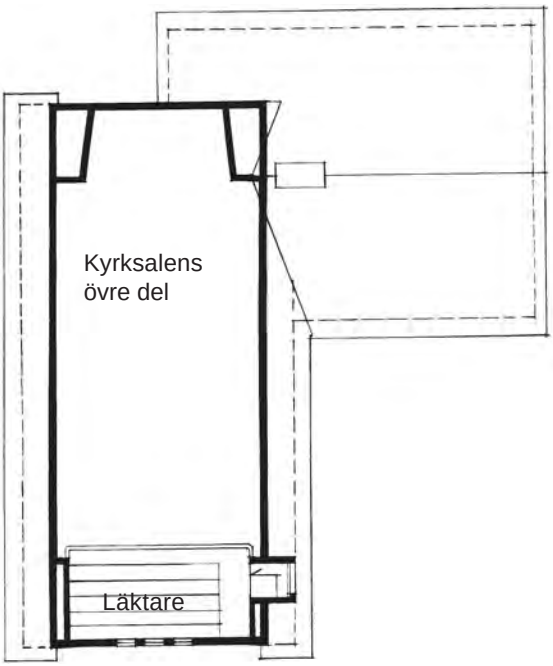

Övervåning

Nya Varvets Missionskyrka
efter bygglovritning av arkitekt
Per Mårtensson

FISKEBÄCKS MISSIONSHUS OCH GAMLA MISSIONSKYRKA

Missionskyrkan vid invigningen 1927.

Läge:
Göteborgs stad, Stadsdelen Fiskebäck, Citrusgatan 16, V Frölunda
Fastighetsbeteckning: stg 15943, 17884, 17885
Ägare: Fiskebäcks Missionsförsamling
Besök: 2008 04 10, foto, intervju

Fiskebäck, gamla missionshuset markerat med rött.

Uppgiftslämnare:
Eva Hugosson, Västra Frölunda

Byggnadens historia:
1888 samlades 10 - 15 personer hemma hos Anton och Maria Olsson och beslutade att bilda Fiskebäcks Missionsförening. Sedermera ändrades namnet till Fiskebäcks Missionsförsamling . Man startade samtidigt en insamling för att kunna bygga ett missionshus och i februari 1892 beslutade församlingen att uppföra ett hus, 19 alnar långt och 13 alnar brett.

Bild av det första missionshuset efter en skiss av Johannes Nilsson.

15 personer lovade att årligen bidra med tre till tio kronor var till dess byggnaden blivit betald. En tomt inköptes av Edvard Jönsson för 50 kronor, byggnadsarbetena påbörjades och redan till midsommar samma år kunde missionshuset invigas.

1917 renoverades missionshuset.

1927 byggde församlingen en ny missionskyrka på samma tomt som det gamla missionshuset. Delar av det gamla huset ingick i nybygget. Kyrkan ritades av arkitekt Burman från Långedrag.

1947 ändrades estraden och kyrkan målades om invändigt. 1958 tog man bort fönstren på södra gaveln och 1959 invigdes en ny piporgel i kyrkan.

Församlingen växte, verksamheten ökade och behovet av större lokaler gjorde att församlingen 1964 beslöt att planera för

Äldstebröder och styrelse samlade vid estraden vid 50-årsjubiléet.

en ny och större kyrka. Stadsplan saknades dock och inte förrän 1975 stod den nya kyrkan på Citrusgatan klar, och den gamla missionskyrkan låstes nu för sista gången.

Huset är numera ombyggt till bostad.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä utvändigt klädd med stående träpanel, tak av tegel

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, juniorer, ungdomsverksamhet, konfirmandundervisning, ungdomskör, kör, musikförening, syförening

Källor:
Minnesskrifter utgivna av församlingen:
- *Guds nåd är det... Fiskebäcks Missionsförsamlings 75-årsskrift,* Stig Utter m fl
- *Guds ord hade framgång... Fiskebäcks Missionsförsamling 90 år* 1982
- *Fiskebäcks Missionsförsamling 100 år Jubileumsskrift* 1992 , Stefan Nilsson m fl
- *Från då till nu en resumé, Fiskebäcks Missionsförsamling 1888-2003,* Eva Hugosson

Carl-Olof Ekström och musikföreningen på estraden 1938.

Från en gudstjänst 1967.

FISKEBÄCKS NYA MISSIONSKYRKA

Missionskyrkan från norr.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Fiskebäck, Citrusgatan 16, Västra Frölunda
Fastighetsbeteckning: Fiskebäck 61:14
Ägare: Fiskebäcks Missionsförsamling
Besök: 2002 03 12 o 2008, foto, intervju

Fiskebäck, nya missionskyrkan markerad med rött.

Uppgiftslämnare:
Eva Hugosson, Västra Frölunda

Byggnadens historia:
1888 bildades Fiskebäcks missionsförsamling, som 1892 uppförde ett missionshus. Detta ersattes 1927 med en missionskyrka på samma tomt.

Kyrkan från sydost.

Kyrkan från väster.

Foto från 2002 före tillbyggnaden.

Kyrksalen 2008, fondväggens gobeläng är skapad av konstnären Agda Österberg.

Under 1960-talet växte bebyggelsen kraftigt i Fiskebäcksområdet och trakten omvandlades från landsbygd till förortsområde. Församlingens verksamhet krävde ökade lokaler. 1964 beslöt församlingen att satsa på att bygga en ny, större missionskyrka, som efter omfattande planeringsarbete stod klar 1975 på Citrusgatan i Fiskebäck. Arkitekt var Voldemar Vasilis.

Församlingens verksamhet växte och snart ökade behovet av lokaler. En väsentlig om- och tillbyggnad av kyrkan gjordes därför år 2003. Arkitekt var Lindfors Arkitektkontor, Mölndal. Kostnaden för byggnadsarbetena uppgick till cirka 18 miljoner kronor. Tillbyggnaden innebar en ökning av lokalerna från cirka 1100 till 1600 kvadratmeter.

Byggnadsmaterial:
Grund av betong, fasader av rött tegel, bärande stomme av limträ i kyrksalen, tak av betongtakpannor

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, barnarbete, scouter, sjöscouter, ungdomsverksamhet, konfirmationsundervisning, sång- och musikgrupper, syförening

Kyrksalen från estraden.

Nattvardsbordet.

Källor:

Minnesskrifter utgivna av församlingen:
- *Guds nåd är det... Fiskebäcks Missionsförsamlings 75-årsskrift,* Stig Utter m fl
- *Guds ord hade framgång... Fiskebäcks Missionsförsamling 90 år* 1982.
- *Fiskebäcks Missionsförsamling 100 år Jubileumsskrift* 1992 , Stefan Nilsson m fl
- *Från då till nu en resumé, Fiskebäcks Missionsförsamling 1888-2003,* Eva Hugosson

Festsalen.

Lilla salen kan kopplas samman med kyrksalen.

Barnteckning i söndagsskolans rum.

Entréhallen.

Lekhall för scouterna.

Mysrum i undervåningen.

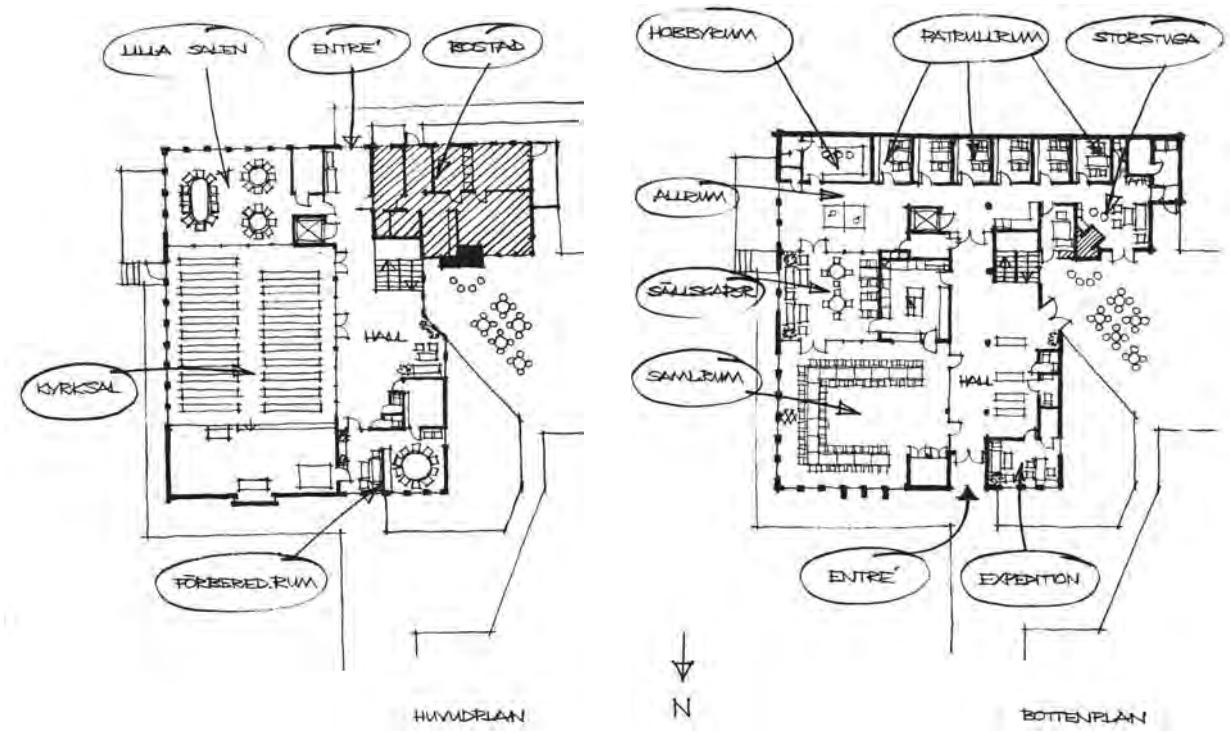

Arkitektens skiss till den ursprungliga kyrkan.

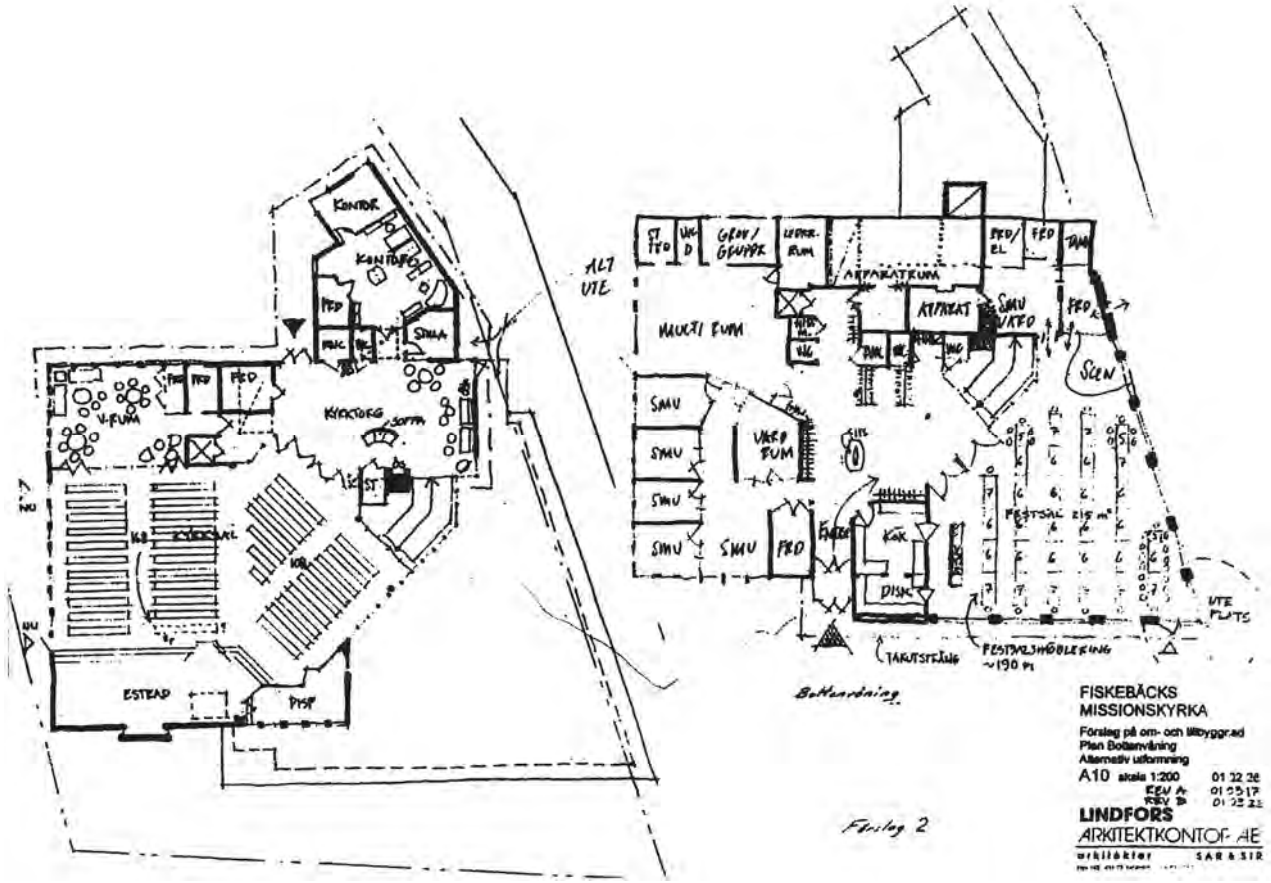

Arkitektens skiss till om- och tillbyggnaden 2003.

ÖNNEREDS MISSIONSHUS

Söndagsskolan samlad utanför missionshuset.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Önnered, Knippleskärsgatan
Fastighetsbeteckning: Önnered 762:43.
Ägare: ursprungligen Fiskebäcks Missionsförsamling, numera Göteborgs stad
Besök: 2002 03 12, uppmätning, foto

Önnered, missionshuset markerat med rött.

Uppgiftslämnare:
Bengt Claesson, Västra Frölunda

Byggnadens historia:
1888 bildades Fiskebäcks Missionsförening, som 1892 uppförde ett missionshus i Fiskebäck. Församlingen drev en söndagsskola i Önnered. Den växte och behövde rymligare lokaler, varför församlingen 1924 beslöt att bygga ett litet missionshus i Önnered.

I boken *Önnered genom tre sekler* berättas om missionshuset:

"Det hade under ganska lång tid funnits behov utav en samlingslokal för söndagsskolan. 1924 beslutade Fiskebäcks missionsförsamling därför att bygga en lokal stor nog att tjäna för söndagsskolan i Önnered.

Först 1927 var tomtfrågan löst och byggnationen kunde påbörjas. Missionshuset var kostnadsberäknat till 4000 kr. För byggnationen ansvarade Johan Andersson från "Hingåns" och för målningen Gottfrid Claesson från "Beatas" på Högen. I Önnered fanns en syförening verksam delvis utanför församlingen. Denna var till stor del initiativtagare för byggandet av missionshuset i Önnered. Föreståndare för denna grupp var Olga Andersson från "Ganlas".

Den andra söndagen i juni 1927 stod missionshuset klart att invigas och det har fått tjäna som samlingsplats för söndagsskolan, syföreningen och övriga församlingens möten fram till den 27 februari 1983 då man höll den sista gudstjänsten."

1950 restaurerades missionshuset och försågs med elvärme.

1983 stod den nya ungdomsgården i Önnered klar och verksamheten flyttades över till denna. Missionshuset såldes därefter till Göteborgs stad och står idag till synes oanvänt.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä, utvändig klädsel av stående träpanel, tak av asbestcementskivor

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, syförening

Källor:
- *Önnered genom tre sekler*, utgiven av Önnereds kulturförening 1990

Minnesskrifter utgivna av församlingen:
- *Guds nåd är det... Fiskebäcks Missionsförsamlings 75-årsskrift,* Stig Utter m fl
- *Guds ord hade framgång... Fiskebäcks Missionsförsamling 90 år* 1982
- *Fiskebäcks Missionsförsamling 100 år Jubileumsskrift* 1992 , Stefan Nilsson m fl
- *Från då till nu en resumé, Fiskebäcks Missionsförsamling 1888-2003,* Eva Hugosson

2008 är byggnaden mogen för ommålning.

Missionshuset från öster.

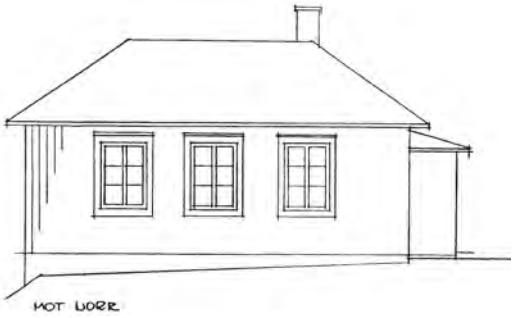

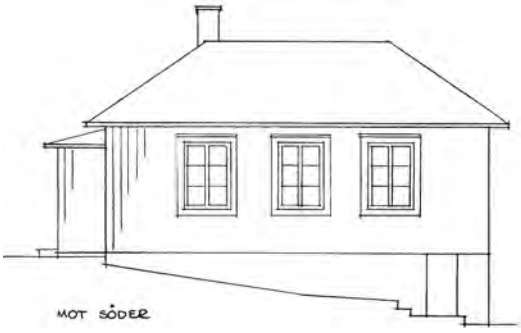

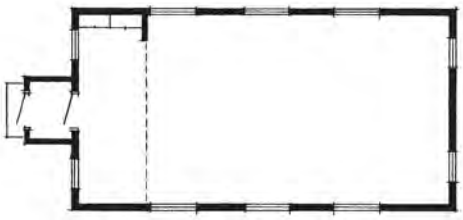

PLAN

Önnereds Missionshus
Uppmätningsritning skala 1:200
2002 / Stig Florén

ÖNNEREDS SMU-GÅRD

SMU-gården från norr.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Önnered, Önnereds Byväg 84, Västra Frölunda
Fastighetsbeteckning:
Ägare: Fiskebäcks Missionsförsamling
Besök**:** 2008 04 10, foto

Önnered, SMU-gården markerad med rött.

Uppgiftslämnare:
Eva Hugosson, Västra Frölunda

Byggnadens historia:
Fiskebäcks Missionsförsamling har bedrivit verksamhet i Önnered sedan 1920-talet i form av söndagsskola, symöten och gudstjänster. Ett missionshus uppfördes 1924. Arbetet bland ungdom ökade och 1970 skaffade församlingen provisoriska lokaler för detta, först på Högskärsgatan

Gården från sydost.

Från nordost.

och senare på Ganlevägen. För att tillgodose det ökande behovet av lokaler byggde församlingen 1982-83 SMU-gården i Önnered, vilken ersatte de tidigare lokalerna.

Byggnadsmaterial:
Grund av betong, stomme av trä och limträ, fasadbeklädnad av stående träpanel, tak av tegel

Kyrksalen.

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, barntimmar, söndagsskola, nying, scout, sjöscout samt symöten.

Källor:
- *Önnered genom tre sekler*, utgiven av Önnereds kulturförening 1990
Minnesskrifter utgivna av församlingen:
- *Guds nåd är det... Fiskebäcks Missionsförsamlings 75-årsskrift*, Stig Utter m fl
- *Guds ord hade framgång... Fiskebäcks Missionsförsamling 90 år* 1982
- *Fiskebäcks Missionsförsamling 100 år Jubileumsskrift* 1992, Stefan Nilsson m fl
- *Från då till nu en resumé, Fiskebäcks Missionsförsamling 1888-2003*, Eva Hugosson

Estraden.

Kyrksalen från estraden.

Grupprum.

Samlingssalen kan kopplas samman med kyrksalen.

Köket.

Lekhall i källarplanet.

Nedan: Gården från väster.

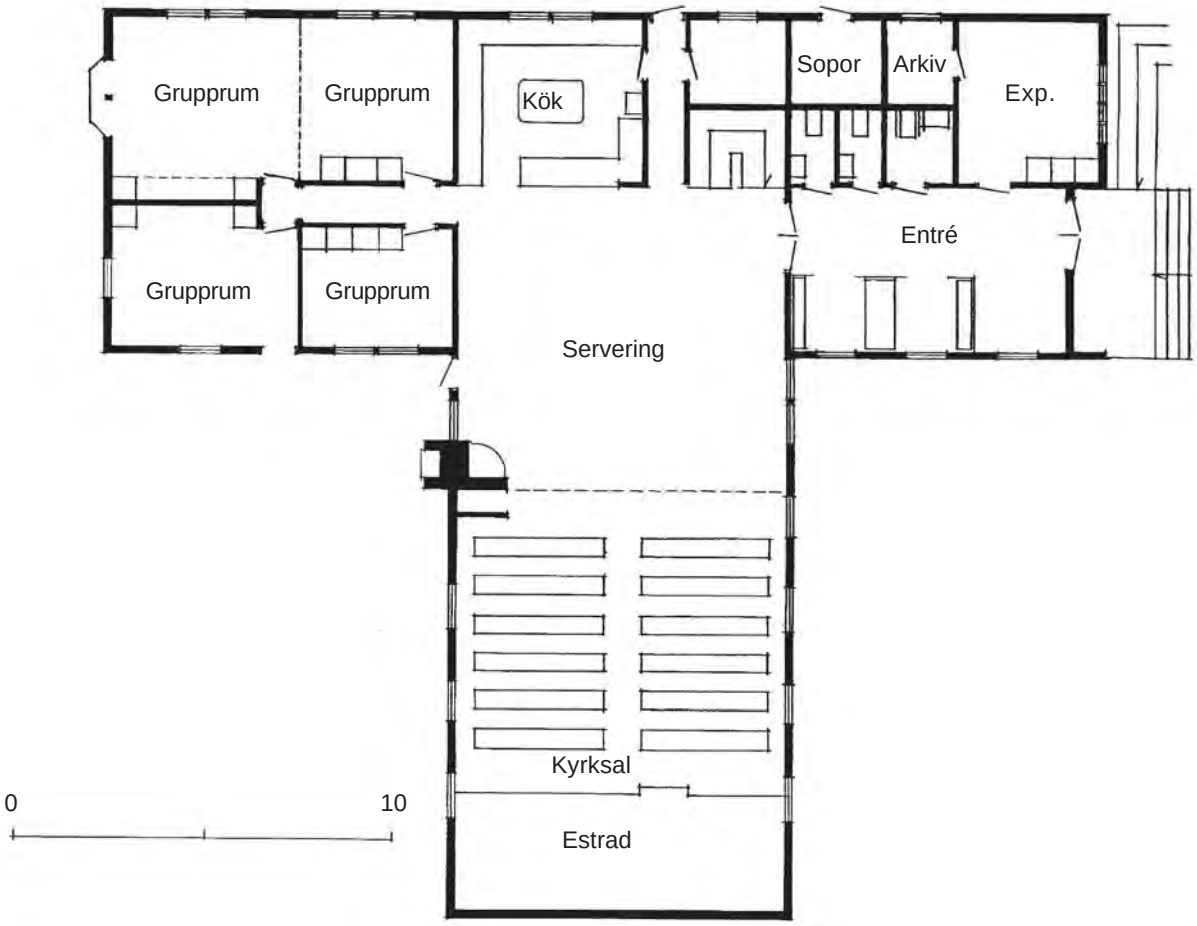

Plan av bottenvåning

SMU-gården i Önnered
Efter byggritning skala 1:200

LÅNGEDRAGS MISSIONSHUS

Söndagsskolan samlad framför Långedrags Missionshus 1929.

Läge:
Göteborgs Stad, Stadsdelen Långedrag
Fastighetsbeteckning: stadsäga 21513 och 21514
Ägare: Ursprungligen Långedrags Missionsförsamling, därefter Fiskebäcks Missionsförsamling

Fiskebäckstrakten, missionshuset markerat med rött.

Uppgiftslämnare:
Eva Hugosson, Västra Frölunda

Byggnadens historia:
Redan på 1860-talet samlades de troende ”kyrkläsarna” till möten i skolhus och i hemmen. 1878 gick en genomgripande väckelse över bygden och den lilla gruppen troende växte. En husägare upplät en lägenhet för gruppens samlingar, men sommartid blev det ett uppehåll i verksamheten, då hyrdes nämligen lägenheten ut till sommargäster.

Senare fick gruppen hyra lokal för söndagssamlingarna i det nybyggda godtemplarhuset, och söndagsskolan fick lokaler i skolhuset.

Längtan efter egna lokaler gjorde att man 1898 började samla in pengar till ett eget missionshus. Bidrag erhölls också från näraliggande missionsförsamlingar och från många privatpersoner och 1905 kunde gruppen bygga sitt eget missionshus. Församlingsbildningen skedde 1906 och 1908 anslöt sig församlingen till SMF.

1970 gick församlingen upp i Fiskebäcks Missionsförsamling. Verksamheten i missionshuset drevs vidare till 1974 då fastigheten såldes. Huset revs därefter för att ge plats för bostadsbebyggelse.

Scouterna vid missionshusets estrad.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä utvändigt klädd med stående träpanel, vid en renovering kläddes fasaderna med asbestcementskivor, tak av papp

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, barngrupp, nyingar, scouter, syförening

Källor:
- Historiska missionsuppgifter från Långedrag av Carl Nilsson
- Guds ord hade framgång... Fiskebäcks Missionsförsamling 90 år 1982. Minnesskrift utgiven av Fiskebäcks Missionsförsamling

Valter Stenman i talarstolen.

LÅNGEDRAGS SOMMARHEM

På en tomt angränsande till Långedrags Missionshus låg ett bostadshus byggt omkring 1900. Huset hyrdes några år under 1940-talet av Betlehemskyrkans Missionsförsamling och användes som församlingens sommarhem, innan sommarhemmet i Askim tagits i bruk. Byggnaden finns kvar och användes nu som bostad.

SOMMARHEMMET ASKIM

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Askim, området Hult
Ägare: Betlehemskyrkans Missionsförsamling

Askim, sommarhemmets ungefärliga läge markerat med rött

Uppgiftslämnare:
Gunnar Moen, Göteborg m fl

Byggnadens historia:
Som framgår av beskrivningen av Långedrags Missionshus hyrde Betlehemskyrkakans Missionsförsamling ett bostadshus nära missionshuset där och nyttjade det som sommarhem under några år i början av 1940-talet.

1946 flyttades verksamheten till en stor, gammal trävilla i tre våningar i Askim, som församlingen inköpt och ställt i ordning till sommarhem. En rymlig samlingssal anordnades i bottenvåningen och i övervåningarna fanns övernattningsrum.

1958 lades verksamheten ner och villan såldes. Den är numera riven.

Byggnadsmaterial:
Grund av sten, stomme av trä

Verksamhet:
Sommartid hölls gudstjänster, ungdomssamlingar, kaféverksamhet, musikaftnar, föredrag och uthyrning till olika ungdomsgrupper. I byggnadens båda övre våningsplan bedrevs vandrarhemsverksamhet.

Källor:
- *Kallelse och funktion* en bok om Betlehemskyrkan i Göteborg vid 100-årsjubileet 1961 av Gunnar Hallingberg m fl

ASKIMS MISSIONSHUS

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Askim, Carl Gunners väg, cirka 200 m sydväst om Mikaelskyrkan
Ägare: Askims Missionsförsamling

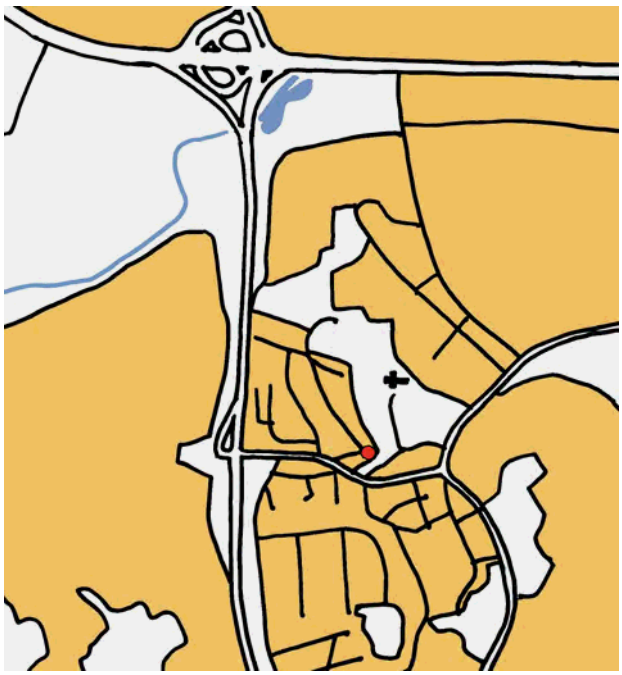

Askim, missionshuset markerat med rött.

Uppgiftslämnare:
Sture Palmqvist, Göteborg

Byggnadens historia:
Askims Missionsförsamling bildades 1942 och anslöts till SMF 1943. Möjligen hade församlingen ursprungligen ett missionshus, men 1955 inköptes en privatbostad, ”Villa Utsikten”, som ställdes i ordning för församlingens verksamhet, med en möteslokal och ett kök i bottenvåningen och bostad för vaktmästaren i övervåningen.

Församlingen upplöstes på 1970-talet och medlemmarna sökte sig till näraliggande församlingar. Byggnaden är numera riven.

Byggnadsmaterial:
Grund av sten, stomme av trä, fasad av asbestcementskivor

Verksamhet:
Gudstjänster och söndagsskola

Källor:
- SMF:s och VMF:s matriklar
- SMK:s arkiv

FLATÅSKYRKAN

Flatåskyrkan från sydväst.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Flatås
Svängrumsg 59, 42135 Västra Frölunda
Fastighetsbeteckning: Järnbrott 145:5
Ägare: Flatåskyrkans Församling

Flatås i södra Göteborg, Flatåskyrkan markerad med rött.

Besök:
2007 10 11 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Lennart Mönefors, Göteborg

Kyrkan från öster.

Byggnadens historia:
Betlehemskyrkan hade redan från 1954 verksamhet i området genom t ex scoutverksamhet vid Axel Dahlströms Torg och i Järnbrottsskolan.

Med anledning av den omfattande utbyggnaden av bostäder i väster under 1950-60-talen väcktes tanken på att bilda en ny församling, och i januari 1963 bildades Västra Frölundas Frikyrkoförsamling. Vid starten hade församlingen 50 medlemmar men antalet växte snabbt.

1963-64 uppfördes Flatåskyrkan. Arkitekt var Johannes Olivegren och byggmästare Lennart Wallenstam. Byggnadskostnaden uppgick till 1.064.000 kronor.

Kyrksalen (foto Owe Nilsson).

Kyrksalen har en konstnärlig utsmyckning i glaserat tegel med tema ”Guds uppenbarelse” utförd av Ralph Bergholz och Randi Fischer. I församlingssalen finns sedan 1966 Fritz Sjöströms vävnad ”Ett sakralt landskap på syndares jord” vävd av Handarbetets vänner i Stockholm.

I kyrksalen finns en orgel byggd av Magnussons Orgelbyggeri, Göteborg.

Några större ombyggnader har inte utförts, men köket byggdes ut 1989, och kyrkbänkarna, nattvardsbordet och predikstolen har bytts ut. 1984 - 85 handikappanpassades kyrkan och försågs med en ny entré och en hiss mellan våningsplanen. 2005 renoverades fasaden.

1979 ändrade församlingen sitt namn till Flatåskyrkans Församling.

Byggnadsmaterial:
Kyrkan är uppförd i gult strukturbehandlat fasadtegel. Takstolar och pelare är utförda i limträ. Kyrksalens golv är av tegel. Yttertaket är klätt med tegel med plåtarbeten av koppar.

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, scouting, tonår, konfirmandundervisning, kör, ungdomskör, Eva-ringen med babysång, studieverksamhet, ”Camilla-projektet”, pensionärssamlingar i RPG:s regi, rastverksamhet i samarbete med den närliggande Flatåsskolan, då kyrkan hålls öppen för ungdom i trakten med olika aktiviteter, frivilligcentralen Svängrummet, ALU-projekt för sysselsättning och utbildning av arbetslösa. Dagtid hålls kyrkan öppen för alla.

Nattvardsbordet.

Kyrksalen från församlingssalen.

Dopgraven och dopstenen.

Församlingssalen.

Konstverk i församlingssalen av Fritz Sjöström.

Grupprum.

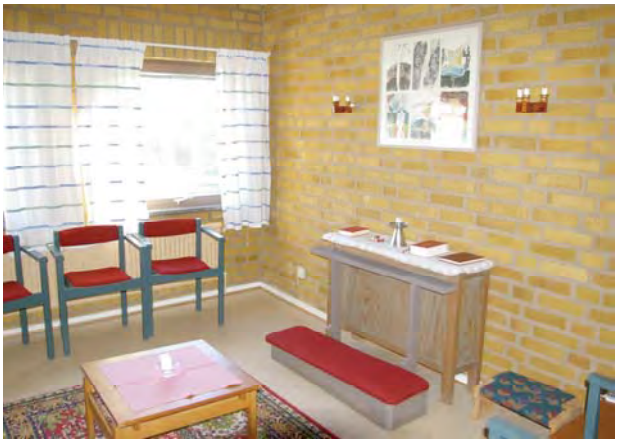

Andaktsrummet.

Svängrummet dukat för dagträffen.

Soppan är klar att servera.

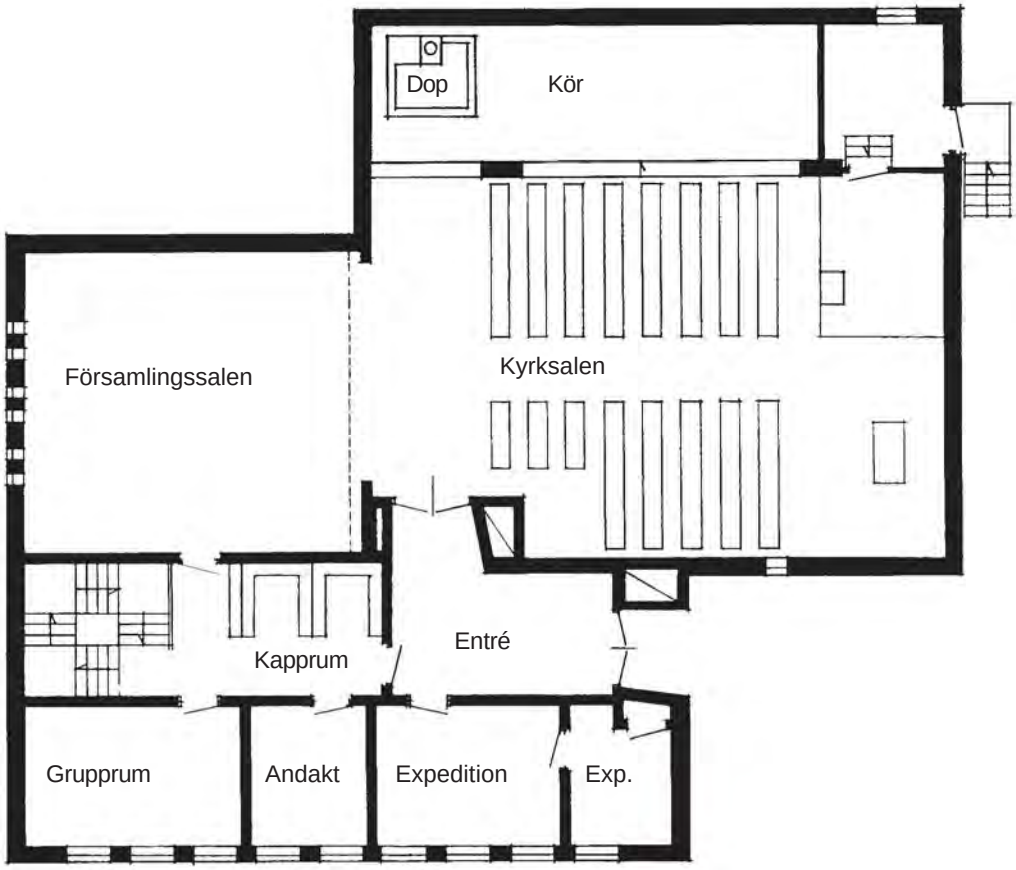

Plan av övervåning

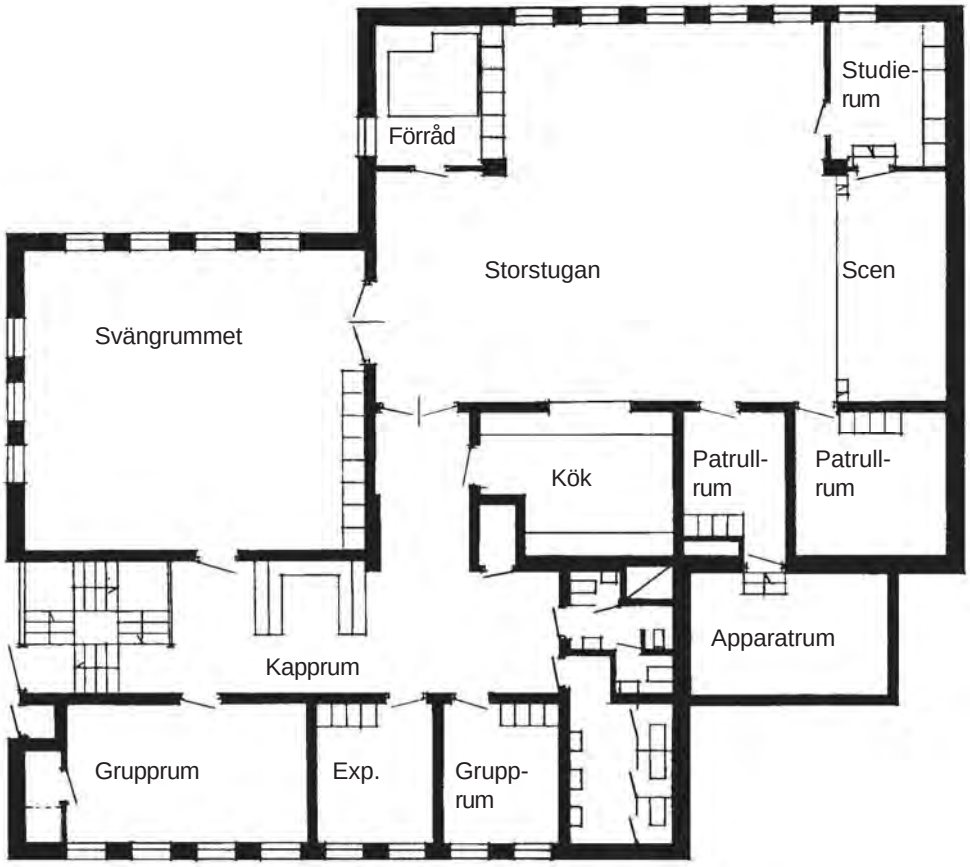

Plan av undervåning

Flatåskyrkan efter bygglovritningar av arkitekt Johannes Olivegren Skala 1:200

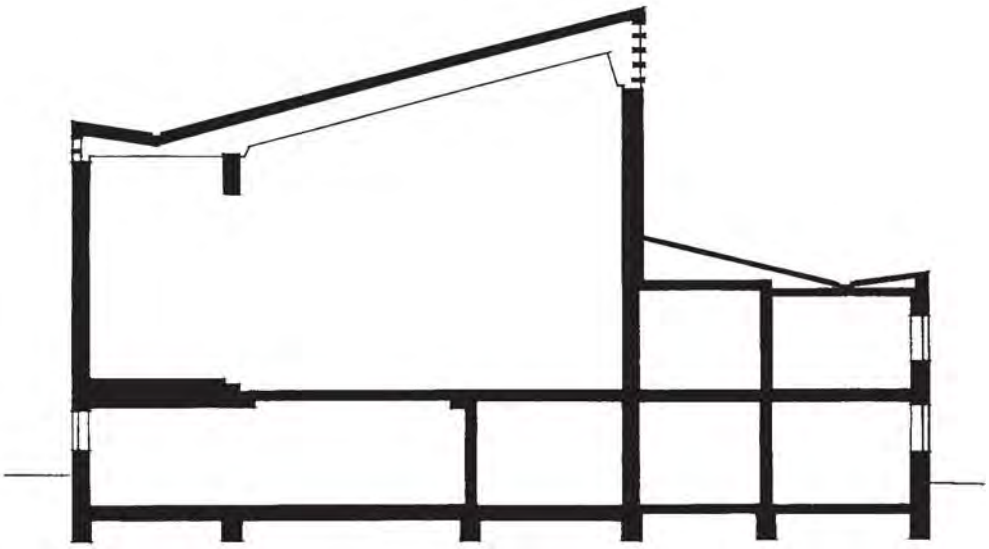

Sektion genom kyrksalen

Kyrkan från sydost.

FRIKYRKOFÖRSAMLINGEN I FLATÅS - NÅGRA MINNESBILDER
av Lennart Mönefors

En bakgrund

Under 1950-talet ansåg sig många tätorter i landet höra till de kommuner som hade ett så attraktivt läge i regionen att de lätt skulle kunna fånga flyttströmmarna som förväntades i och med den pågående ”flykten från landsbygden”. Också politikerna i Göteborg närde storslagna planer, bland annat för Angered och planerade där en stor storstad med ett omfattande affärscentrum. Så småningom förstod stadens planerare att befolkningsströmmarna också gick åt annat håll och vissa av planerna hamnade i byrålådan . . . .

Dock! Stora bostadsområden planerades och byggdes i kommunen. Dit hörde Kortedala och Bergsjön, Biskopsgården, Backa och Tuve och Västra Frölunda. De mer centrala delarna av staden genomgick också förändringar. Fastigheter revs på Hultmans holme, i Majorna och i Olskroken och flyttbilarna gick så småningom ut till de nya förorterna medan många av de mysiga trähusen i Haga förföll i väntan på rivning.

Det blev också dags för kyrkorna att planera för framtiden. Högsbotorp var inflyttningsklart i början av 50-talet liksom Kaverös där en småkyrka så småningom byggdes och i Högsbo avsattes en tomt för församlingskyrka för Svenska Kyrkans räkning. Småkyrkorörelsen inom Svenska kyrkan sökte form för ändamålsenliga gudstjänstlokaler och flyttbara kyrkor blev på modet. Det var angeläget att på ett flexibelt sätt möta förväntad snabb förändring av samhället. Ett flertal av Missionsförbundets kyrkor och missionshus ”låg fel” eller i vägen för nybyggnation. Det gällde Missionskyrkan vid Hökegatan i Olskroken, den på St Pauligatan 8 i Lunden, Missionshuset på Betzensgatan i Majorna, Kvillebäckens Missionshus, och Gårda Missionskyrka, medan frikyrkor saknades i de nya områdena där människorna nu hade börjat rota sig. Kvillebäcken var en utpost till Betlehemskyrkan och när missionshuset rivits bildades Lundby Missionsförsamling, som byggde kyrka vid Ramberget i början av 1950-talet.

En ny tid i förorten

Innerstaden avfolkades allt mera och ytterområdena blev ny hemvist för folket från Majorna och Olskroken och de många som kom inflyttande från orter och landsbygd i Västsverige och övrigt inland. För kyrkorna var det angeläget att följa familjerna till de nya förortsområdena. Betlehemskyrkan hade startat söndagsskola och scoutverksamhet i Högsbotorp redan 1954 och höll sedermera söndagsskola i Järnbrottsskolan och verksamheten där ute växte.

Inom SMF/SMU i Stor-Göteborg togs frågan upp om kyrkor i de nya stadsdelarna. I Kortedala fanns en kyrktomt avsedd för missionskyrka och inom Betlehemskyrkan och bland missionsvänner som bodde i Kortedala pågick i mitten av 1950-talet en planering för församlingsbildning och kyrkbygge. I Västra Frölunda blev genom Göteborgs Frikyrkoråds försorg två tomter inlagda för frikyrkan i stadsbyggnadskontorets planering kring 1960, en på Flatåsområdet och en i området norr om blivande Frölunda torg (där nuvarande Kulturhuset ligger). Tomten på Flatåsområdet var byggbar från årsskiftet 1962/63 medan den vid det blivande Frölunda torg först senare. Eftersom Svenska Missionsförbundet fått anvisning om kyrktomt i Kortedala stod nu annan frikyrka på tur. Metodistkyrkan i Göteborg anmälde först intresse men avstod efter en tids överläggningar inom kyrkan.

SMF/SMU i Stor-Göteborg utsåg då en arbetsgrupp med ledarna i Betlehemskyrkans församlingskretsar i Högsbotorp, (Sigurd Andersson) och Järnbrott (Ingvar Sjöström) och med egen ledamot (Lennart Mönefors) till samordnare. Västkustens distrikts ledning med distriktsföreståndare Gunde Raneskog välkomnade arbetet och deltog också i planeringen tillsammans med styrelsen för SMF/SMU i Stor-Göteborg.

Församling i vardande på Flatåsområdet

Första uppgiften var att söka medlemmar för en församlingsbildning. Betlehemskyrkans ledning gav klartecken till att informera medlemmar i församlingen om planerna och informationsbroschyr framställdes och sändes ut med hjälp av medlemsmatriklar och personliga kontakter. Frikyrkomedlemmar som informerades bodde i Askim, Järnbrott, höghusen i det centrala Frölunda, Högsbotorp och Kaverös. Detta arbete pågick under hösten 1962. Den tidiga inriktningen var en missionsförsamling men blev sedermera frikyrkoförsamling med det man då kallade associativt medlemskap. Därigenom markerades en öppenhet för olika trosriktningar inom frikyrkligheten. Arbetsnamn blev Västra Frölunda Frikyrkoförsamling, som också fastställdes i de nya stadgarna.

Ett första gemensamt samtal om den blivande församlingen hölls i november i en fritidslokal på Basungatan i Kaverös, där också pastorerna från Betlehemskyrkan, Wiktor Norin och Gunnar Moen deltog. I början av december 1962 hade ett trettiotal personer anmält att de var villiga att bli medlemmar i en församling med kyrka på Flatåsområdet. En avgörande samling ägde rum den 6/12 1962 i Axelhuset på Axel Dahlströms torg. Frågan var om dessa trettio personer var tillräckligt många för att kunna bilda församling och bygga kyrka? I samlingen deltog den utsedda arbetsgruppen och ett tiotal blivande medlemmar tillsammans med distriktsföreståndaren Gunde Raneskog och byggmästare Lennart Wallenstam. Jo, de församlade trodde att det var möjligt och man beslöt att en församling skulle bildas. Församlingsbildningen skedde sedan den 27 januari 1963 på Nya Björngårdsvillan i Slottsskogen.

Församlingsbildning och kyrkbygge

I inbjudan till församlingsbildning formulerades församlingens uppdrag**:** *”Det är en fascinerande uppgift Gud har givit oss att i trohet utföra. Hans nåd och välsignelse kommer att följa oss”***.** Vid församlingsbildningen hade 51 personer anslutit sig. En interimsstyrelse utsågs och det första församlingsmötet skedde sedan den 26/2 1963.

Det första församlingsmötet utsåg styrelse och arbetsgrupper. Styrelsen fick i uppdrag att söka pastor och föreståndare och att planera för en kyrka på Svängrumsgatan 59 i Flatås. En arbetsgrupp blev byggnadskommitté och samarbetet med Lennart Wallenstams byggnadsfirma formaliserades. Kyrkan skulle se ut som

en kyrka och ligga separat. Bostadsfastigheten som ingick i tomten byggdes också av Lennart Wallenstam men kom inte att ingå i församlingens ägande. Det ansågs vara nog med att bygga en gemenskap och en kyrka för den unga församlingen.

Planerna för kyrkbygget pågick för fullt under våren 1963. Första spadtaget togs i april 1963, grundstenen lades den 4 juli och kyrkan invigdes den 12 april 1964. Flatåskyrkan ritades av arkitekt SAR Johannes Olivegren och byggdes alltså av byggmästare Lennart Wallenstam. Namnet på kyrkan blev Flatåskyrkan.

Redan under våren 1963 kallades Erland Henriksson från Trelleborg till församlingens förste pastor och församlingsföreståndare. Den 6/10 1963 hölls installationsgudstjänsten i Järnbrottsskolans aula. Församlingen hade ju till en början ingen egen lokal utan höll till i lånade lokaler, mest i samlingssalen i Högsbotorp. Församlingens första kör bildades redan i januari 1963 och övningarna hölls hemma hos medlemmar med piano. Församlingen fick ett orgelharmonium som gåva av Lundens Missionsförsamling. Orgeln placerades tillfälligt i samlingssalen på Axel Dahlströms torg i Högsbotorp. I gudstjänsterna predikade pastorer och lekmän från missionsförsamlingar och andra frikyrkor och den egna kören sjöng. En gemenskap började byggas.

En kyrka mitt i byn

En kyrka ”mitt i byn” föresvävade den första medlemsgruppen. Den nya kyrkan skulle ligga vid Flatåstorget vid det lokala affärscentret. Med närhet skulle vardagens församlingsgemenskap underlättas och familjernas barn med kamrater i området skulle lätt nå kyrkan och aktiviteterna för alla åldrar. Med en kyrka på gångavstånd skulle evangelisationen bli personligare. Mer än 80% av de första medlemmarna bodde faktiskt närmare än en kilometer från kyrkan.

Betlehemskyrkans söndagsskola och scoutverksamhet i Högsbotorp och söndagsskolan i Järnbrott, som funnits här sedan 1954, blev den nya församlingens barn- och ungdomsarbete, och de tidigare ledarna fortsatte under en tid som ledare och lärare inom församlingen och efter april 1964 också i den nya kyrkan.

Flatåskyrkan stod alltså färdig samtidigt som bostäderna på Flatåsområdet var inflyttningsklara. Den första inbjudan till gudstjänst och församlingsgemenskap för alla åldrar gick ut till människor, som nyss ryckts upp med rötterna från landshövdingehus i väster och öster och inflyttande från andra delar av landet. Det var ungt folk i de moderna husen, unga i början av sin familjekarriär, med första barnet i barnkammaren måhända, med nya grannar och ny väg till arbetet. Alltså en lämplig tidpunkt för att söka nya kontakter och ett närmande till en öppen kristen gemenskap i grannskapet!

”Vi bygger en gemenskap”

Församlingen såg det som en angelägen uppgift att i detta nya sammanhang erbjuda gemenskap för alla åldrar i den nya kyrkan. Kyrkklockans klang skulle påminna om gudstjänst och gemenskap. Bottenvåningen innehöll lokaler för ung fritid. Flatåskyrkan var Flatåsområdets ungdomsgård. Här kunde alla börja på nytt. Gamla vanor kunde bytas, gamla hjulspår lämnas och nya vänner och bekanta erövras. Församlingen sade i veckans flygblad: ”Låt söndagspromenaden få ett mål, livet en mening!” och menade att Flatåskyrkan var områdets kyrka och inte enbart för dess medlemmar.

Församlingens första medlemmar var unga och många med nybildade familjer. Medelåldern 1964 var 36 år. De kom från missionsförsamlingarna i staden, Betlehemskyrkan, Rambergskyrkan, Redbergslid och Lunden men också från församlingar i andra delar av landet. En del var studerande vid universitet eller högskola, en del nyutexaminerade med påbörjat arbete i staden. Det innebar att församlingen tidigt blev en genomgångsförsamling för universitetsstuderanden. Man var med några år och flyttade sedan när arbetet krävde det eller då bostaden blev för trång och bostads/huspriserna för höga i denna del av Göteborg. Även om det var de gamla arbetarstadsdelarna som revs var det inte arbetare tillhörande LO-kollektivet som flyttade in i Flatåsområdet och till medlemskap i församlingen. Sjuksköterskor och lärare, ingenjörer och läkare, ekonomer, köpmän och tjänstemän i bank och företag var förekommande arbetsbeteckningar även om de inte användes i medlemsmatrikeln. Nära fem hundra personer har tillhört församlingen under åren. 1974 hade församlingen det högsta medlemsantalet hittills, 220 personer. Hösten 2007 hade församlingen 155 medlemmar. Men antalet ”betjänade” är avsevärt många flera . . .

Så började det!

Så började det, alltså. Nu skriver vi 2007. Församlingen ser nu tillbaka på snart 45 år i stadsdelen. Få av de nuvarande medlemmarna var med i Nya Björngårdsvillan 1963. Vad har församlingen och kyrkan fått betyda för kullar av unga och äldre i området? Minns scouterna månne hajkerna i Agnsjödal eller lägren på Sjöviks ungdomsgård? Minns ungdomarna vinterlägret i Hälsingland? Minns de de samhällsmedvetna programmen med Bertil Tore-kull, Lars Ingelstam och Britt-Marie Mattsson? Minns eleverna påskvandringens station vid korset eller hur de sjöng med i sommaravslutningens sommarpsalm i Flatåskyrkan? Församlingen har åldrats. Stadsdelen har det också. Men nya generationer behöver Flatåskyrkan. Det måste vi bevisa!

JOHANNEBERGS MISSIONSKYRKA

Missionskyrkan från sydväst.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Johanneberg, Pilbågsgatan 17, 4125 Göteborg
Fastighetsbeteckning: Krokslätt 103:2
Ägare: Johannebergs Missionsförsamling

Södra Johanneberg, missionskyrkan markerad med rött.

Besök:
2007 10 11 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Christer Welander, Göteborg

Byggnadens historia:
Redan i slutet av 1800-talet förekom s k kristlig verksamhet i området, som närmast var att betrakta som landsbygd. Det

Kyrkan från sydost.

fanns en söndagsskola och en bibelklass för flickor, och det hölls gudstjänster i en lokal kallad Kungsberg n:o 1. 1908 bildades Missionsföreningen i Burås, lokalen rustades upp och verksamheten blomstrade.

I trakten fanns även en ordenslokal där församlingen redan från början bedrivit en viss verksamhet. 1921 köpte församlingen in denna byggnad och byggde om den till missionshus, och den har sedan dess varit församlingens hem.

1933 gjordes en renovering och upprustning av kyrksalen. 1934 ändrades namnet till Burås Missionskyrka.

Kyrksalen.

Saga Wallis målning på fondväggen.

1952 renoverades och moderniserades kyrksalen ”efter tidens krav”.

1959 bytte församlingen namn till Johannebergs Missionsförsamling, och missionshuset började kallas Johannebergs Missionskyrka.

1969 renoverades kyrksalen på nytt, taket sänktes, färgerna blev mörkare och belysningen ”mysigare”.

1971 gjordes en tillbyggnad för att tillgodose det ökande behovet av utrymmen, varvid lilla kyrksalen kom till. 1974 gjordes ännu en tillbyggnad, och nu fick man utrymmen för servering, expedition och grupparbete.

1987 och 1993 gjordes renovering och upprustning av lokalerna i byggnaden.

Kyrksalen från estraden.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä, utvändig beklädnad av locklistpanel, tak av tegel

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, scout, tonår, ungdomsförening, konfirmandundervisning, barnkör, ungdomskör, församlingskör, studiegrupper, syförening, pensionärsverksamhet

Källor:
Johannebergs Missionsförsamling 90 år 1908 - 1998, minnesskrift utgiven av församlingen

Lilla kyrksalen.

Serveringslokalen.

Bibelskåp av Carl-Johan Martinius och barnen i söndagsskolan.

Kapprummet.

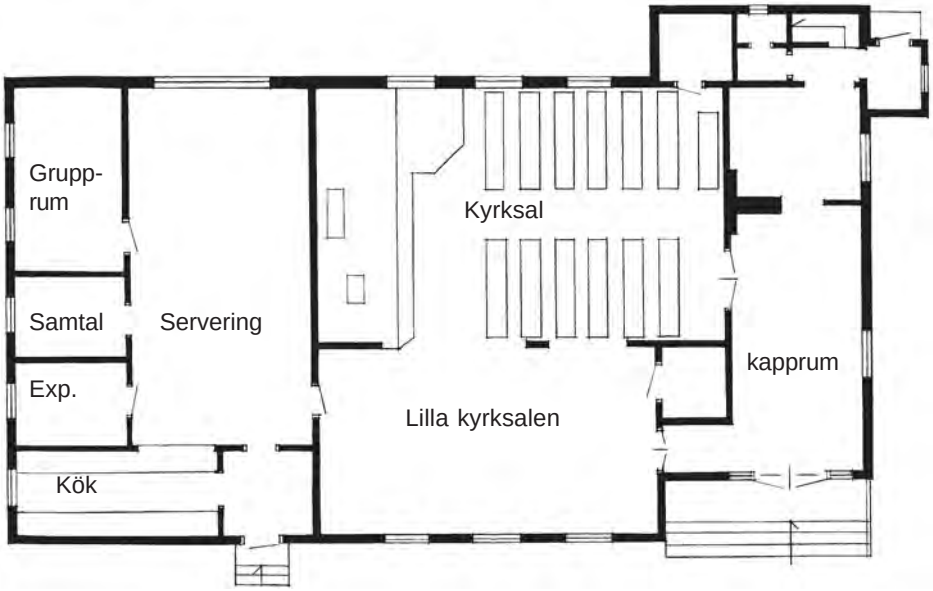

Johannebergs Missionskyrka
Plan av bottenvåning enligt ritning från byggnadsnämndens arkiv daterad 1987 Skala 1:200.

REDBERGSLIDS MISSIONSKYRKA

Gatufasaden.

Läge: Göteborgs stad, stadsdelen Olskroken, Hökegatan 17
Fastighetsbeteckning: tomt nr 2 i 4:e kvarteret av 18:e roten å Olskroken
Ägare: Redbergslids Missionsförening

Olskroken, missionskyrkan markerad med rött.

Besök:
2007 09 19 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Ragnar Carlson, Göteborg

Byggnadens historia:
På 1860-talet nådde den evangeliska väckelserörelsen göteborgstrakten, och även i Redbergslid fanns en grupp troende. De ansåg sig dock ej vara tillräckligt många för att kunna bilda en egen församling men samlades till andakt och uppbyggelse.

Gruppens första samlingslokal var det Klöverströmska huset vid Nyfikeliden, (numera Ånäsvägen 13). Senare disponerade gruppen olika skollokaler, men 1881 fick församlingen besked att de inte längre fick tillgång till dessa lokaler, varför frågan om en egen kyrka aktualiserades.

1884 bildade gruppen Redbergslids Missionsförening och började söka tomt för ett missionshus. Med hjälp av arkitekten Johan August Westerberg inköptes en tomt, och en kyrka uppfördes med plats för omkring 600 personer. I de båda flyglarna på ömse sidor om kyrksalen och i gårdsbyggnaden inrymdes 26 en- och tvårumslägenheter. Byggkostnaden uppgick till 84.633:06.

Arkitekt Westerberg svarade inte bara för projektering, tomtköp och byggnadsarbetena utan även för lånen. Församlingen betalade ränta och amortering av dessa till Westerberg under många år, men när Westerberg avled 1900 krävde dödsboet att församlingen skulle betala en högre ränta eller lösa in lånet, vilket blev svårt för församlingen att klara. Till slut lyckades man få lånen placerade hos Göteborgs Hypotekskassa till bättre villkor, men hela styrelsen måste gå i personlig borgen för skulden.

Gammal bild av estraden före 1929.

1906 gjordes en omfattande inre renovering av kyrkan varvid fönstren bakom predikstolen sattes igen, och en av lägenheterna byggdes om till den s k lilla salen.

1927 utvidgades lilla salen för att kunna fungera för ungdomsföreningens samlingar. Kök och styrelserum anordnades samtidigt.

1929 gjordes en ändring av kyrksalen, varvid predikstolen och sångläktaren byggdes om, och väggarna kläddes med kryssfanér.

Av ett foto i ungdomsföreningens minnesskrift från år 1949 framgår att ytterligare en ändring har gjorts av kyrkans fond.

1974 flyttade församlingen till den nybyggda Redbergskyrkan på Landerigatan, och den gamla missionskyrkan stängdes. Snart därefter revs den för att bereda plats för nybebyggelse.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä, fasad av träpanel, tak av slätplåt

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, juniorer, ungdomsförening, bibelskola, kör, hornmusikkår, musikförening, syföreningar, äldreverksamhet

Källor:
- *Redbergslids Missionsförening i Göteborg 1885 - 1910,* Minnesskrift utgiven av församlingen 1910
- *Redbergslids Missionsförsamling 1884 - 1934,* minnesskrift utgiven av församlingen 1934
- *Redbergskyrkan 100 år*, minnesskrift utgiven av församlingen 1984
- *Redbergslids Missionsförsamlings Ungdomsförening 1899 - 1949*, minnesskrift utgiven av ungdomsföreningen 1949

Estraden efter 1929 års ändring.

Estraden på 1940-talet.

BETANIAFÖRSAMLINGEN

I SMK:s arkiv i Stockholm finns uppgifter om Betaniaförsamlingen i Göteborg. Den anslöts till SMF 1921 och hade då 43 medlemmar. Den finns också med i SMF:s årsberättelse 1928 och hade då 41 medlemmar. I årsberättelsen som gavs ut samma år av Västkustens Missionsförening saknas den dock.

I SMF:s årsberättelse finns inga uppgifter om församlingens lokaler, men adresser till de förtroendevalda i församlingen finns med. Av dessa kan man göra antagandet att Betaniaförsamlingen hade sin lokal i trakten av Olskroken. Har Du kunskaper om församlingen eller dess lokaler kontakta undertecknad Stig Florén.

REDBERGSKYRKAN

Redbergskyrkan från söder. *Foto : Ragnar Carlson*

Läge: Göteborgs stad, Härlanda församling, Landerigatan 9, Göteborg
Fastighetsbeteckning: Tomt nr 5 i 53:e kvarteret Fulufjället, stadsdelen Bagaregården Ägare: Redbergskyrkans Församling

Olskroken, Redbergskyrkan markerad med rött.

Besök:
2007 09 19 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Ragnar Carlson, Göteborg

Byggnadens historia:
Kyrkan uppfördes 1974 som en ersättning för Redbergslids Missionskyrka där församlingen tidigare haft sin hemvist. Arkitekt var Arne Löveryd och totalentreprenör Skånska Cementgjuteriet.

Kyrkan från väster. *Foto : Ragnar Carlson*

Byggnadskostnaden uppgick till 2,9 miljoner kronor.

1989 - 90 byggde församlingen om bottenvåningens ungdomslokaler till ett dagbarnhem som församlingen drev i egen regi. Byggnadens undervåning, som ursprungligen var uthyrd för lagerändamål, togs istället till viss del i anspråk för församlingens ungdomsverksamhet. Daghemsverksamheten finns fortfarande kvar i lokalerna men drivs nu i privat regi.

På 1990-talet gjordes en ombyggnad som innebar att den tidigare atriumgården i byggnadens mitt täcktes över med ett glastak.

Byggnadsmaterial:
Grund av betong, bärande stomme av trä och limträ, fasader av tegel, yttertak av papp

Kyrksalen, fondtextilen är utförd av textilkonstnärinnan Barbro Dahl.

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, nyingscout, scouter, tonår, konfirmationsundervisning, musikskola, barnkör, kör, musikförening, kör, hornmusikkår, musikförening, syföreningar, pensionärsverksamhet, studiegrupper

Källor:
- *Redbergskyrkan 100 år*, minnesskrift utgiven av församlingen 1984

Kyrktorget.

Kyrksalen sedd från estraden.

Kyrktorgets ljusgård.

Församlingssalen.

Lillstugan.

Samlingsrum i undervåningen.

Sammanträdesrummet.

Scoutrummet.

Hobbygrupp i arbete.

Förskolan.

KORTEDALAKYRKAN

Kortedalakyrkan från söder.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Kortedala,
Tideräkningsgatan 1
Fastighetsbeteckning: Kortedala 51:9
Ägare: Kortedala Frikyrkoförsamling

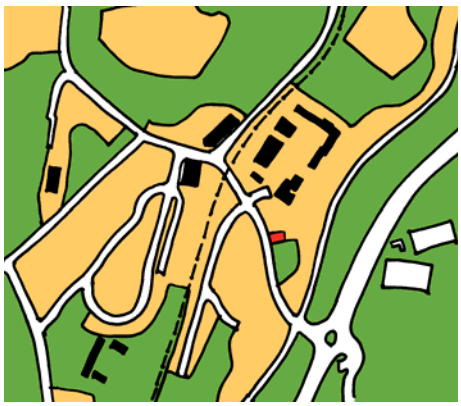

Kortedala, Kortedalakyrkan markerad med rött.

Uppgiftslämnare:
Pastor Svante Myrén, Kortedalakyrkan

Byggnadens historia:
Kortedala Frikyrkoförsamling bildades 1957. Kortedalakyrkan uppfördes 1960. Betlehemskyrkan bidrog med medel från den nyligen försålda Missionskyrkan i Tolltorpsdalen. Arkitekter var Rune Lund och Alf Valentin. Byggmästare var Lennart Wallenstam.

Byggnadsmaterial:
Grund av betong, stomme av tegel och betong, utvändig klädsel av rött fasadtegel, tak av kopparplåt. Ursprungligen fanns även en klockstapel, som numera är riven.

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, tonårsarbete med inriktning på muslimska ungdomar, konfirmandundervisning, vävgrupp, syförening, pensionärsarbete

Källor:
- *Kallelse och funktion* en bok om Betlehemskyrkan i Göteborg vid 100-årsjubileet 1961 av Gunnar Hallingberg m fl
- *När kyrka skall byggas*, Gunnar Dahlberg, Gösta Hedberg m fl

Kyrkan från nordväst.

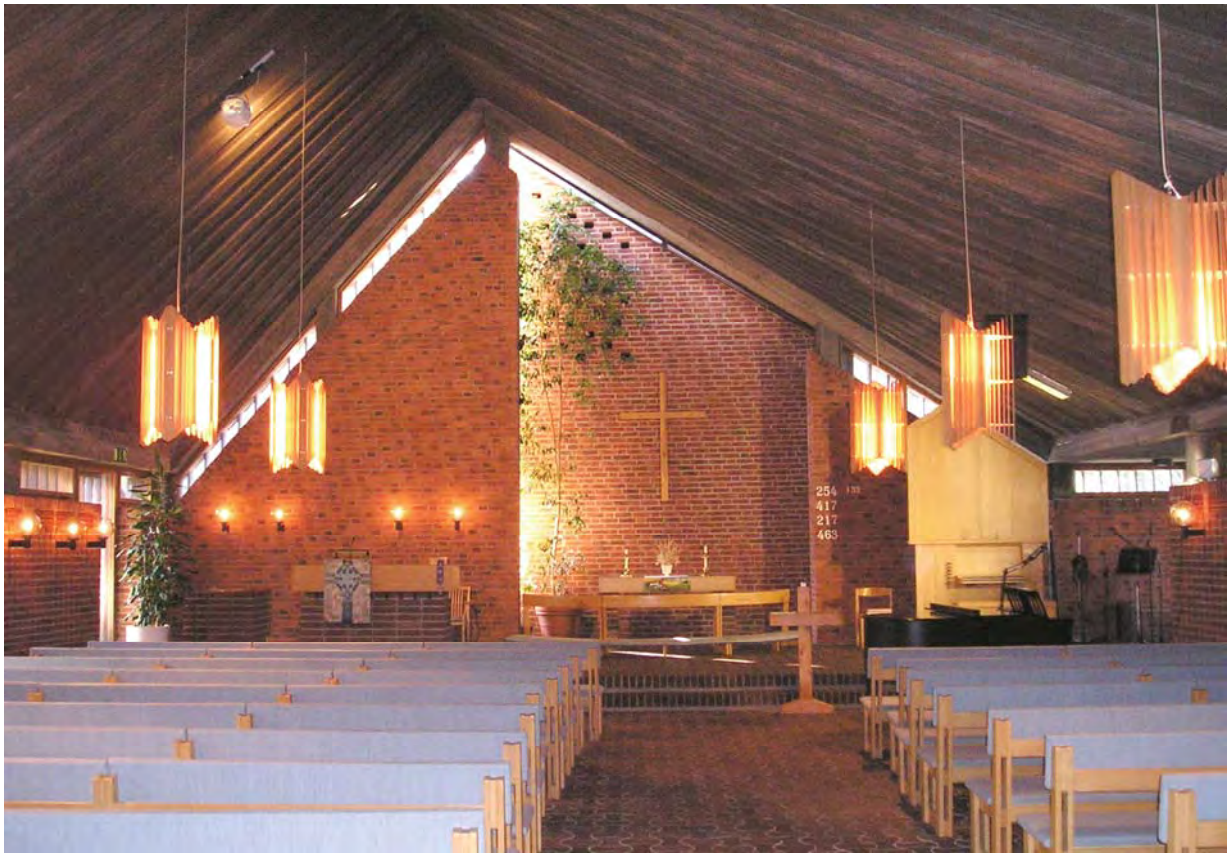

Kyrksalen 2005.

Kyrksalen från estraden.

Estraden.

Predikstolens antipendium.

Den Gode Herden, textilt konstverk på nattvardsbordet. Konstnär: Gertrud Dahlman, vävare: Inga-Maj Rosenqvist.

Ovan: Nattvardsbordet.

Till vänster : Dopfunten.

Nedan: Församlingssalen.

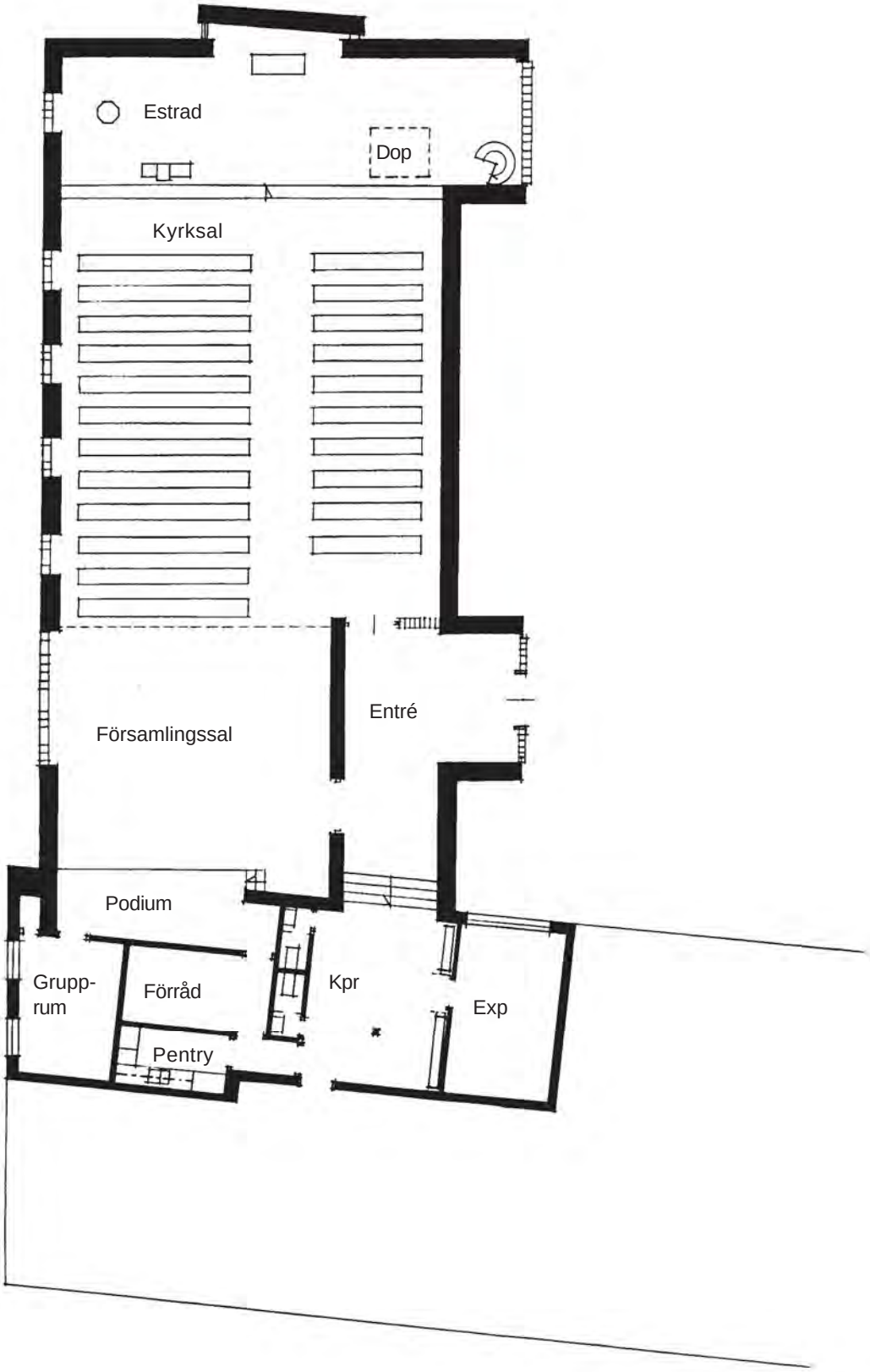

Kortedalakyrkan efter bygglovritningar av Rune Lund och Alf Valentin
Skala 1:200 / SF

Ritningen visar bottenvåningen. I en undervåning finns lokaler för ungdomsarbetet.

BELLEVUEKYRKAN

Bellevuekyrkan sedd från norr.

Läge: Göteborgs stad, stadsdelen Kviberg
Kvibergsvägen 11
Fastighetsbeteckning: Kviberg 741:34
Ägare: Bellevue Frikyrkoförsamling äger byggnaden, ett byggföretag äger marken

Kviberg, Bellevuekyrkan markerad med rött.

Besök:
2007 09 19 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
- Douglas Molgaard, Göteborg
- Lars Björklund, Göteborg

Byggnadens historia:
Byggnaden uppfördes av Soldathemsföreningen Libanon omkring 1940 på kronans mark som soldathem för de värnpliktiga på det näraliggande regementet.

Bellevuekyrkan.

Av bevarade ritningar framgår att arkitekt Samuel Fränne medverkat vid utarbetande av ritningarna, men de slutliga byggritningarna har undertecknats av en annan arkitekt vars namn ej gått att tyda.

När regementet avvecklades 1992 lades även soldathemmets verksamhet ner. För att få en verksamhet i samma anda som soldathemmet sålde Soldathemsföreningen byggnaden till Bellevue Frikyrkoförsamling, som utan större ombyggnader har haft sin verksamhet i byggnaden.

Tomtmarken ägs liksom omgivande område av byggföretag som avser att exploatera marken för bostadsbebyggelse. Sannolikt kommer dock Bellevuekyrkan att få ligga kvar.

Stora samlingssalen.

Byggnadsmaterial:
Grund av betongsten, byggnadsstomme av trä, utvändigt klädd med stående träpanel, tak av tegel

Verksamhet:
Frikyrkoförsamlingens verksamhet har omfattat: gudstjänster, söndagsskola, barnverksamhet, barnteater, studiegrupper, gospelkör

Sällskapsrummet.

Kaféet.

Skrivrummet är numera barnrum.

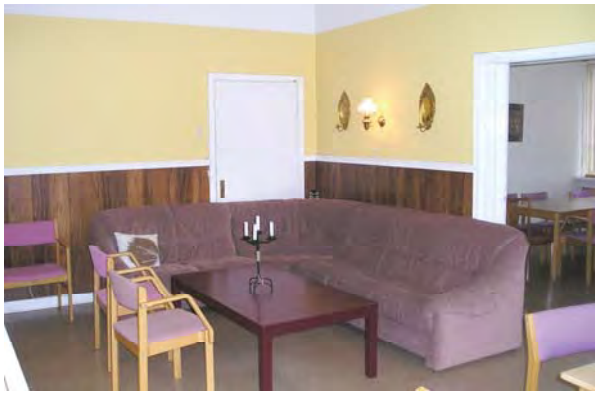

Sitthörna i kaféet.

Källarplanet.

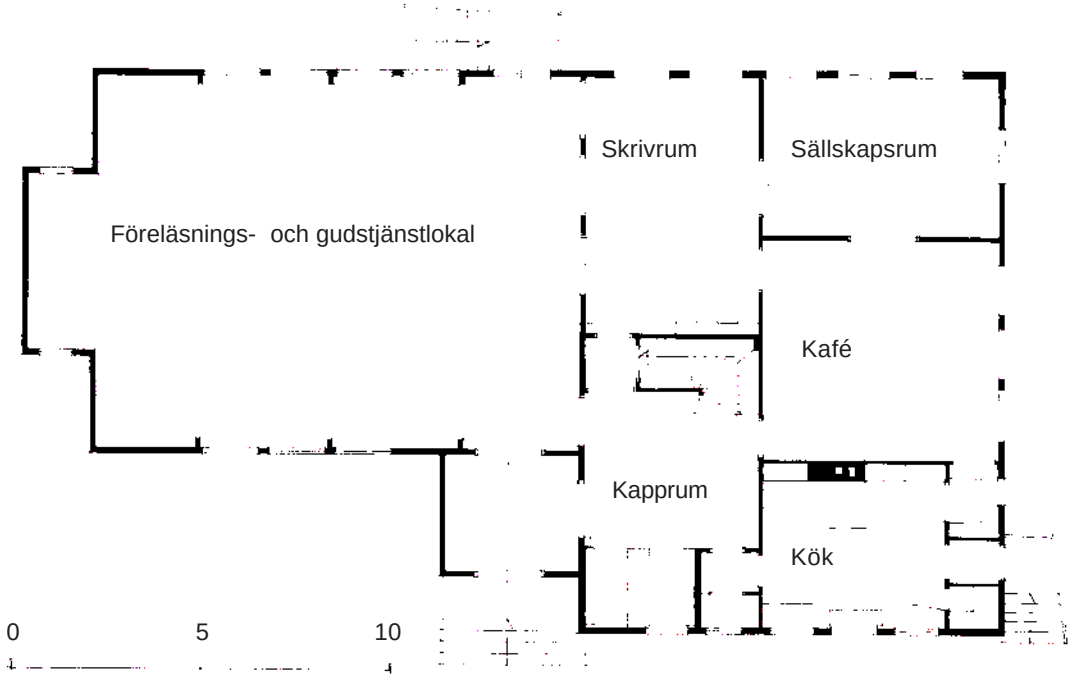

Skala 1: 200

Soldathem för Libanon vid Kviberg
efter ritning daterad 23/10 1939
Plan av bottenvåning / SF

Gammal bild från den tid då byggnaden var soldathem.

AGNESBERGS MISSIONSHUS

Missionshuset från nordväst år 2008 efter ombyggnad till hobbylokal.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Angered, Eliebergsvägen
Fastighetsbeteckning:
Ägare: Ursprungligen Agnesbergs Missionsförsamling, numera en privatperson

Agnesberg, missionshuset markerat med rött.

Uppgiftslämnare:
Ann-Marie Johnsén, Göteborg

Byggnadens historia:
Församlingen bildades omkring år 1900. Ursprungligen samlades man i en sal inredd i vindsvåningen till ett bostadshus nära Göta Älv.

Missionshuset byggdes 1902 och innehöll en samlingssal, ett kök och ett kapprum. Tidvis var köket uthyrt till en person som också hade uppdraget att vara vaktmästare för missionshuset och svara för eldningen.

1951 upplöstes församlingen och medlemmarna överflyttades till Surte Missionsförsamling. Missionshuset tillhörde nu formellt SMF och 1953 övertog Angereds Missionsförsamling huset och drev arbetet vidare fram till 1970-talet då verksamheten lades ner och missionshuset såldes. Det är nu ombyggt till hobbylokal.

Byggnadsmaterial:
Grund av stenmaterial, stomme av trä, fasadbeklädnad av stående träpanel, taket var tidigare belagt med asbestcementskivor men har numera en beläggning av papp.

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, ungdomsgrupper, musikförening och syförening

Källor:
Angereds Missionsförsamlings 50-årsskrift 1912-1962, utgiven av Angereds Missionsförsamling

Entrédörren.

Både dörren och fönstren är vackert inramade.

Ann-Marie Johnsén på estraden.

Pastor Evert Forsman med kollektboxen.

Missionshuset 1990 (foto: Robert Johansson).

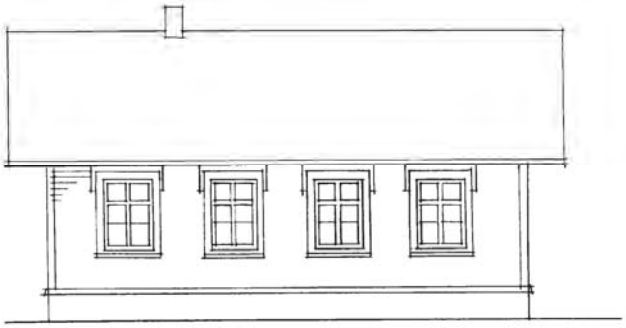

Fasad mot vägen

Gavel

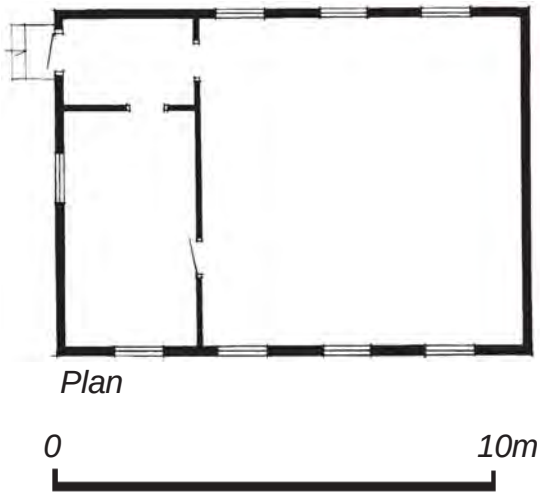

Plan

Agnesbergs Missionshus
Uppmätning 2008 S Florén

TOMASKYRKAN, HAMMARKULLEN

Kyrkan från nordväst.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Hammarkullen
Bredfjällsgatan 1, Angered
Fastighetsbeteckning: Hjällbo 33:3
Ägare: Tomaskyrkans Församling

Hammarkullen, Tomaskyrkan markerad med rött.

Uppgiftslämnare:
Leif Herngren, Öckerö
Emanuel Furubacken, pastor i Tomaskyrkan

Byggnadens historia:
SMF i Storgöteborg tog 1970 initiativet till att en församling bildades i stadsdelen Hammarkullen, som då var under utbyggnad i norra Göteborg. Till att börja med höll församlingen sina sammankomster i en vandringskyrka som snabbt kom på plats. Församlingen började också planera för en permanent kyrkobyggnad. Den uppfördes nära intill vandringskyrkan och stod klar 1974, och församlingen kunde då flytta över sin verksamhet dit.

Byggnadsmaterial:
Grund av betong, stomme av trä, utvändig klädsel av vit kalksandsten, tak av papp

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, ungdomsgrupper, kör, och syförening. Delar av byggnaden är numera uthyrda till förskoleverksamhet .

Kyrkan från sydväst.

Kyrksalen.

Kyrksalen från ingången.

Kyrktorg och servering.

Andaktsrummet.

Atriumgården.

ANGEREDS MISSIONSKYRKA

Missionskyrkan från nordväst 1962.

Läge:
Göteborgs stad, Angereds socken, 300 meter nordväst om Angereds kyrka
Fastighetsbeteckning:
Ägare: Ursprungligen Angereds Missionsförsamling, numera en privatperson

Trakten kring Angereds kyrka, missionskyrkan markerad med rött.

Uppgiftslämnare:
Rakel Erenmalm, Gunnilse

Byggnadens historia:
På 1880-talet började troende i Angered samlas för bibelläsning, sång och bön. Samlingarna ägde rum i hemmen, men så småningom började verksamheten ta fastare form, och 1905 hyrdes en stuga för samlingarna. Den var belägen strax söder om tomten där missionshuset senare byggdes.

Gammal bild av missionshuset.

1912 bildades församlingen och 1915 började man planera för att bygga ett missionshus. Församlingens syförening svarade för grundplåten, och bidrag till kostnaderna kom från grannförsamlingarna både på landsbygden och i Göteborg.

1916 kunde planerna förverkligas genom att Angereds Missionshus uppfördes. Byggnaden innehöll en kyrksal och en mindre samlingslokal i bottenvåningen. I en övervåning fanns en lägenhet avsedd för vaktmästaren.

1939 byggdes kyrksalen om och 1942 - 44 grävdes en källarvåning ut under byggnaden, där man anordnade slöjdrum för juniorerna, samlingsrum och arbetsrum.

1947-48 installerades centralvärme med oljepanna. 1948 byggdes vaktmästarbostaden om till ungdomsrum. 1951 renoverades lilla salen och köket.

Redan år 1946 hade en församlingsmedlem startat en söndagsskola i Hjällbo för vilken församlingen senare övertog ansvaret. 1951 hyrde församlingen ett större garage i Hjällbo. Detta gjordes om så att man förutom söndagsskolan också kunde anordna möten för vuxna.

1955 gjordes en mer omfattande renovering och ombyggnad av Missionshuset i Angered, varvid estraden byggdes ut och entrén ändrades. 1966 gjordes en tillbyggnad som innebar att en församlingssal erhölls på övervåningen. Byggnadens namn ändrades från Missionshuset till Missionskyrkan.

2002 lades verksamheten ner, församlingen upplöstes och missionskyrkan såldes till en privatperson för bostadsändamål.

Missionskyrkan som bostad 2008.

Från sydväst.

Byggnadsmaterial:
Grund av stenmaterial, stomme av trä utvändigt spritputsad, tak ursprungligen belagt med tegelpannor, senare med betongtakpannor

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, ungdomsgrupper, kör, musikgrupp och syförening

Källor:
Angereds Missionsförsamlings 50-årsskrift 1912-1962, utgiven av församlingen

Missionskyrkan från sydost 2008.

Sångare på estraden 1962.

Kyrksalen från estraden.

Kyrksalen 2002 inför nedläggningen.

LÖVGÄRDETS MISSIONSKYRKA (ROSA HUSET)

Missionskyrkan från sydost.

Läge:
Göteborgs stad, stadsdelen Gårdsten, Lövgärdet, Rosa Huset, Rosmaringatan 53, 42447 Angered
Fastighetsbeteckning: Del av tomt nr 6 62:a kvarteret Myntan i Gårdsten
Ägare: Betlehemskyrkans Missionsförsamling

Uppgiftslämnare:
Pastor Per Kjellberg

Lövgärdet, missionskyrkan markerad med rött.

Byggnadens historia:
Betlehemskyrkans Missionsförsamling påbörjade ett barn- och ungdomsarbete i stadsdelen 1974. Efter att ha hyrt lokaler på Paprikagatan 29 och senare på Mejramsgatan 15 uppfördes Missionskyrkan 1983. Arkitekt var Peter Erseus. Byggnadsarbetena utfördes av Bräckegymnasiet i samarbete med Dalahus. Många frivilliga deltog också i arbetet. Byggnadskostnaden uppgick till 1,4 miljoner kronor, varav stat och kommun bidrog med 0,4 miljoner.

Missionskyrkan går också under namnet Rosa Huset. 1995 gjordes en ombyggnad varvid en vindsvåning tillkom och kyrksalen utvidgades.

Byggnadsmaterial:
Grund av betong, stomme av trä, utvändig klädsel av stående träpanel, tak av tegel

Missionskyrkan sedd från nordväst.

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, musikskola eftermiddagshem för skolbarn, nying, scouter, tonår, konfirmandundervisning, föräldrar-barn-grupper, kaféverksamhet, musikstudio, kör och pensionärsverksamhet

Källor:
- *Lövgärdet,* skrift utgiven av Betlehemskyrkans Missionsförsamling 1982
- *Betlehemskyrkans Missionsförsamling, verksamhetsberättelse 2006*

Kyrksalen användes för gudstjänster, serveringar och olika sammankomster.

Köket.

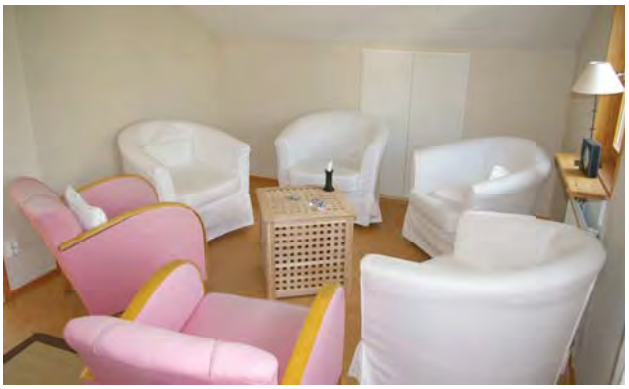

Andaktsrummet i vindsvåningen.

Tonårsrummet.

Musikstudion i källarplanet.

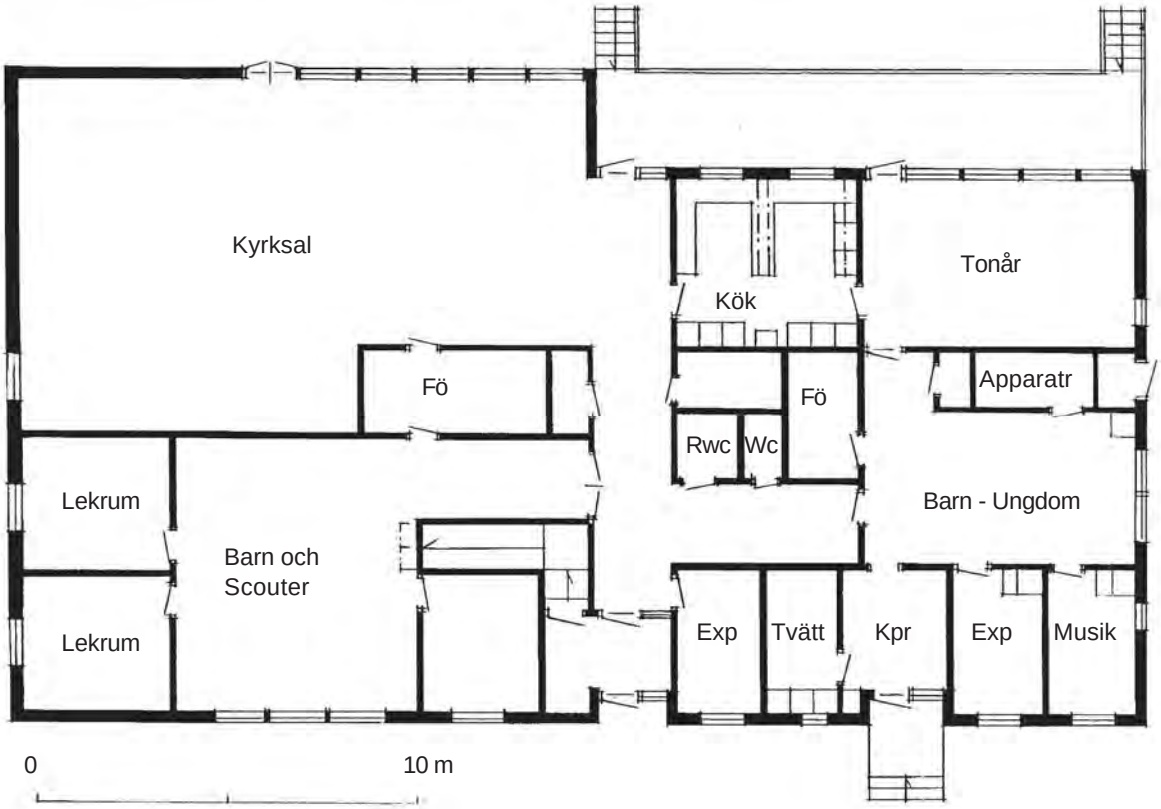

Plan av bottenvåning

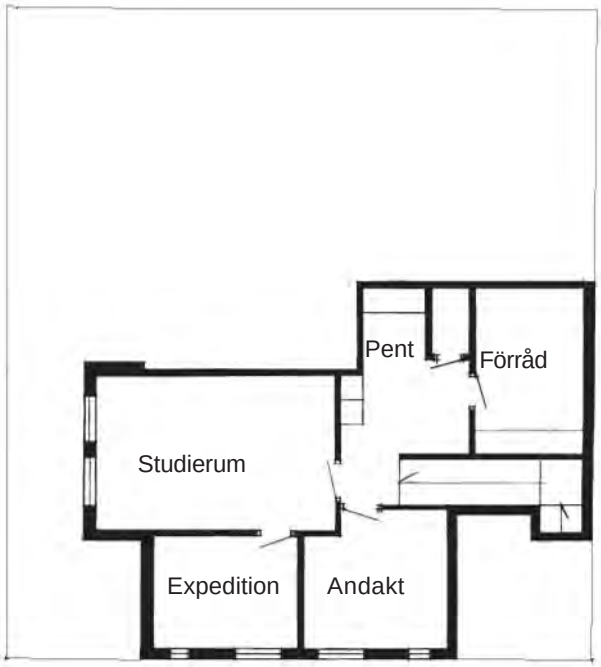

Plan av vindsvåning

Lövgärdets Missionskyrka
Rosa huset
Efter bygglovritning

BERGUMS MISSIONSHUS

Missionshuset 1883.

Läge:
Göteborgs stad, Bergums socken
Dockeredsvägen cirka 100 m från väg 190
Fastighetsbeteckning:
Ägare: Bergums Missionsförsamling
Besök: 2008 04 10, foto, intervju

Trakten kring Bergums kyrka, missionshuset markerat med rött

Uppgiftslämnare:
Märta Gustafsson, Olofstorp

Byggnadens historia:
På 1870-talet besökte resande predikanter Bergum, och möten hölls i stugorna. Så småningom blev åhörarskaran så stor att stugorna inte räckte till. 1882 föreslog predikanten Kasper Andersson, efter att ha avslutat sin predikan, att förberedelser borde göras för att uppföra ett missionshus. De församlade mötte detta med bifall, och redan samma kväll antecknade sig många för att lämna bidrag till ett missionshusbygge. I augusti samma år bildades en missionsförening och samtidigt beslöt man att uppföra ett missionshus på Sörgårdens ägor vid vägen till Dockered.

Arbetet påbörjades omedelbart, och de flesta dagsverken utfördes gratis av de nyblivna medlemmarna. I april 1883 stod missionshuset klart. Byggnadskostnaderna uppgick till 6000 kronor.

Församlingen hade fått tomten till skänks, men när man sökte lagfart på den uppstod problem eftersom församlingen av häradsrätten ansågs tillhöra främmande trosbekännare. Församlingen reviderade då sina stadgar och förklarade att den tillhörde den lutherska läran och fick sedan sin lagfart.

När Västgötabanan byggdes uppstod ett stationssamhälle kring Olofstorps järnvägsstation. Församlingen beslöt då att flytta missionshuset till Olofstorp för att det skulle vara mer lättillgängligt för bygdens folk. 1915 genomfördes flyttningen till en kostnad av 15.039 kronor och 20 öre.

På den gamla missionshustomten finns i dag en sten som minner om missionshusets ursprungliga läge.

Bröllopsfest i missionshuset.

Byggnadsmaterial:
Grund av sten, stomme av trä, utvändig klädsel av stående träpanel, tak av tegel

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, ungdomsverksamhet, bibelskola, sångförening, syförening.

Församlingsmedlemmar startade 1892 en privat kristen folkskola för sina barn och anställde en utbildad lärarinna. Även familjer som ej var församlingsmedlemmar var välkomna med sina barn till skolan. Till att börja med bedrevs undervisningen i hemmen, men när barnantalet ökade flyttades verksamheten till missionshuset. Så småningom kom skolan att omfatta sex klasser, vilket torde ha medfört ett drygt arbete för den ensamma lärarinnan. 1914 lades skolverksamheten ner eftersom barnantalet minskat.

Minnesstenen på den gamla missionshustomten.

Källor:
Minnesskrifter utgivna av församlingen:
- *Bergums Missionsförenings uppkomst och utveckling 1870 - 1923*
- *Bergums Missionsförsamlings 75-årsskrift*
- *En ström går fram...* Bergums Missionsförsamling 100 år

BERGUMS MISSIONSKYRKA

Missionskyrkan från sydväst.

Läge:
Göteborgs stad, Bergums socken
Olofstorpsvägen
Fastighetsbeteckning: Småkulla 1:36 (1:73)
Ägare: Bergums Missionsförsamling
Besök: 08 04 10 foto, intervju, uppmätning

Olofstorp, missionshuset markerat med rött.

Uppgiftslämnare :
Märta Gustafsson, Olofstorp

Byggnadens historia:
Bergums Missionshus flyttades 1915 till en tomt nära järnvägsstationen i Olofstorp. Samtidigt byggdes det också om och till.

1942 beslöt församlingen att bygga om missionshuset, men på grund av krigstidens restriktioner måste arbetena ställas på framtiden.

Från öster.

Missionshuset 1915.

Kyrksalen.

1952 påbörjades ombyggnaden av missionshuset och följande år kunde byggnaden återinvigas, och namnet ändrades till Bergums Missionskyrka. Ombyggnaden innebar bl a att en källarvåning grävdes ut och iordningställdes för församlingens verksamhet. Kyrksalen fick ny inredning, estraden en ny utformning och en dopgrav anordnades. Hela byggnaden fick oljeeldad centralvärme.

För att tillgodose behovet av lokaler för församlingens omfattande barn- och ungdomsarbete uppfördes 1967 en SMU-gård omedelbart norr om missionskyrkan.

1969 byggdes kyrkans estrad om efter ritningar av arkitekt Sven Wallqvist. Tidigare hade predikstolen varit placerad i estradens mitt, och en tät balustrad avgränsade estraden mot åhörarna. Nu flyttades predikstolen åt sidan och balustraden togs bort.

1975 installerades en kyrkorgel och köket rustades upp. 1981 renoverades källarplanets församlingssal som fick ett ljuddämpande tak.

Söndagsskolan på estraden omkring 1940.

Estraden efter 1953 års ombyggnad.

Verksamhet:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, tonår, konfirmandundervisning, kör, ungdomskör, hornmusikkår, syförening och på senare år kulturaftnar i samarbete med Svenska kyrkan m fl

Källor:
Minnesskrifter utgivna av församlingen:
- *Bergums Missionsförenings uppkomst och utveckling 1870 - 1923*
- *Bergums Missionsförsamlings 75-årsskrift*
- *En ström går fram...* Bergums Missionsförsamling 100 år

Estraden.

Lilla salen.

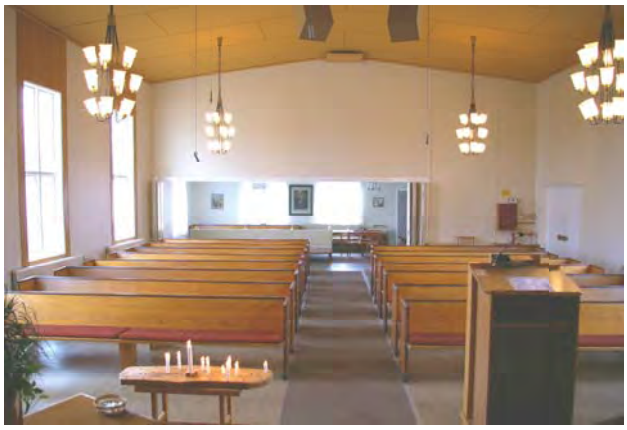

Kyrksalen från estraden.

Kristusbild i samlingssalen.

Samlingssalen i källarplanet.

SMU-gården.

Samlingssal i SMU-gården.

Mysrum för tonår.

Patrullrum.

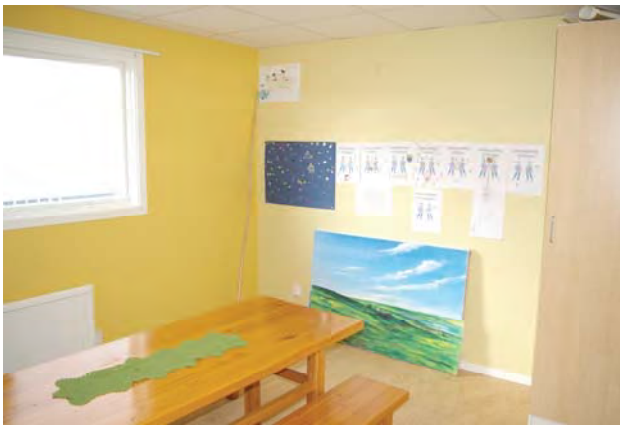

Söndagsskolans rum.

Lägerbålsplatsen.

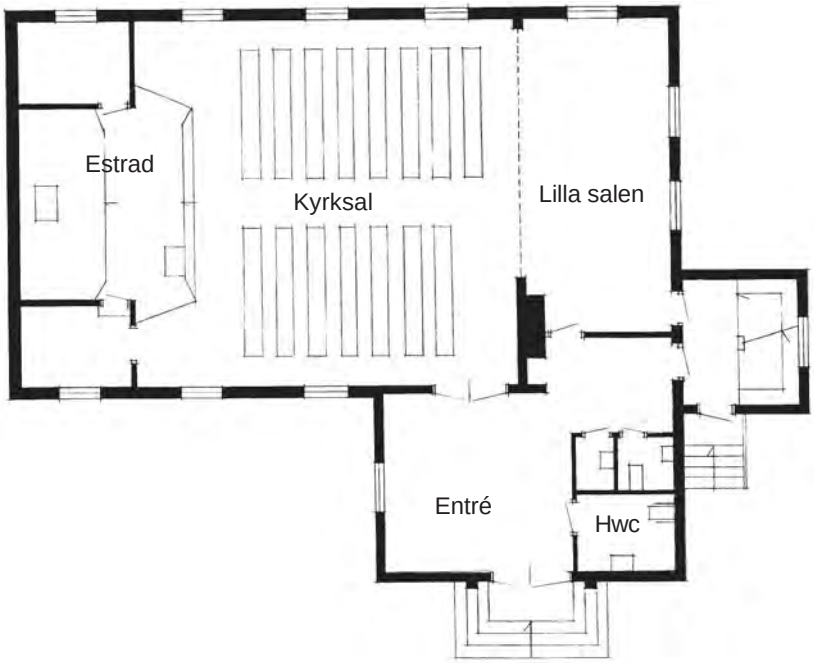

Bergums Missionskyrka,
plan av bottenvåning
Uppmätningsritning skala 1:200
2008 04 11 / Stig Florén

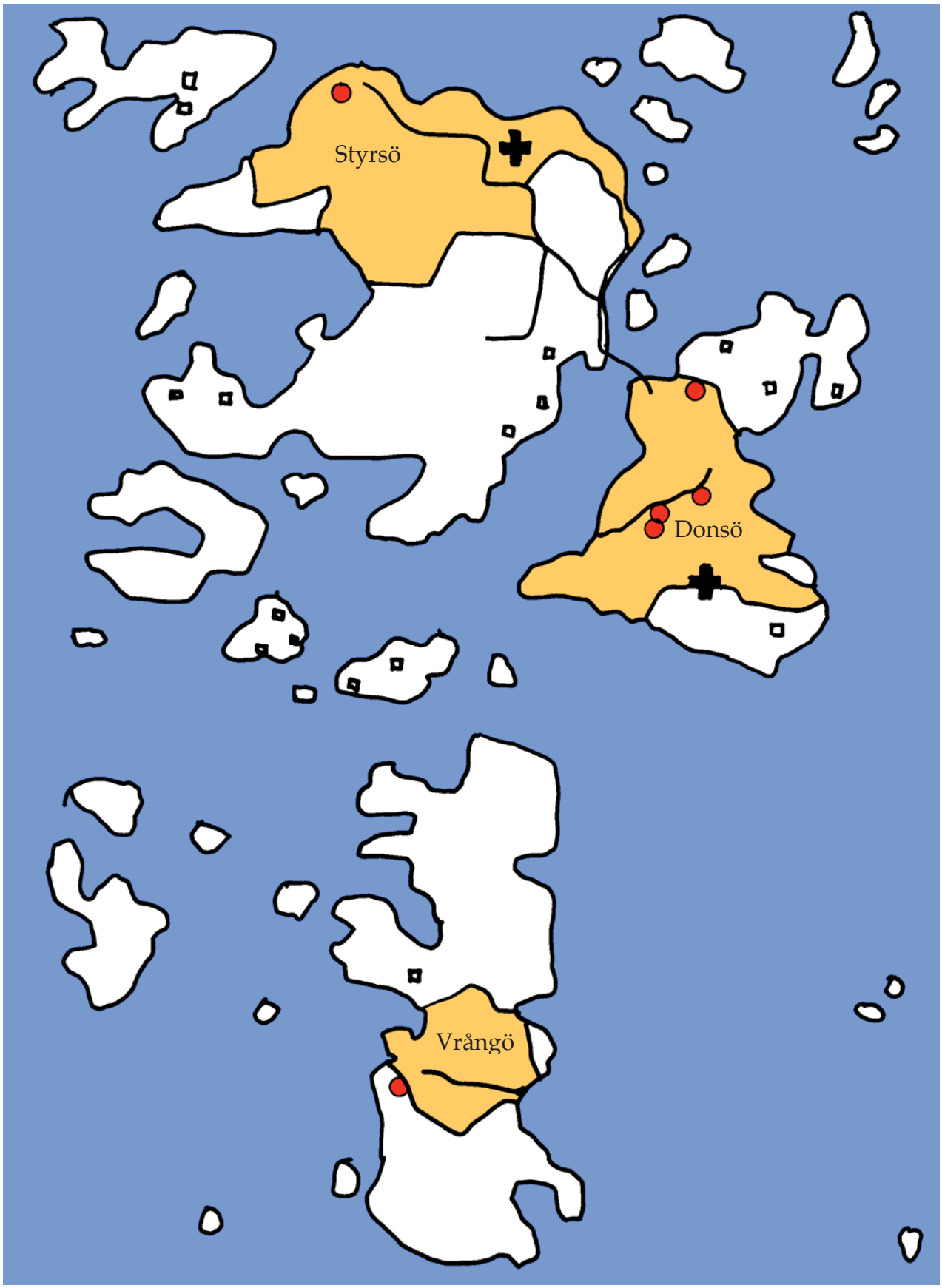

Göteborgs södra skärgård
missionshus och missionskyrkor

GÖTEBORGS STAD

Nr	Missionshus och -kyrkor	Byggd år	Nedlagd år	Ursprungligt antal platser	Nuvarande status
1	Pustervikssalen	ca 1860	1867		Kontor m m
2	Haga mh	1867	1881	1000	Rivet
3	Gamla Betlehemskyrkan	1881	1963	ca 4000	Riven
4	Nya Betlehemskyrkan	1966	-	ca 1000	I bruk
5	Emigrantmissionen	1880	1943	150	Rivet
6	Lundens mk	1943	1963	120 - 150	Riven
7	Kvillebäckens mh	1903	1952		Rivet
8	Rambergskyrkan	1952	-	170	I bruk
9	Gårdakretsens lokaler	1898	1924		Rivna
10	Gårda mk	1924	1966	280	Riven
11	Hultmans holme	1910	1960-t	50	Riven
12	Majornas mh	1885	1963	400	Rivet
13	Majornas mk	1963	-	200	I bruk
14	Nya Varvets mh	1896	1931		Rivet
15	Nya varvets mk	1945	1990-t	130	Bostad
16	Fiskebäcks mh	1892	1927	100	Rivet
17	Fiskebäcks g mk	1927	1975		Bostad
18	Fiskebäcks n mk	1975	-	180	I bruk
19	Önnereds mh	1927	1983	50	Förråd
20	Önnereds SMU-gård	1983	-	84	I bruk
21	Långedrags mh	1900	1974		Rivet
22	Askims sh	1946	1958	60	Bostad
23	Askims mh	1955	1970-t		Rivet
24	Flatåskyrkan	1964	-	120	I bruk
25	Johannebergs mk	1921	-	100	I bruk
26	Redbergslids mk	1884	1974	600	Riven
27	Redbergskyrkan	1974	-	260	I bruk
28	Kortedalakyrkan	1960	-	180	I bruk
29	Bellevue mk	1992	-	150	I bruk
30	Agnesbergs mh	1902	1970-t	60	Hobbylokal
31	Tomaskyrkan	1974	-	180	I bruk
32	Angereds mh	1916	2002		Bostad, ateljé
33	Lövgärdets mh	1982	-	100	I bruk
34	Bergums mh	1883	1915	110	Flyttad
35	Bergums mk	1915	-	110	I bruk
36	Olofs stuga, Donsö		1882		Riven
37	Donsö mh	1882	1919		Rivet
38	Donsö 1a mk	1919	1974		Riven
39	Donsö 2a mk	1974	-	250	I bruk
40	Donsö SMU-gård	1950	-	100	I bruk
41	Vrångö mh	1905	1981	80	Rivet
42	Vrångö mk	1981	-	80	I bruk
43	Styrsö mh	1890	-	70	I bruk

1 - 11 redovisas i del 1, 12 - 24 i del 2 , 25 - 35 i del 3 och 36 - 43 i del 4

OLOFS STUGA PÅ DONSÖ

Olofs stuga där möten hölls under församlingens första år. Tavla målad av Harry Nyfeldt

Läge:
Göteborgs kommun, Styrsö socken, Donsö
Fastighetsbeteckning: Gbg Donsö 3:9
Ägare: Olof Eriksson, Donsö

Donsö missionshus markerat med rött, Olof Erikssons stuga markerad med grönt

Besök:
2007 07 20 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Eric Antonsson, Donsö

Byggnadens historia:
En förgrundsfigur i församlingens historia är fiskaren Olof Eriksson. När han en stormig natt 1874 råkade i sjönöd, lovade han att han i fortsättningen skulle arbeta för Guds sak, om han räddades.

Olof höll sitt löfte och upplät sitt hem för kringresande kolportörer, som framförde väckelsens budskap. En liten troendegrupp bildades, och församlingen på Donsö räknar 1875 som sitt begynnelseår. Under de första åren hade gruppen Olofs stuga som sin samlingsplats, men efter några år hade gruppen vuxit, och man behövde större utrymmen och man beslöt därför att uppföra ett missionshus. Det stod klart 1882.

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, bönesamlingar

Källor:
- *Donsö Missionsförsamling 1875 - 1950,* minnesskrift utgiven av församlingen

DONSÖ MISSIONSHUS

Donsö Missionshus byggt 1882. Tavla målad av Harry Nyfeldt

Läge:
Göteborgs kommun, Styrsö socken, Donsö
Fastighetsbeteckning:Gbg Donsö 38:1
Ägare: Donsö Missionsförsamling

Donsö missionshus markerat med rött, Olofs stuga med grönt

Besök:
2007 07 20 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Eric Antonsson, Donsö

Byggnadens historia:
Församlingen på Donsö grundades 1875 av fiskaren Olof Eriksson och samlingar hölls i hans stuga. Efter några år hade gruppen vuxit, och man behövde större utrymmen än vad stugan kunde erbjuda och man beslöt därför att uppföra ett missionshus. Olof skänkte en bit mark nära sitt eget hus, och sju personer skänkte sammanlagt 8 kronor som grundplåt för bygget. Båtlagen på ön delade med sig av sina inkomster från fisket, och pengar samlades också in genom missionsförsäljningar. Bygget kunde genomföras och missionshuset stod klart 1882.

Byggnaden tjänade sin uppgift under 37 år och blev under denna tid ombyggd två gånger och tillbyggd en gång. Till slut blev det dock för trångt för den växande församlingen, och 1919 revs huset och ersattes av en ny missionskyrka som uppfördes på samma plats.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä utvändigt klädd med stående locklistpanel, tak klätt med tegel

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, ungdomsföreing, syförening, kör, musikförening, hornmusikkår

Källor:
- *Donsö Missionsförsamling 1875 - 1950,* minnesskrift utgiven av församlingen

Minnessten som visar platsen där missionshuset och sedan 1:a missionskyrkan låg

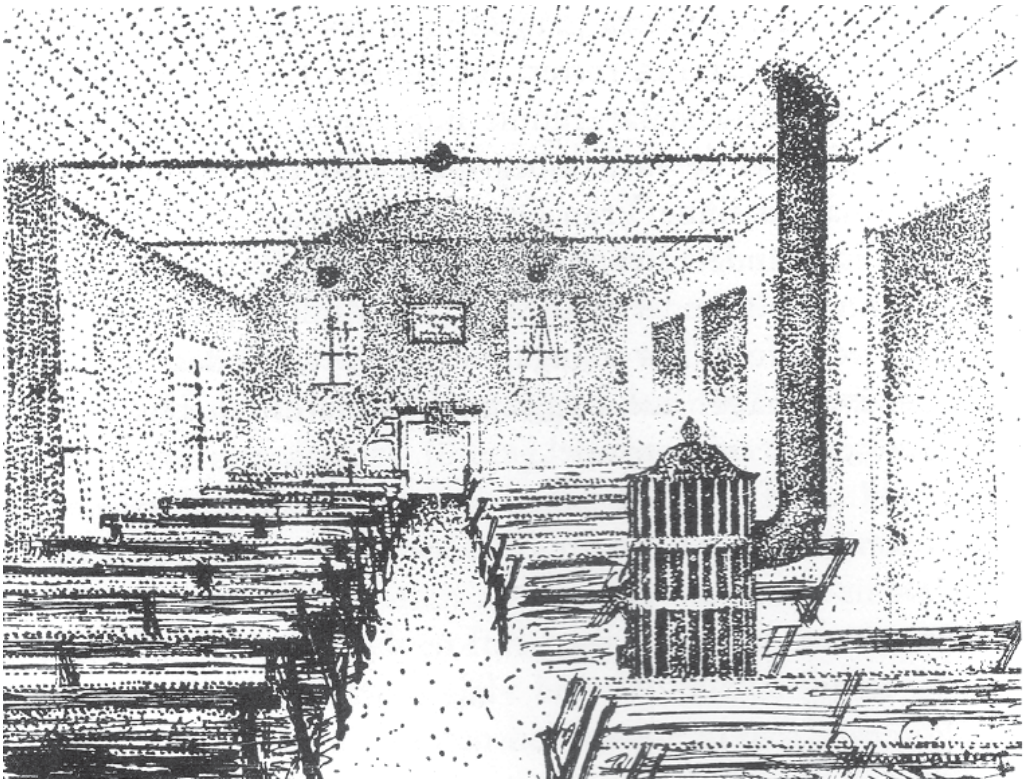

Interiör av missionshuset

DONSÖ 1:A MISSIONSKYRKA

Donsö första missionskyrka byggd 1919. Målning av Harry Nyfeldt

Läge:
Göteborgs kommun, Styrsö socken, Donsö
Fastighetsbeteckning: Gbg Donsö 38:1
Ägare: Donsö Missionsförsamling

Donsö 1:a missionskyrka markerad med rött

Besök:
2007 07 20 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Eric Antonsson, Donsö

Byggnadens historia:
Byggnaden uppfördes 1919 som ersättning för Donsö Missionshus. Entreprenör för byggnadsarbetena var byggmästare Thelander från Öckerö.

Byggnadskostnaden uppgick till omkring 44.000 kronor, till detta kommer värdet av frivilligt arbete med cirka 11.000 kronor. 19.500 kronor av kostnaden täcktes genom räntefria lån av församlingsmedlemmar.

1945 restaurerades missionskyrkan och kyrksalen moderniserades, varvid väggar och läktarbröstningar kläddes med släta skivor. Estraden utökades och kyrksalen fick nya bänkar. Arkitekt var Olle Karlén från Linköping och byggmästare var Ernst Järelöv från Köpstadsö.

På kyrksalens fondvägg utförde konstnären Birger Olsson från Stockholm en stor målning och till lilla salen målade han en tavla med uppståndelsemotiv.

Församlingens behov av lokaler för de olika verksamhetsgrenarna ökade efter

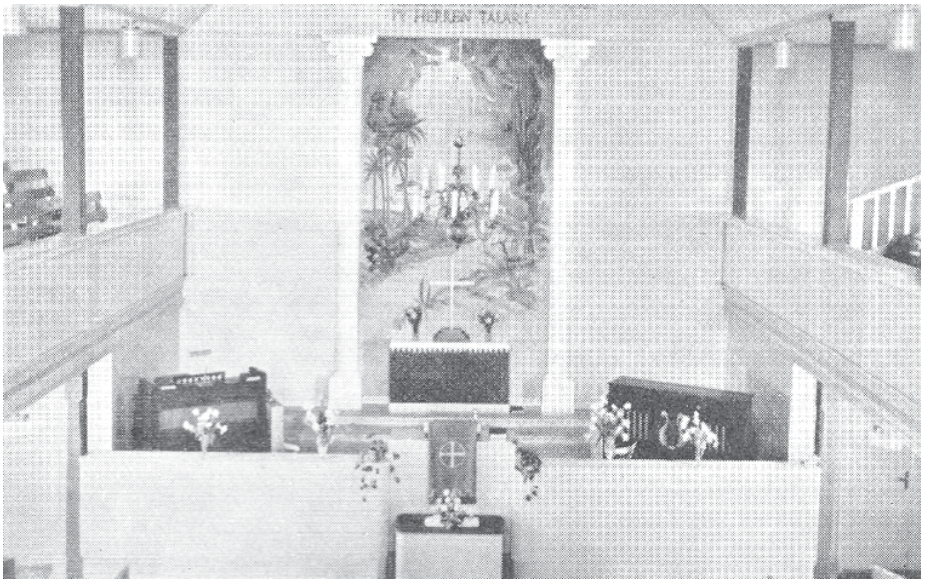

Interiör av missionskyrkan efter 1950 års ombyggnad

hand och 1974 flyttade församlingen till en nybyggd missionskyrka på Gärdet och den gamla missionskyrkan revs.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä utvändigt klädd med stående locklistpanel, tak av tegel

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, juniorförening, ungdomsförening, bibelskola, syförening, kör, manskör, musikförening, hornmusikkår.

Varje sommar åren 1937 - 1975 var församlingen värd för Donsökonferensen som samlat folk från när och fjärran, och sedan 1947 har SMF:s riksevangelister samlats till en konferens i maj månad.

Källor:
- *Donsö Missionsförsamling 1875 - 1950* minnesskrift utgiven av församlingen 1950
- ***Hans verk är det.*** Minnesskrift från församlingens 100-årsjubileum 1975 av Wiktor Norin m fl

Missionskyrkan låg inne i bebyggelsen

DONSÖ 2:A MISSIONSKYRKA

Donsö 2:a Missionskyrka byggd 1974

Läge:
Göteborgs kommun, Styrsö socken,
Spjällevägen 21, 43082 Donsö
Fastighetsbeteckning:Gbg Donsö 1:257
Ägare: Donsö Missionsförsamling

Donsö 2:a Missionskyrka markerad med rött

Besök:
2007 07 20 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Eric Antonsson, Donsö

Byggnadens historia:
Byggnaden uppfördes 1974 som ersättning för Donsö 1:a Missionskyrka. Tomten skänktes av markägaren Karolina Johans-

Kyrkan från norr

son. Arkitekt var Lennart Nelsson från Ljungby, inredningsarkitekt Karl Lindgren från Växjö och byggmästare John Gustavsson från Hökerum.

Byggnadskostnaden uppgick till omkring 3,2 miljoner kronor, till detta kommer frivilligt arbete och gåvor värda omkring 1,3 miljoner kronor.

Byggnadsmaterial:
Byggnaden är grundlagd på pålar, stommen är av betong, utvändig klädsel av fasadtegel, tak av skiffer

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, tonår, syförening, kör, manskör, barnkör, ungdomskör, musikförening, hornmusikkår,

Interiör av kyrksalen. Fondväggens gobeläng är vävd av textilkonstnär Monica Bertilsson

studiecirklar. Tidigare har utrymmen i kyrkan hyrts ut till kommunens förskoleverksamhet.

Konferensen med riksevangelisterna är ett årligen återkommande arrangemang.

Källor:

- *Hans verk är det.* Minnesskrift från församlingens 100-årsjubileum 1975 av Wiktor Norin m fl

Kyrksalen från estraden

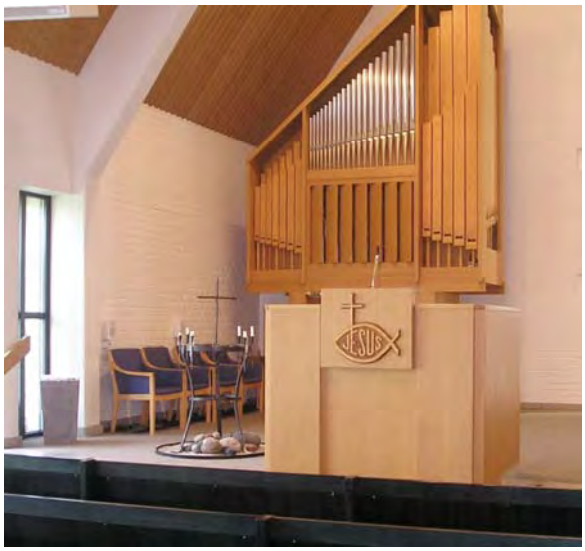

Ljusbärare, orgel och predikstol

Korset på nattvardsbordet

Festvåningen

Köket

I festvåningen hänger en lampkrona från den gamla missionskyrkan

Trärelief i entrén av Uno Davidsson

Entrén till kyrkan

Lilla salen

Tavla i lilla salen av Birger Olsson

Andaktsrummet

Sammanträdesrum

Flera utrymmen får sitt dagsljus från atrium-gården

SMU-GÅRDEN DONSÖ

SMU-gården från sydväst

Läge:
Göteborgs kommun, Styrsö socken, Nordön, Donsö
Fastighetsbeteckning: Donsö 29:1
Ägare: Donsö Missionsförsamling

SMU-gården Donsö markerad med rött och Saltkråkans förskola med grönt

Besök:
2007 07 20 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Eric Antonsson, Donsö

Byggnadens historia:
Redan på 1930-talet hade önskemål förts fram om lokaler för församlingens ung-

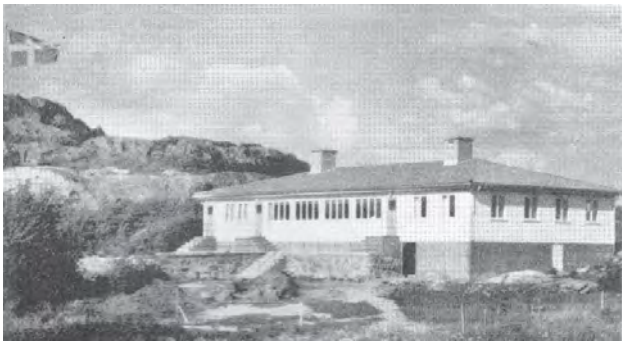

SMU-gården 1950

domar. Under några år hyrdes också övervåningen i en villa för detta ändamål. Önskemålet var dock att skaffa egna lokaler, och 1948 inköptes fyra militärbaracker från Tornedalen. Dessa fraktades med järnväg till Göteborgs hamn. Många frivilliga hjälptes sedan åt att på fiskebåtar frakta byggnaderna ut till Donsö, där de uppfördes på en tomt på Nordön. 1950 kunde gården invigas. Byggnadskostnaden inklusive tomt och inventarier uppgick till 100.000 kronor. Byggmästare var Bertil Fhager.

Vid flera tillfällen gjordes om- och tillbyggnader. 1992 gjordes en tillbyggnad och köket moderniserades. Arkitekt var Peter Rung, Göteborg.

För att lösa lokalbehovet för församlingens förskola inköptes 1994 en villa nära SMU-gården och ställdes i ordning för verksamheten.

Stora salen i SMU-gården

Byggnadsmaterial:
Grund av betongsten, stomme av trä, utvändigt klädd med stående träpanel, tak av tegel

Verksamhet i byggnaden:
Föreningsverksamhet och öppen verksamhet för barn och ungdom i olika åldrar, möten, gudstjänster, kafé, fester och kursverksamhet.

Källor:
- *Donsö Missionsförsamling 1875 - 1950* minnesskrift utgiven av församlingen 1950
- *Hans verk är det.* Minnesskrift från församlingens 100-årsjubileum 1975 av Wiktor Norin m fl

Bildväv i stora salen av Margareta Gustavsson

Köket är väl utrustat

Serveringsterrassen

Saltkråkans förskola (Gbg Donsö 1:294)

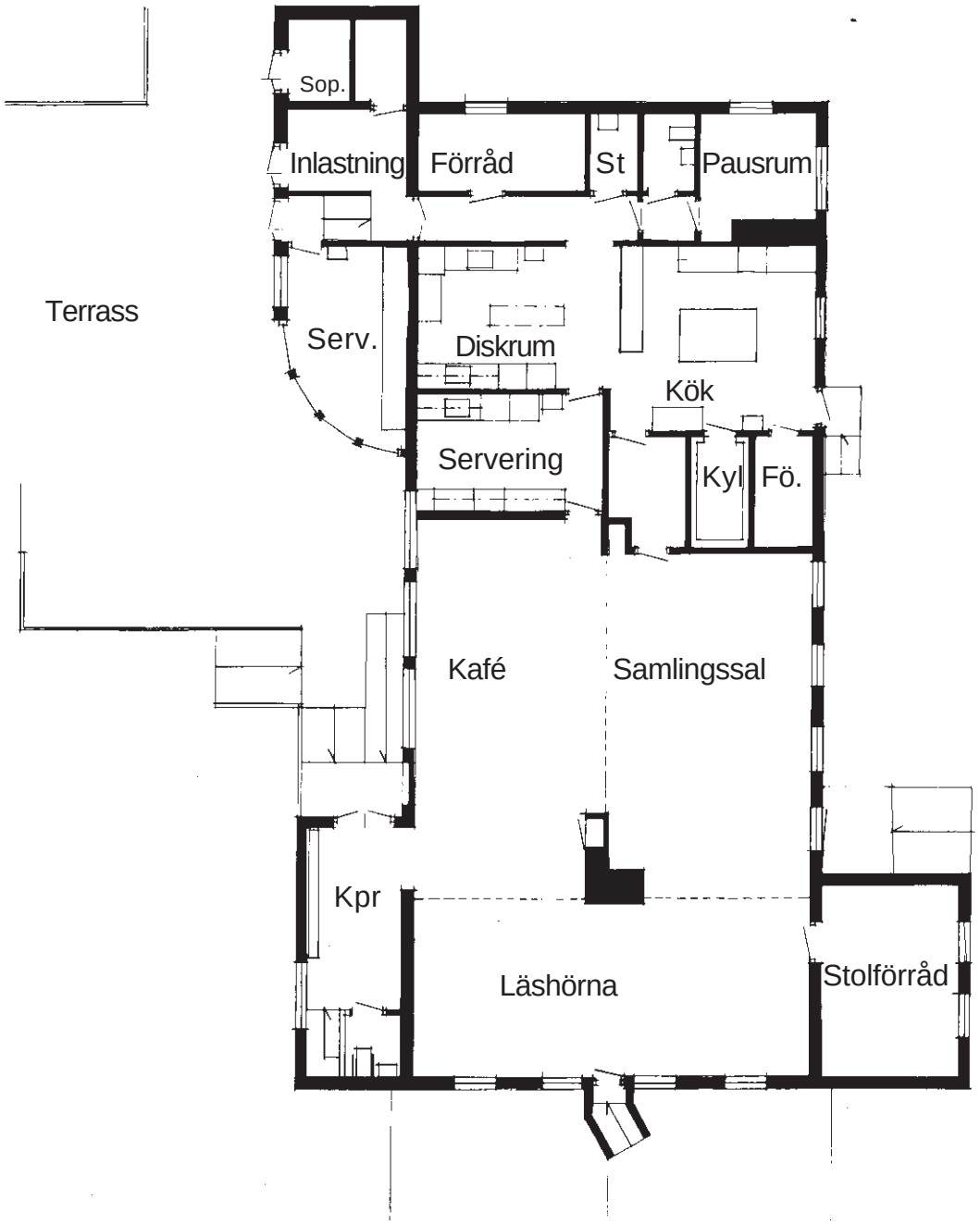

Ungdomshemmet Donsö
Planritning

VRÅNGÖ MISSIONSHUS

Missionshuset på 1920-talet

Läge:
Göteborgs kommun, Styrsö socken,
Lotsarnas väg 6, 43083 Vrångö
Fastighetsbeteckning:
Ägare: Vrångö Missionsförening

Vrångö Missionshus markerat med rött

Besök:
2007 07 20 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Ing-Britt Hultgren, Vrångö

Byggnadens historia:
Församlingen på Vrångö räknar 1876 som sitt ursprungsår. Kringresande predikanter

Carl Anderssons stuga där de första samlingarna hölls

och kolportörer började då besöka Vrångö och möten hölls i stugorna. 1905 uppstod en väckelse, och stugorna kunde inte längre rymma det ökade antalet mötesdeltagare. Församlingen ville då bygga ett missionshus men mötte motstånd från kyrkan och många av Vrångöborna. Huset kunde därför inte uppföras i samhället utan placerades utanför på en bergsplatå nära lotsutkiken.

Interiör från 1930

Missionshuset 1980

Missionshuset efter ombyggnaden 1950

Många var emellertid positiva till bygget, och pengar samlades in på Vrångö och andra orter så att omkostnaderna för bygget kunde täckas.

Lokalbehovet ökade efter hand, och 1932 utökades huset med lilla salen. 1950 gjordes en grundlig renovering av byggnaden, varvid taket höjdes, och 1959 byggdes lilla salen till.

1981 revs missionshuset för att ge plats för den nya missionskyrkan.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä utvändigt klädd med stående locklistpanel, tak av tegel

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, juniorer, ungdomsförening, syförening, musikförening.

På ängen nedanför missionshuset hölls sommartid tältmöten.

Byggnadsmaterial:
Grund av natursten, stomme av trä, utvändigt klädd med stående träpanel, tak av tegel

Källor:
- *Andliga Vårtider, minnesskrift vid församlingens 100-årsjubileum 1976 av Carl Bager*.

Interiör 1980

VRÅNGÖ MISSIONSKYRKA

Vrångö Missionskyrka från sydväst

Läge:
Göteborgs kommun, Styrsö socken,
Lotsarnas väg 6, 43083 Vrångö
Fastighetsbeteckning: Vrångö 8:1
Ägare: Vrångö Missionsförsamling

Vrångö Missionskyrka markerad med rött

Besök:
2007 07 20 foto, intervju

Uppgiftslämnare:
Ing-Britt Hultgren, Vrångö

Byggnadens historia:
Byggnaden uppfördes 1981 som ersättning för missionshuset som tidigare legat på

Kyrkan från öster

samma plats. Nordiska Trähus i Vrigstad har både projekterat och byggt kyrkan. Kyrkorummets fondvägg pryds av en gobeläng vävd av Ulla-Britt Karlsten, Göteborg.

Byggnadsmaterial:
Grund av stenmaterial, stomme av trä och limträ, utvändigt klädd med stående locklistpanel, tak av betongtakpannor

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, söndagsskola, scouter, tonår, syförening, musikförening, bönegrupper, studiecirklar

Interiör av kyrksalen

Över nattvardsbordet hänger en bildväv av Ulla-Britt Karlsten från Göteborg

Kyrksalen från estraden

Lilla salen

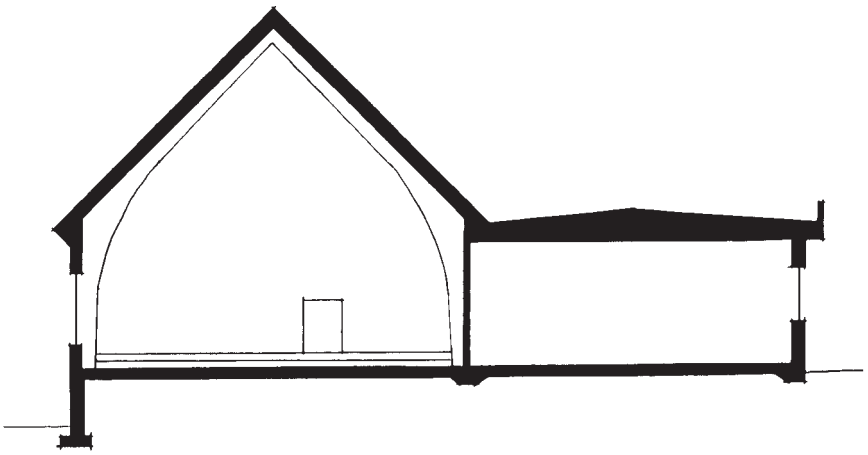

Sektion

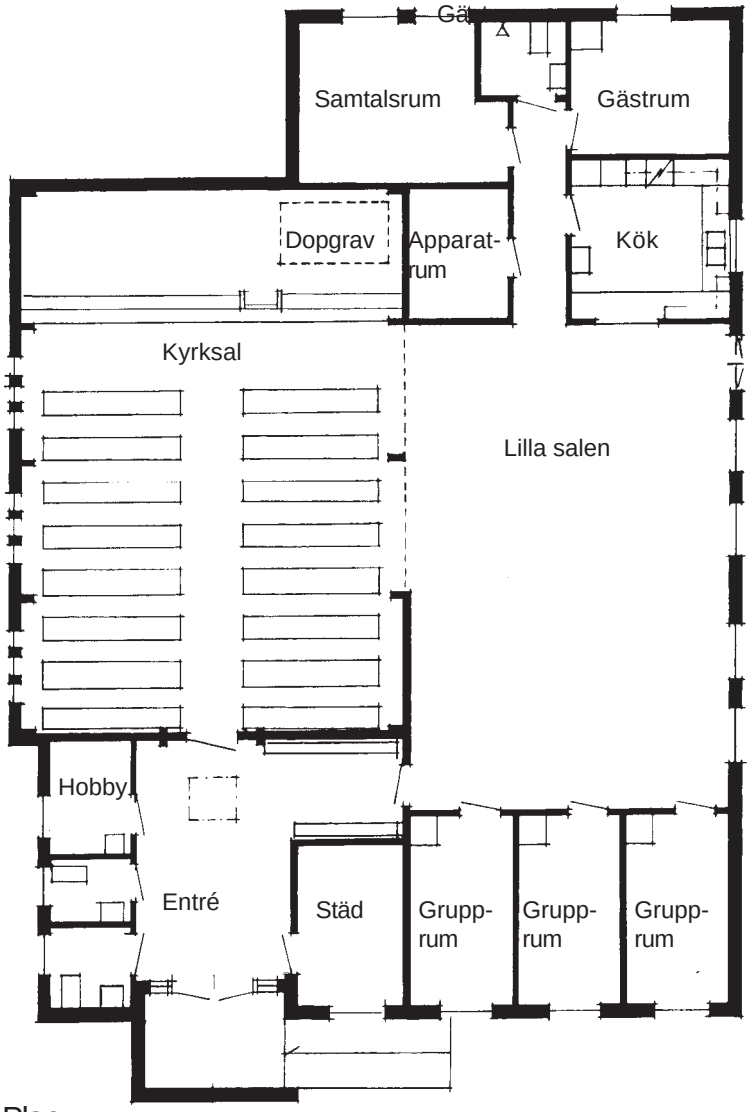

Plan

Vrångö Missionskyrka
Planritning

STYRSÖ MISSIONSKYRKA

Missionskyrkan från öster

Läge:
Göteborgs kommun, Styrsö socken, Styrsö Tången, Båsenvägen 4, Styrsö 1:245
c:a 1 km VNV om Styrsö kyrka.

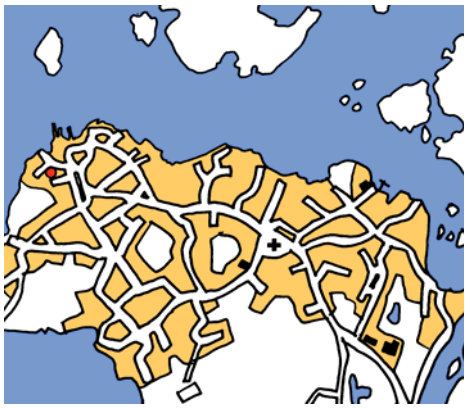

Styrsö, missionshuset markerat med rött

Besök:
2000 08 16, foto, uppmätning och intervju.

Uppgiftslämnare:
Arne Johansson, Styrsö

Byggnadens historia:
Frikyrklig verksamhet torde ha förekommit redan på 1880-talet på Styrsö. 1882 byggdes ett missionshus på Donsö, och

Missionskyrkan från väster

detta bidrog sannolikt till att även styrsöborna ville bygga sig ett missionshus. 1890 fann man en stor mängd plank drivande sydväst om Vinga. Sex missionsvänner från Styrsö lyckades bärga mycket av virket till Styrsö, och på den kommande tullauktionen ropade de in virket och utnyttjade det till att bygga ett missionshus på Styrsö Tången. Byggmästaren hette August Andersson och var nyligen inflyttad till Styrsö. Missionshuset omfattade den nuvarande kyrksalen och bestod av ett enda rum.

1908 bildades församlingen på Styrsö. Den fick namnet Styrsö Tångens Missions-

Kyrksalen

Kyrksalen från estraden

förening. En bidragande orsak till församlingsbildningen torde ha varit att man ville få lagfart på sitt missionshus med tomt.

1946 gjordes en omfattande till- och ombyggnad av missionshuset, varvid det fick sitt nuvarande utseende. Kyrksalens estrad, som ursprungligen hade en balustrad med svarvade dockor, ersattes med den nuvarande balustraden av träpanel i svängda former. Nya kyrkbänkar införskaffades. Kostnaden för om- och tillbyggnaden uppgick till 25000 kronor.

Den utbyggda kyrkan var dock ej tillräckligt stor för det växande ungdomsarbetet, och 1958 inköpte församlingen ett närbeläget bostadshus och iordningställde detta för ungdomsarbetet. Där bedrivs idag ett blomstrande scoutarbete.

Nattvardsbordet vid fondväggen

Byggnadsmaterial:
Den ursprungliga byggnaden har grund av natursten, stomme av 2 1/2 tums stående plank, utvändigt var den klädd med stående träpanel och invändigt med pärlspont. 1946 års tillbyggnad, som är grundlagd på betonghålsten, har en stomme av trä, och hela byggnaden är utvändigt beklädd med asbestcementskivor. Invändigt är hela byggnaden idag klädd med släta skivor.

Den gamla delen har yttertaket belagt med tegelpannor, sannolikt de ursprungliga, medan den nya delen har ett tak av släta asbestcementskivor.

Verksamhet i byggnaden:
Gudstjänster, symöten, söndagsskola, ungdomsförening och scouter.

Källor:
- *I tro på Gud,* minnesskrift utgiven till 50-årsjubileet 1958 av Walter Axeland.

I kapprummet finns foton på de sex män som uppförde missionshuset

Den ursprungliga altartavlan

Övre salen i missionshuset

Ett närbeläget bostadshus har inköpts och iordningställts för ungdomsarbetet.

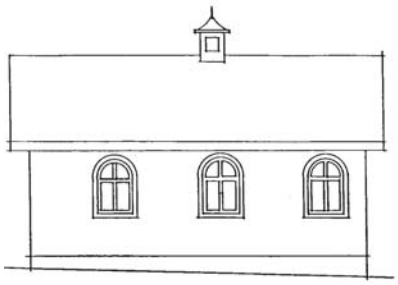

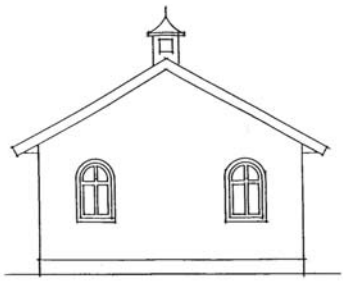

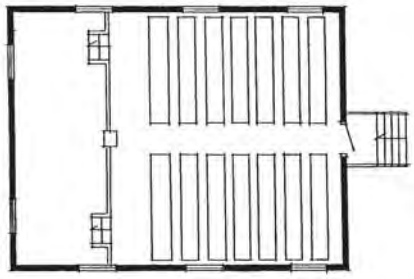

Styrsö Missionshus
rekonstruktion av ursprunglig byggnad
2000 09 05 / SF

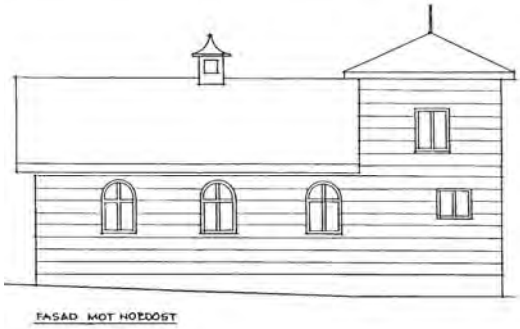

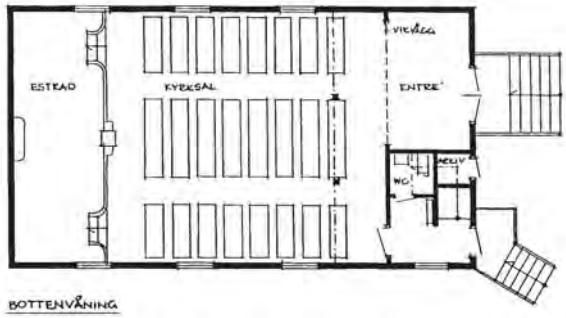

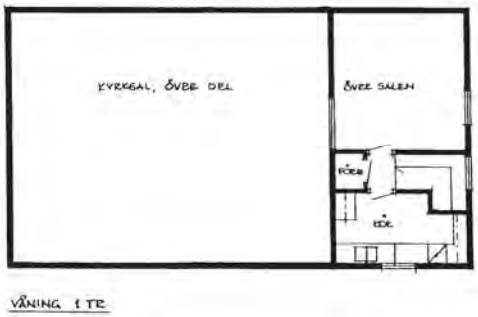

Styrsö Missionskyrka
uppmätningsritning
2000 09 05 / SF

Kyrksalen 2008

År 2002 började ett förändringsarbete i församlingen som resulterade i en omstart av arbetet.

En varsam renovering av kyrksalen ägde rum för att bättre kunna möta dagens behov och anpassas till de olika samlingarna. Balustraden och bänkarna har tagits bort. Bänkarna har ersatts av stolar och bord. Alla samlingar har ”cafébordssittning”.

Församlingen planerar att bygga en ny kyrka som kommer att ligga mitt i byn. Förhoppningsvis kan bygget komma igång hösten 2009.

SMU-gården har därför sålts och scoutarbetet bedrivs idag i kyrkan och i ett vindskydd som byggts långt ute på en udde på södra Styrsö.

Församlingen heter idag Styrsö Missionskyrka.

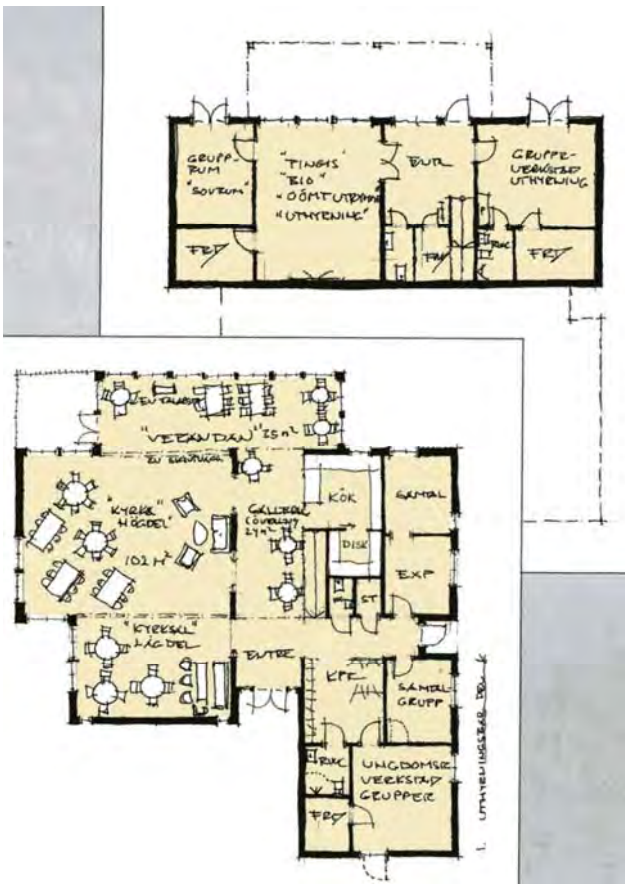

Skiss till ny kyrka

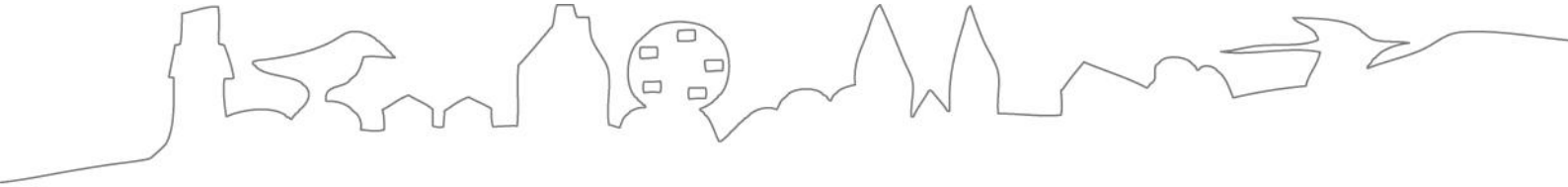

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN